

Prys 1/-

Almanak

van die

Nederduits Hervormde Kerk
van Afrika

1937

*Uitgegeë vanweë die Algemene Vergadering
van die Nederduits Hervormde Kerk.*

31ste JAARGANG

UNIVERSITEIT VAN DIE
WITWATERSRAND,
JOHANNESBURG.

WAARBY INGELYF IS DIE
SUID-AFRIKAANSE SKOOL VAN MYNE
EN TEGNOLOGIE.

VIR INLIGTING
SKRYF AAN
DIE REGISTRATEUR,
POSBUS 1176,
JOHANNESBURG.

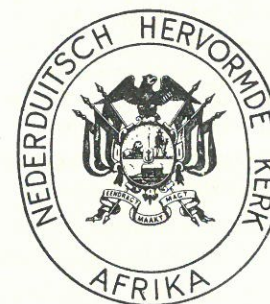
ALMANAK

VIR DIE

Nederduits Hervormde Kerk van
Afrika

1937

Hoof-Redakteur Ds. JOH. DREYER, B.A., B.D.

31ste JAARGANG

Komm. van Redaksie: Ds. Joh. Dreyer, Hoof-Redakteur,
Ds. T. F. J. Dreyer, Dr. H. P. Wolmarans,
Ds. D. F. Erasmus, Ds. J. J. Prinsloo, G'seun.

Ons Vorder.

Ekonomiese omstandighede het meegebring dat 'n groot gedeelte van die Afrikanervolk vandag sy bestaan in die groot stede van ons land moet vind. Hierdie verandering van woonplek bring mee 'n verandering van werk of beroep. Gelukkig toon die Afrikaner 'n besonder goeie aanpassingsvermoë. Afsien van die boerdery, het hy reeds naam verwerf as staatsampenaar, professionele man, ambagsman en werktuigkundige en langsamerhand dring hy deur tot al die vertakings van ons ekonomiese lewe. Alleen op besigheidsgebied het hy nog maar min presteer, hoewel almal erken hoe noodsaaklik dit is dat hy ook sy gewig hier sal laat voel. Maar selfs op die gebied van handel en finansies begin hy nou vinnig te vorder. 'n Uitstaande voorbeeld hiervan is SANLAM, die Suid-Afrikaanse Nasionale Lewens Assuransie Mpy., Bpk., die groot Afrikaner lewensversekeringinrigting met 'n Afrikaanse direksie, Afrikaanse hoofbestuur en personeel en Afrikaans as voertaal.

SANLAM se vooruitgang was in alle opsigte merkwaardig en oortref dié van enige assuransie-maatskappy wat nog ooit in Suid-Afrika sake gedoen het. Na sy kort bestaan van slegs 18 jaar oortref sy fonds £2,000,000 en premie-inkomste £500,000. Die gemiddelde vermeerdering van hierdie inkomste van die 7 grootste Suid-Afrikaanse maatskappy was gedurende die ergste jare van die depressie 1930—1934, 7.2%. SANLAM se vermeerdering was 44.8% en die 2de hoogste daarna is 9.5%.

Vandag pronk daar twee pragtige SANLAM-geboue, een, die hoofkantoor-gebou aan Waalstraat 28, Kaapstad, en die ander in Johannesburg, wat monumente is van 'n Afrikaanse inrigting op besigheidsgebied. Honderde Afrikaner-seuns en dogters het reeds besigheidsopleiding by hierdie inrigting ontvang, sommige waarvan vandag groot poste by ander assuransie-maatskappye beklee.

Die verbasende groei en teenswoordige bloeiende toestand van SANLAM is die trots van elke Afrikaner, en sy prestasie is 'n reputasie van die Afrikanervolk, vir wie dit 'n aanmoediging is om verder in die rigting uit te brei en meer en meer veld te wen.

VOORWOORD.

Die laaste afgelope jare was vir die Hollands-Afrikaanse Kerke belangrik.

In 1932 is die du Plessissaak, wat so baie beroering in ons susterkerke bewerkstellig het, ge-eindig.

In 1933 is die bybel in Afrikaans offisiël in gebruik geneem deur die Kerke.

Teen die einde van hierdie jaar 1936 verwag ons die Psalmberyming in Afrikaans en wie weet D.V. end 1937 die Gesangberyming in Afrikaans.

Dit alles is tekens van lewe en groei by die drie Hollands-Afrikaanse Kerke.

Teenoor hierdie tekens van lewe en groei staan die ongelooft en afval van God en Sy kerk in ons tyd, ook onder ons volk. Kommunisme en Ateïsme wil die geloof ondergrawe, so moontlik uitroei. Onder sulke omstandighede is die taak van die christendom en van elke belydende christen des te moeiliker.

Wat sal 1937 ten opsigte hiervan vir ons bring? Wat dit ook al mag wees met Dawid bely ons: „U heers oor alles; en in U hand is krag en mag.” (1 Kronieke 29:12.) In Gods hand krag en mag! Laat dit vir ons genoeg wees.

Mag God, die Heer hierdie uitgawe stel tot 'n ryke seën vir baie.

JOH. DREYER.

Ermelo,

1 Oktober 1936.

WELDRA SAL U MOET BESLUIT.

Die ongekennde voorspoed wat Suid-Afrika tans geniet kan nie van 'n blywende aard wees nie. Weliswaar kan groter voorspoed verwag word maar die dag van teenspoed sal sekerlik aanbreek.

Dis 'n dwaalbegrip om te dink dat voorspoed 'n mens van 'n permanente betrekking verseker. Dis nou 'n goeie tyd om 'n betrekking te aanvaar, maar as tye begin sleg word sal alleenlik diegene wat wetenskaplik opgelei is, sekerheid hê dat hulle hul betrekkings sal bly behou.

Die student wat nou besluit om hom wetenskaplik te laat oplei sal voorkeur geniet in slegte sowel as goeie tye. Diegene wat hulle kanse verbeur sal tevrede moet wees met wat hulle kan kry.

DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA.

lê hom daarop toe om jong Afrikaners op te lei en hulle met wetenskaplike kennis toe te rus vir hulle lewensberoepe.

Beroepe waarvoor studente wetenskaplike opleiding kan geniet aan die Universiteit van Pretoria.

ADVOKAAT.	PROKUREUR.
BANKIER.	REKENMEESTER.
SAKEMAN.	PREDIKANT.
BOER.	LANDBOUKUNDIGE.
LANDBOU-ONDERWYSER.	LANDBOU-INGENIEUR.
LANDMETER.	ARGITEK.
KWANTITEITSOPNEMER.	VEEARTS.
TAALKUNDIGE.	OPVOEDKUNDIGE.
HUISHOUDKUNDIGE- ONDERWYSERES.	STAATSAMPTENARE.
MAATSKAPLIKE WERKERS(STERE).	
VOLKEKUNDIGES EN DESKUNDIGES OP DIE GEBIED VAN NATURELLE-ADMINISTRASIE EN INBOORLING- TALE.	

Die gees van die Universiteit is Afrikaans, en dit staan in hoofsaak in diens van die Afrikanervolk, maar daar word gesorg dat die studente in altwee die offisiële tale deeglik toegerus word vir die lewenstryd.

Die Jaarboek word op versoek aangestuurd. Verdere besonderhede verkrygbaar van

**DIE REGISTRATEUR,
UNIVERSITEIT VAN PRETORIA,
PRETORIA.**

INHOUD.

	Pag.
Voorberig	3
Feesdae en Seisoene	7
Historiese Kalender	9
Ned. Herv. Kerk v. Afrika, Kommissies	35
Vroeëre predikante	37
Diensdoende predikante	38
Teologiese professore	40
Teologiese studente	40
Ringe en Gemeentes	42
Ds. A. J. Barger	76
Die Wederkoms van Christus, — Ds. D. F. Erasmus	78
G. en T. H. N. Janson	82
Die Trap der Jeugd, — Prof. Dr. S. P. Engelbrecht	83
Ned. Herv. Kerk, Heidelberg	91
Die Psalmberyming in Afrikaans, — Abel Coetzee, M.A.	92
Nuwe Kerk, Johannesburg	104
'n Groot digter van die Herv. Kerk, Dr. Tj. Buning	107
Vader en Moeder van Gem. Rensburgsrus	112
Bet-sean volgens Bybel en opgrawings, — Prof. Dr. B. Gemser	113
Vyf geslagte Dirk van der Hoff	124
Herv. Kerk, Krugersdorp	125
Eeuwigheidsvoorstellings in 't Oude Egypte, — Dr. L. J. Cazemier	126
Jan Habig	133
Martha en Maria, — J. v. M.	134
L. C. v. d. Merwe	137
Dr. A. W. Bronsveld	138
Doleansie Vrugte, — Ds. J. G. M. Dreyer	140
Dr. H. C. M. Fourie	152

Raak ontslae van u pyn deur gebruik van Jones' Rheumaticuro

Hierdie middel is die erkende en beproefde weldadige behandeling vir Rheumatism, Jig, Heupjig, Spit in die rug en andere urinesuur-kwale. Dit het vir oor die 60 jaar verligting aan lyers gebring.

Gebruik Jones Rheumaticuro. U sal spoedig die kerie kan weggooi waarmee u nou rondstompel. Die pyn sal verdwyn, net soos die styfheid. U sal weer jong voel.

Kyk op die pakkie vir die man met die Kruk.

Die prys is billik. Orals te koop teen 3/6 per bottel. Direk van Posbus 938, Kaapstad. Stuur posseëls of posorder.

Waarom Bestee u £de

FEES- EN VAKANSIEDAE.

Nuwejaarsdag	1 Januarie.
Goeie Vrydag	26 Maart.
Paasmaandag	29 Maart.
Biddag vir Gesaides	11 April.
Hemelvaartsdag	6 Mei.
Pinkster	16 Mei.
Ryksdag	25 Mei.
Uniedag	31 Mei.
Boomplantdag	5 Oktober.
Presidentsdag	10 Oktober.
Dankdag vir die Oes	10 Oktober.
Hervormingsdag	31 Oktober.
Dingaansdag	16 Desember.
Kersdag	25 Desember.
2de Kersdag	26 Desember.

SONS- EN MAANSVERDUISTERINGE, 1937.

1. Totale sonsverduistering, 8 Junie, onsigbaar in Suid-Afrika.
2. Ringvormige sonsverduistering, 2-3 Desember, onsigbaar in Suid-Afrika.
3. Gedeeltelike maansverduistering, 18 November, onsigbaar in Suid-Afrika.

JAARGETYE, 1937.

- 21 Maart (Dag- en nag-ewening), Herfs begin.
 21 Junie (kortste dag), Winter begin.
 23 September (Dag- en nag-ewening), Lente begin.
 22 Desember (langste dag), Somer begin.

Feluna het baie vroue van die mes gered.

Hulle het dit self vir ons geskryf.

Hulle het medisyne probeer, maar sonder resultaat. 'n Operasie was aangeraai. Maar net by tyd het gesondheid gekom met die Feluna-behandeling.

Feluna is 'n veelomvattende vrouemiddel. Dit is versterkend, reinig en verryk die bloed. Dit lei die vrouelike gestel stadig maar seker terug in die pad van gesondheid, wanneer die oë weer tintel, die vermoede lyf lewendig en kragtig is, en die gees van opgewektheid die huis vrolik maak.

Daardie pyn in heup en middel, die rugpyn, die hoofpyn, die neerdrukkende vermoeidheid word vervang deur kragtige opgewektheid onder die invloed van Feluna. In party gevalle verbeter die eerste bottel alreeds die funksionele afwykings waaraan so baie vroue ly. Waarom dan nie Feluna geprobeer nie?

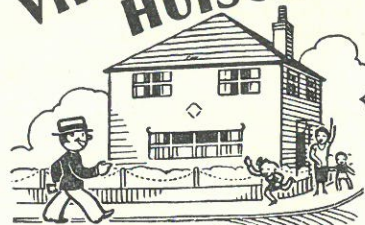
Orals te koop teen 1/9 (20 pille) en 3/3 (40 pille) per bottel of direk van Posbus 731, Kaapstad, op ontvangs van die prys.

Vir beter gesondheid en geluk

Week.	Dag van die Maand.	MAANSVERANDERING.	Sons	
			opg.	ond.
		4, Laaste Kwartier, 4.21 n.m. 12, Nuwe Maan, 6.46 n.m. 19, Eerste Kwartier, 10.2 n.m. 26, Volle Maan, 7.15 n.m.	Spoorweg-tyd.	
V	1	Verskyning van die Almanak, 1907.	v m. 5 19	n.m. 7 4
S	2	Oorgawe van Jameson, 1896.	5 20	7 4
S	3		5 21	7 4
M	4		5 21	7 4
D	5		5 22	7 5
W	6	Inswering van Pres. M. W. Pretorius, 1857. Die Vierkleur te Potchefstroom gehys, 1857.	5 23	7 5
D	7	Ds. L. E. Brandt te Niezyl georden, 1901.	5 24	7 5
V	8	Dr. J. J. Strydom op Zwartruggens georden, 1932.	5 24	7 5
S	9	Ds. D. P. Ackerman te Wakkerstroom bevestig, 1875. Ds. P. v. Drimmelen te Pietersburg bevestig, 1915. Ds. S. Vermooten te Pretoria bevestig, 1926.	5 25	7 5
S	10	Stigting van die Gereformeerde Kerk, 1859.	5 25	7 5
M	11	Ds. A. J. Barger te Bovensmilde georden, 1914.	5 26	7 5
D	12	Ds. J. J. Kuhn te Zwartruggens bevestig, 1916.	5 26	7 4
W	13		5 27	7 4
D	14	Die Kerk van Wolmaransstad ingewy, 1911.	5 28	7 4
V	15		5 28	7 4
S	16		5 29	7 4
S	17	Sandrivier Konvensie, 1852. Ds. P. J. J. Venter te Klerksdorp bevestig, 1930.	5 30	7 4
M	18	Eerste Gekomb. Kerkverg. aan die Kaap gehou, 1746	5 30	7 4
D	19	Die Kaap weer 'n Engelse Kolonie, 1815.	5 31	7 3
W	20	Generaal P. J. Joubert gebore.	5 32	7 3
D	21	Die Gemeente Rustenburg gestig, 1850. Dr. H. C. M. Fourie te Erasmus georden, 1911.	5 33	7 3
V	22	Ds. C. H. Rautenbach te Erasmus georden, 1927.	5 34	7 3
S	23		5 34	7 3
S	24	Ds. J. J. Prinsloo te Krugersdorp bevestig, 1920.	5 35	7 3
M	25	Potchefstroom aangelê deur die Voortrekkers, 1851.	5 36	7 3
D	26		5 37	7 2
W	27	Ds. A. J. Begemann te Pretoria bevestig, 1861.	5 38	7 2
D	28	Slag van Laingsnek, 1881.	5 39	7 1
V	29		5 39	7 1
S	30	Die Holl. taal in die Kaapse Geregshowe belet, 1824.	5 40	7 1
S	31		5 41	7 0

'N VROLIKE HUISGESIN

HIERDIE HUIS LAG.

Gelukkige mense maak Gelukkige Gesinne. Toe ons vir ons tekenaar sê om 'n „Gelukkige Gesin” te teken, gee hy hierdie illustrasie: Oulik, ne?

Maar ons wil vir u vertel hoe om gelukkig te wees, sodat u gesin ook gelukkig kan wees.

Die eerste vereiste is gereelde en volledige stoelgang vroeg iedere dag. As u dit nie kan doen nie dan sal u meer of min sleggehumeurd wees, koorsagtig en gepla met hoofpyn. Konstipasie sal die bloed vergiftig. PUISIES en vlekke en bleekheid sal getuig van verstorings in die spysverteringsstelsel.

Neem Parton se Bloedsuiwerende Pille in u huis. Laat hulle reinigende werking die galstroom na u bloed versterk, waardeur spysvertering en maagwerking gehelp word. Nie alleen sal dan u bloed gereinig word nie, maar die spysverteringsorgane en kliere word daardeur versterk sodat hulle eindelijk hulle werk weer sonder hulp kan doen.

Wanneer Parton se pille hulle werk gedoen het sal u gelukkig voel. Geen mislikheid, geen slegte humeur nie. . . . Partons bring gelag en geluk. Probeer dit en sien.

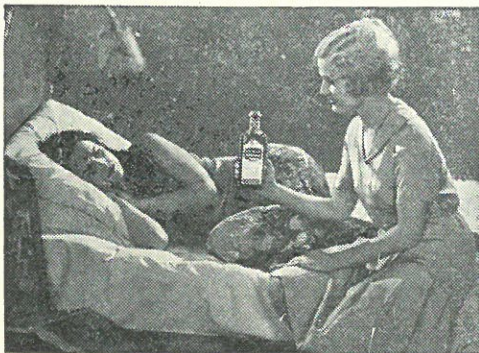
Te koop in bottels van 1/- (30 pille) 1/6 (50 pille) en 3/6 (150 pille) by alle winkels of direk van Posbus 1032, Kaapstad, op ontvangs van die prys.

PARTON'S PURIFYING PILLE

FEBRUARIE, 28 DAE.

Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons	
Week.	Maand		opg. ond.	
		3, Laaste Kwartier, 2.4 n.m. 11, Nuwe Maan, 9.34 v.m. 18, Eerste Kwartier, 5.49 v.m. 25, Volle Maan, 9.43 v.m.	Spoorweg-tyd.	
M	1	Die Kerk van Eendracht ingewy, 1919.	v m.	n.m.
D	2	Ds. D. J. v. Staden op Newlands georden, 1936.	5 42	7 0
W	3	Generaal C. de Wet oorlede, 1922.	5 43	6 59
D	4		5 44	6 59
V	5	Ds. H. P. Wolmarans te Pietersburg bevestig, 1927. Die Kerk van Heilbron ingewy, 1916.	5 45	6 58
S	6	Piet Retief en sy manskappe vermoor, 1838.	5 46	6 58
S	7		5 46	6 57
M	8	Ds. D. J. v. Staden op Newlands georden, 1936.	5 47	6 57
D	9	Ds. F. J. Z. Booysen op Wolmaransstad bevestig, 1935.	5 48	6 56
W	10		5 49	6 56
D	11	Ds. M. J. Goddefroy te Lage-Zwaluwe georden, 1877.	5 50	6 55
V	12	Ds. C. W. du Toit oorlede, 1932.	5 50	6 54
S	13	Grondwet van die S.A. Republiek aangeneem, 1858.	5 51	6 53
S	14	Stigting van die Republiek Natal, 1840.	5 51	6 53
M	15		5 52	6 52
D	16	Ds. L. E. Brandt te Johannesburg bevestig, 1908.	5 53	6 51
W	17	Voortrekkerslaer by Moordspruit uitgemoor, 1838.	5 54	6 51
D	18	Martin Luther oorlede, 1546.	5 54	6 50
V	19		5 55	6 50
S	20	Die Gemeente Ventersdorp gestig, 1892.	5 56	6 49
S	21		5 56	6 48
M	22	Die eerste Kerk van Pretoria ingewy, 1857. Ds. P. Smit te Losberg georden, 1930.	5 57	6 47
D	23	Die Vierkleur te Pretoria gehys, 1857.	5 58	6 46
W	24	Die Kerk van Potchefstroom ingewy, 1866.	5 58	6 45
D	25	Ds. Jac. v. Belkum te Varik georden, 1877. Die Kerk van Pretoria ingewy, 1905.	5 59	6 44
V	26		5 59	6 43
S	27	Amajuba 1881. Die Gemeente Johannesburg gestig, 1895. Ds. W. J. Kemp op Louis Trichardt georden, 1932.	6 0	6 42
S	28	Ds. P. W. v. Drimmelen in Humpata oorlede, 1919.	6 0	6 41
			6 1	6 40

Vrouens Verdien Goeie Gesondheid

Die vroulike Senugestel is 'n gevoelige netwerk en kan lig verstoort word. Die rede is omdat 30 jaar van 'n vrou se lewe in sirkels verdeel is van ongeveer 'n maand elk. Die gestel hang af van die suksesvolle afloop van so'n sirkel, wat op sy beurt weer afhang van die toestand van die senuwees en kliere.

Senuwee- en Klier-verswakking

DIE DR. HEINZ SENUWEE VERSTERKER. Dit is die groot senuwee versterker en kalmerende middel hierdie. Ook verryk dit die bloed in gevalle van Bloedarmoede. Dit werk op elke Senuwee in die liggaam. Dit bevat geen verdovings- of pyndodende middels nie en dit word nie voorgedhou as 'n oombliklike geneesmiddel vir tandpyn en sinkings nie. Dit is egter uitstekend en veilig vir senuweeagtige hoofpyn.

ALLERHANDE ELLENDES. Beskou net vir 'n oomblik die edele organe wat deur die Senuwees en Kliere beheer word — die hart, maagkrop, niere, ingewande en baarmoeder. Daarom is dit dat vroue wie se senuwees afgewerk is aan allerlei soorte tekens ly, soos hartaanvalle, hartkloppings, senuweeagtige slegte spysvertering, rugpyn, hardlywigheid, ongereelde en periodieke pyn. Die Dr. Heinz Senuwee Versterker werk kragdadiglik op elke senu-sel van die liggaam!

LEWENSVERANDERING. Tussen die ouderdomme van 45 en 50 jaar word die kliere werkloos. Hier kom daar dan weer 'n hele klomp moeilikhede voor die dag — warm en koue gloede, duiseligheid, lusteloosheid en blindende hoofpyn. Die Dr. Heinz Senuwee Versterker is onmisbaar in al sulke gevalle om die senuwees te kalmeer en die uitgedroogde klierstelsel aan te help oor hierdie uiters moeilike tydperk.

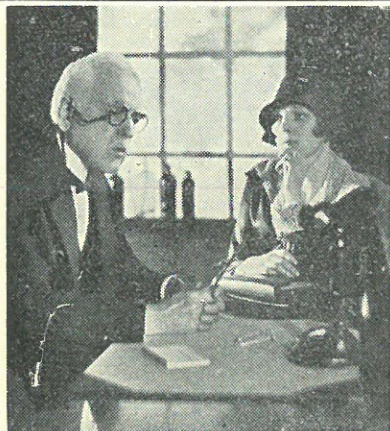
WANHOOP — EN DIE UITWEG. Geval No. 17.—Mevr. P. L. F., Dist. Winburg, O.V.S., het aan chroniese ongesondheid gely vanaf die geboorte van haar derde kind. Haar blindederm is uitgehaal en lateraan het sy weer 'n ernstige operasie vir baar-moeder-eierstok-aandoeninge ondergaan. Toe is haar neusbeen weer uitgesny. Haar gesondheid was treurig — aangesien haar senuwees heeltemal uit orde was, en elke maand moes sy tenminste 'n week in die bed deurbring. Sy het toe 'n paar bottelsvol van die beroemde Dr. Heinz Senuwee Versterker opgebruik, saam met die Dr. Heinz Klierstof Pille en daar het 'n groot en blywende verbetering ingetree in verband met haar Senuwees en vroulike funksies.

DIE DR. HEINZ SENUWEE VERSTERKER kos 5s. 6d.
per bottel of 6 bottels teen 30s. by alle aptekers.

DIE DR. HEINZ SENUWEE VERSTERKER

Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons	
Week.	Maand.		opg. ond.	
		5, Laaste Kwartier, 11.17 v.m. 12, Nuwe Maan, 9.31 n.m. 19, Eerste Kwartier, 1.45 n.m. 27, Volle Maan, 1.12 v.m.	Spoorweg-tyd.	
			v.m.	n.m.
M	1	Ds. J. J. Prinsloo, Gz., te Johannesburg georden, '30.	6 2	6 39
D	2		6 2	6 38
W	3		6 3	6 37
D	4	Inswering van President Steyn, 1896.	6 4	6 36
V	5	Hoeksteen van die Kerk van Ermelo gelê, 1910.	6 4	6 35
S	6		6 5	6 34
S	7	Ds. P. W. van Drimmelen te Zeerust georden, 1907.	6 5	6 33
M	8		6 6	6 32
D	9	Slagtersnek, 1816.	6 6	6 31
W	10	Ds. P. W. Venter op Durban bevestig, 1935.	6 6	6 30
D	11		6 7	6 29
V	12	Oudl. A. H. Klazinga van Lichtenburg oorlede, 1920.	6 7	6 28
S	13		6 7	6 27
S	14		6 8	6 26
M	15		6 8	6 25
D	16		6 9	6 24
W	17		6 9	6 23
D	18	Sandrivier Konvensie op Rustenburg bekragtig, 1852.	6 10	6 22
V	19		6 11	6 21
S	20	Ouderl. A. Rocher van Ventersdorp oorlede, 1912.	6 11	6 20
S	21	Ds. A. J. G. Oosthuizen te Germiston georden, 1924.	6 12	6 18
M	22		6 12	6 17
D	23	Afkondiging van die vrede op Pretoria, 1881.	6 13	6 16
W	24		6 13	6 15
D	25	Ds. A. Brandt op Johannesburg georden, 1936. Die Kerk te Potgietersrust ingewy, 1924.	6 14	6 14
V	26	Ds. M. J. Goddefroy te Middelburg bevestig, 1905.	6 14	6 13
S	27	Generaal P. J. Joubert oorlede, 1900.	6 14	6 12
S	28	Die Kerk van Ventersdorp ingewy, 1913.	6 15	6 10
M	29	Ds. Jac. P. van den Berg te Nylstroom bevestig, 1930.	6 15	6 9
D	30		6 16	6 8
W	31	Ds. J. D. Storm op Zwarttruggens georden, 1934.	6 16	6 07

DIE DOKTER IS BEWUS VAN HAAR GEVAAR

'n Swak maag is nie Speletjies nie!

Indien u iemand is wat gebore is met 'n swak maagvoering, dan verkeer u bepaald in gevaar om allerlei ernstige maagkwale te ontwikkel.

BLOTE DWAASHEID.

Om die afwesigheid van Maagsappe te verontagsaam is blote dwaasheid. Die talent-volle mediese geleerde, dr. Langdon Brown, verhaai die geval van 'n vrou wie se maag ondersoek en getoets was en bevind werd sonder Maagsappe te wees. Haar moeder is aan Maagkanker oorlede so ook haar dogter, en aangesien sy self behandeling gesoek het toe dit te laat was, het sy ook daaraan beswyk.

KENTEKENS.—Gevoel van volheid. Opbring en mislikheid. Maagwerkings. Winderigheid. Knop op die Maagkrop. Verlies van eetlus. Lomerigheid na maaltye. Opbreek van slegte winde. Pyn tussen die skouerblaai. Gekraakte tong.

BEHANDELING.—Koop VANDAG 'n Bottel van die beroemde Dr. Heinz Maag Drank by u naaste apteker en gebruik dit na elke ete. Akkordeer dit met u, dan is dit 'n bewys dat daar 'n tekort van Maagsappe by u is. U kan dan die dosis vermeerder om seker te maak van 'n behoorlike behandeling. Dis noodsaaklik om vir 'n geskikte tydperk aan te hou met die Maag Drank — vandaar die vermindering in prys vir 6 bottels.

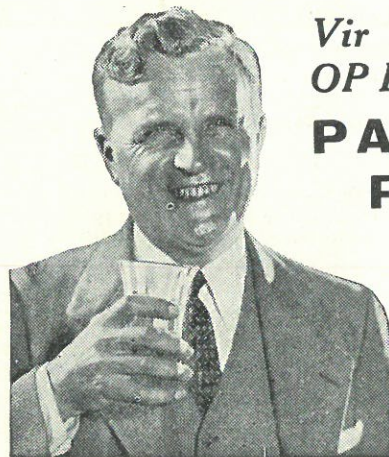
GETUIENIS — Geval No. 96.—Mnr. H. H. Herbst van Kaapstad het 'n „onderzoekings-operasie” ondergaan vir Galstene. Aangesien daar niks gevind is nie, is daar 'n kort-sluiting in die Kleinderm gemaak. Die Pyn en Ingewands-aandoeninge het egter voortgeduur — so is daar weer geopereer en 'n gedeelte van die Maagkrop uitgesny. Die verbetering was bloed-weinig. Na 'n behoorlike toetsmaal by 'n spesialiteit is daar 'n totale afwesigheid van Maagsappe gevind. Die pasiënt gebruik nou die Dr. Heinz Maag Drank en sy gesondheid is redelik goed.

PRYS.—Die Dr. Heinz Maag Drank kos 5s. 6d. per bottel of 6 bottels vir 30s. by alle aptekers. Onthou dat as daar 'n tekort van Maagsappe by u is, is geen ander behandeling van enige baat nie.

DR. HEINZ MAAG DRANK

APRIL, 30 DAE.

Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons	
Week.	Maand.		opg.	ond.
		4, Laaste kwartier, 5.52 v.m. 11, Nuwe Maan, 7.9 v.m. 17, Eerste Kwartier, 10.33 n.m. 25, Volle Maan, 5.23 n.m.		Spoorweg-tyd.
D	1	Stigting Teologiese Fakulteit te Pretoria, 1917. Dr. J. H. Greyvenstein Hoogleraar te Pretoria, 1917 Dr. S. P. Engelbrecht Hoogleraar te Pretoria, 1921.	v. 6 17	n m 6 6
V	2	Ds. W. P. J. Poën te Potchefstroom bevestig, 1926	6 17	6 5
S	3		6 18	6 4
S	4		6 18	6 3
M	5	Aank. v. Riebeeck in Tabelbaai 1652; Gemeente Chris-siesmeer gest. 1892.	6 19	6 2
D	6		6 19	6 1
W	7		6 20	6 0
D	8	Die Kerk van Nylstroom ingewy, 1922.	6 20	5 59
V	9	Ds. L. E. Brandt te Pietersburg bevestig, 1904.	6 21	5 58
S	10	Die Grondwet in die O.V.S. geproklameer, 1854.	6 21	5 57
S	11	Ds. J. J. Prinsloo te Standerton bevestig, 1919.	6 22	5 56
M	12	Die Kerk van Bronkhorstspuit ingewy, 1913.	6 22	5 56
D	13	Die eerste Anneksasie van Transvaal, 1877.	6 22	5 55
W	14	Oud. M. J. Prinsloo van Witfontein oorlede, 1892.	6 23	5 54
D	15	Ds. P. W. Venter te Volksrust georden, 1929.	6 23	5 53
V	16	Hoeksteen van die ou Kerk van Ventersdorp gelê, 1893.	6 23	5 52
S	17	Ds. M. J. Goddefroy emeritus, 1917.	6 24	5 52
S	18		6 24	5 51
M	19		6 24	5 50
D	20	Die eerste Kerk van Potchefstroom ingewy, 1851.	6 25	5 49
W	21	Ds. T. F. J. Dreyer te Standerton georden, 1924.	6 25	5 48
D	22	Hoeksteen van die Kerk op Chrissiesmeer gelê, 1892.	6 25	5 48
V	23	Ds. G. W. Smits te Rustenburg bevestig, 1861.	6 26	5 47
S	24	Ds. N. J. v. Warmelo oorlede, 1892.	6 26	5 46
S	25	Eerste Kerk van Middelburg ingewy, 1876.	6 26	5 46
M	26	Ds. S. J. Strydom te Makwassie bevestig, 1919.	6 27	5 45
D	27	Ds. J. J. Prinsloo te Rustenburg bevestig, 1922.	6 27	5 44
W	28	Ds. F. J. Z. Booysen te Trichardtsfont. ingeseën, '32.	6 28	5 43
D	29	Die Kerkraad op Witfontein wil nie verenig nie, 1886.	6 28	5 42
V	30	Oud. F. G. Wolmarans van Potchefstroom oorlede, 1872.	6 29	5 41
		Protes van die Hervormers te Spiers, 1529—vandaar Protestante.	6 30	5 40
		Eerste Kerk van Rustenburg ingewy, 1851.	6 30	5 40
		Ds. J. P. v. d. Berg te Makwassie bevestig, 1934.		
		Tweede Dorsland-trek, 1875.		

Vir Brandende PYN OP DIE MAAG neem PANBANINE POEIER

Die spysvertering word belemmer deur oorwerk, verstandelike spanning en senu-uitputting. Kopwerk veroorsaak dikwels 'n groter honger dan harde liggaamlike arbeid. Dit het lateraan die gevolg van ooreet, slegte spysvertering, opgisting van voedsel, suurheid en eindelijk 'n Versweerde Maag.

SOOIBRAND is alleen 'n voorteken van 'n dreigende gevaar. Sodra die lyer die bemerk moet hy 'n kursus van Panbanine Poeier ondergaan, tesame met 'n ligte Diëet. Dit sal al heel gou die kwaad verhoed om te vererger.

SUURHEID is die gevaarlike vyand wat Rou Sere veroorsaak. Kragtige sure wat in die maag ontwikkel, vreet gedeeltes van die maagvoering weg—vandaar die Rou Sere. Stop hierdie gevaarlike werk deur die suur teen te gaan met Panbanine Poeier, wat nie alleen onmiddellik in werking tree nie, maar ook aanhou vir etlike ure na elke dosis.

PANBANINE POEIER bevat 'n gesuiwerde aardesoort bekend as Colloidal Kaolin, wat merkwaardige eienskappe openbaar in die opsuiging van voedsel-gifstowwe, winde en organiese sure. Vertrou alleen die allerbeste! Panbanine Poeier is die mees moderne „Suur-vernietiger” vandag — wat dan ook rede is waarom dit voorkeur geniet by ons groot Maagspesialiteite.

GEVAL No. 104, 17 JUNIE 1933. J. A., 36 jaar oud, was verskeie male onder die X-strale gewees. Sy blindederm was uitgehaal en lateraan was daar 'n verdere operasie uitgevoer vir vasklewings en om die blindederm-stompie te verwyder. Nog geen verbetering! Panbanine Poeier was aangeraai deur 'n raadgewende dokter en dit het die jarelange pyn oorgemaak.

GEVAL No. 113, 30 NOVEMBER 1933. Cecil Williamson, Durban, 25 jaar oud. Hierdie man het 'n deurborende Maagseer gehad wat 'n onmiddellike operasie genoodsaak het om sy lewe te red. Ses maande daarna het hewige pyne, nes van tevore die geval was, weer op die voorgrond getree. Nou gebruik hy Panbanine Poeier met die grootste sukses.

Kos 2/6 per 4 ons bottel en 7/6 per groot 16 ons bottel by alle aptekers.

PANBANINE POEIER

Dag van die		MAANSVERANDERING.		Sons	
		3, Laaste Kwartier, 8.36 n.m. 10, Nuwe Maan, 3.17 n.m. 17, Eerste Kwartier, 8.49 v.m. 25, Volle Maan, 9.37 v.m.		opg. ond.	
Week.	Maand.			Spoorweg-tyd.	
				v.m	n.m.
S	1	Die Gemeente van Ermelo gestig, 1909.		6 30	5 40
S	2	Hollands in Kaapse Parlement toegelaat, 1882. Ds. G. P. J. Grobler op Potgietersrust bevestig, 1936.		6 31	5 39
M	3	Dr. J. H. Greyvenstein te Pretoria bevestig, 1914. Ds. J. G. M. Dreyer te Dullstroom bevestig, 1924.		6 31	5 38
D	4	Ds. A. R. Smit Hulprediker te Pretoria, 1929.		6 32	5 37
W	5	Ds. A. J. Barger te Johannesburg bevestig, 1918.		6 32	5 36
D	6			6 33	5 35
V	7	Ds. G. W. Smits in Den Haag georden, 1860. Ds. J. J. Kuhn te Krugersdorp bevestig, 1909.		6 34	5 34
S	8	Prof. Dr. P. J. Muller te Pretoria bevestig, 1904. Die Gemeente Memel gestig, 1915.		6 34	5 34
S	9	Stigting van die gemeente Soekmekaar, 1931. Paul Kruger ingesweer as Staatspresident, 1883.		6 35	5 33
M	10			6 35	5 32
D	11	Die Kerk van Witbank ingewy, 1929.		6 36	5 31
W	12	Eerste Avondmaalsviering aan die Kaap, 1652.		6 36	5 31
D	13			6 37	5 30
V	14			6 37	5 29
S	15	„Die Hervormer” verskyn, 1909. Die Gem. Schweizer Reneke gestig, 1925.		6 38	5 29
S	16	Gemeente Losberg gestig, 1925.		6 38	5 28
M	17			6 39	5 28
D	18			6 39	5 27
W	19			6 40	5 27
D	20	Inwyding van die Kerk van Delmas, 1933.		6 40	5 26
V	21	Ds. G. E. Alers te Germiston bevestig, 1921.		6 41	5 26
S	22			6 42	5 26
S	23			6 43	5 25
M	24	Dr. C. H. Rautenbach te Pretoria bevestig, 1930.		6 43	5 25
D	25			6 44	5 25
W	26			6 45	5 25
D	27	Aankoms van Ds. v. d. Hoff te Potchefstroom, 1853 Ds. M. M. Grobler te Brakpan bevestig, 1923.		6 45	5 24
V	28	Ds. P. S. Grobler te Krugersdorp georden, 1922.		6 46	5 24
S	29	Ds. G. W. Smits oorlede, 1894. Ds. S. P. Engelbrecht georden, 1921.		6 46	5 24
S	30	Eerste Uniale Ministerie gevorm, 1910.		6 47	5 24
M	31	Ds. E. S. Mulder te Zwartburg georden, 1930.		6 47	5 24

HARDLYWIGE KINDERS

DIE VOERING van 'n kind se ingewande is 'n tere slymlyes. Dit is baie onraadsaam om sterk purgasies aan kinders te gee. Sulke purgasies prikkel die slymlyes, wat op sy beurt weer die geweldige inkrimping en uitstoting van die ingewandsinhoude veroorsaak. Kasterolie veroorsaak ook dikwels bloederigheid in die stoelgange. Die beste is om Kasterolie alleen te gebruik in ernstige gevalle of wanneer die dokter dit voorskrywe.

INTESTONE is 'n sagte dog sekere lakseermiddel, bevattende 'n verskeidenheid van kruie en vrugte, gemeng met bloedsuiverende bestanddele. Intestone is die ideale lakseermiddel vir kinders.

KINDERS is baie vatbaar vir galagtige aanvalle. Al wat nodig is, is 'n dosis Intestone en 'n ligte dieet vir 'n dag of so. Ook kry kinders dikwels aanvalle van vomer, gepaard gaande met buikpyn wat dan gewoonlik verkeerd vasgestel word as Blinddermontsteking, dog wat in werklikheid periodieke Opgooi is. Gee vir die kind Borssuiker om te eet, 'n dosis Intestone om die Ingewande skoon te maak, en 'n dag se rus van die skool — dis al!

SUIGELINGE is dikwels onderhewig aan hardlywigheid. Waarlik dis 'n misdaad om 'n babetjie gedurig Kasterolie in te gee. 'n Bietjie Intestone op 'n teelepelpunt is seker en veilig. Om te veel room te gee is ook nadelig want dit krap die spysverterinkie om. Gee liewers Mout en Visolie.

BABETJIE WAS GEDURIG HARDLYWIG Mevr. J. H. Olivier, Westminster, O.V.S., het op 23 Maart 1934, soos volg verklaar: „My arme ou babetjie was gedurig hardlywig en rusteloos. As jong moeder wou almal my raad gee, dog niks wou baat nie. 'n Moedersorg verpleegster het my lateraan die raad van Intestone gegee en ek kan nie vandag genoeg my dank uitspreek vir die onmiddellike verbetering wat daar by die kindjie ingetree het nie.”

ALHOEWEL daar sterk aangeraai word om Intestone vir kinders en suigelingte te gebruik, moet dit tog ook onthou word dat dit **DIE** een groot middel is vir chroniese Hardlywigheid, Grootdermontsteking en Inwendige Aambeie by volwassenes Intestone kos 1s. 9d (proef-grotte) en 7s. 6d. (groot bottel) by alle aptekers.

INTESTONE

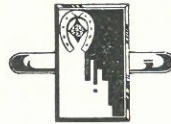
JUNIE, 30 DAE.

Dag van die		MAANSVERANDERING.		Sons	
		2, Laaste Kwartier, 7.23 v.m. 8, Nuwe Maan, 8.10 n.m. 15, Eerste Kwartier, 9.2 n.m. 24, Volle Maan, 0.59 v.m.		opg. ond.	
Week.	Maand			Spoorweg-tyd.	
				v.m.	n.m.
D	1	Dr. B. Gemser Hoogleraar te Pretoria, 1926.		6 48	5 24
W	2	Die Gemeente Gwelo gestig, 1923.		6 48	5 23
D	3	Oud. G. J. Engelbrecht van Standerton oorlede, 1901.		6 49	5 23
V	4			6 49	5 23
S	5	Ds. Jac. v. Belkum te Rustenburg bevestig, 1891. Uitspraak Hoog Ger. Hof in sake Trichardtsfontein, 1893.		6 49	5 23
S	6	Gemeente Humpata gestig, 1910. Dr. H. C. M. Fourie te Johannesburg bevestig, 1924.		6 50	5 23
M	7	F. W. Reitz as Staatssekr. ingesweer S.A. Rep., 1898.		6 50	5 23
D	8			6 50	5 23
W	9			6 51	5 23
D	10	Ds. J. Beyer te Standerton bevestig, 1899.		6 51	5 23
V	11			6 51	5 23
S	12	Verantwoordel. Bestuur aan Kaapkol. toegestaan, '72.		6 52	5 23
S	13	Die Kerk van Ermelo ingewy, 1910.		6 52	5 23
M	14			6 53	5 23
D	15	Ds. N. J. v. Warmelo te Potchefstroom georden, 1864.		6 53	5 24
W	16			6 53	5 24
D	17			6 54	5 24
V	18	Ds. F. S. du Toit van Ventersdorp oorlede, 1914. Ds. P. J. J. Venter te Lichtenburg georden, 1921.		6 54	5 24
S	19			6 54	5 24
S	20	Kcmt. Salomon Prinsloo oorlede, 1918.		6 54	5 24
M	21			6 54	5 24
D	22	Ds. D. F. Erasmus te Pietermaritzburg bevestig, 1918.		6 54	5 24
W	23			6 55	5 25
D	24	Oud. J. C. Coetzee van Zeerust oorlede, 1933.		6 55	5 25
V	25			6 55	5 25
S	26			6 55	5 25
S	27	Die Gemeente van Vliegpoort gestig, 1931.		6 55	5 25
M	28	Ds. A. J. Begemann emeritus, 1872.		6 56	5 26
D	29	Eerste Kaapse Parlement geopen, 1854.		6 56	5 26
W	30			6 56	5 26

Ons sortering ringe en oorlosies is so groot dat dit onmoontlik is om alle ontwerpe te illustreer.

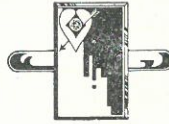
Indien u die ariktel wat u verlang nie hier sien nie, skryf ons dan, en ons sal met genoeë besonderhede van ander soorte aanstuur en u by u keus help.

Volledige besonderhede van ons Gedenkskema op aanvraag.

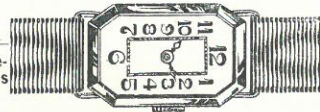
No. 1245.

DIE NUUTSTE TABLETRINGE.
Diamant geset in hoek, verskillende ontwerpe. Soliede Goud.
40/-, 50/-, 60/-.
Andere ligtere sorte vanaf 12/6.

No. 1246.

Skryf om volledige ge-
illustreerde Katalogus
171, posvry.

Skryf om volledige ge-
illustreerde Katalogus
171, posvry.

No. 675 — Nuwe en Populêre
Grootte. Chromium of 18 Kt.
Goud gevulde kasse.
75/-, 85/-, 95/- en op.
Soliede Goue kasse,
£5.10.0, £6.10.0, £8.10.0
en op.
Almal Gewaarborg.

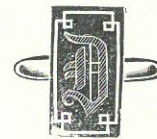
No. 1196. — Gegra-
veerde Tabletringe. —
Verskillende fatsoene.
Soliede Goud. — Prys
21/-.

Ligter fabrikate 12/6
en 15/-.

Beset met diamant,
vanaf 30/- en hoër.

No. 249 — 18 Kt.
Goud, beset met
Burma-Diamante
en Robyne, 50/-.

No. 1031 — Nuwe
fatsoen Tablet-Ringe
met enige voorletter
daarop gegraveer, So-
liede Goud 30/- en
40/-, 18 kt. Goud 60/-
en 70/-.

1185

1182

DIAMANT RINGE soos afge-
beeld. Ook in baie ander
Pragtige Fatsoene, geset met
Pure Diamant in Platina met
Houers van 18 Kt. Goud. Prys
£10, £12, £15, £20, £25 en hoër
Beset met egte Siam-diamant,
vanaf £6.

1181

1188

1189

WOLF BROS.,

St. Georgesstraat 44,
voorheen Adderley-
straat 34, Kaapstad.

JULIE, 31 DAE.

Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons	
Week.	Maand.		opg. ond	Spoorweg-tyd.
		1, Laaste Kwartier, 3.2 n.m. 8, Nuwe Maan, 6.12 v.m. 15, Eerste Kwartier, 11.36 v.m. 23, Volle Maan, 2.45 n.m. 30, Laaste Kwartier, 8.46 n.m.		
D	1	President T. F. Burgers ingesweer S.A. Rep., 1872.	v.m. 6 56	n.m. 5 27
V	2		6 56	5 27
S	3		6 56	5 27
S	4	Oud-Ouderl. H. C. J. v. Rensburg, Zoutpansberg, oorl. 1909.	6 56	5 27
M	5		6 56	5 28
D	6	Joh. Huss gebore, 1373.	6 55	5 28
W	7	Die Kerk van De la Rey ingewy, 1928.	6 55	5 28
D	8	Die Gemeente Bloemhof gestig, 1916. Ds. H. P. Wolmarans te Zeerust georden, 1922.	6 55	5 29
V	9	Oud. S. E. Grobler van Zoutpansberg oorlede, 1903.	6 55	5 29
S	10	Kalvyn gebore, 1509.	6 55	5 30
S	11		6 55	5 30
M	12	Senator Ouderl. A. D. W. Wolmarans oorlede, 1928.	6 55	5 30
D	13		6 54	5 31
W	14	President Brandt, O.V.S., oorlede, 1888.	6 54	5 31
D	15	Verlating van Schoemansdal, 1867.	6 54	5 32
V	16		6 54	5 33
S	17	Oud. J. v. Graan van Ventersdorp oorlede, 1917.	6 54	5 33
S	18	Ds. N. J. v. Warmelo te Heidelberg bevestig, 1868.	6 53	5 34
M	19	Ds. L. G. F. Biccard oorlede, 1900. Ds. E. S. Muller bevestig op Bronkhorstspuit, 1931.	6 53	5 34
D	20	Ds. L. E. Brandt te Turffontein bevestig, 1930.	6 53	5 35
W	21		6 52	5 35
D	22		6 52	5 26
V	23	Generaal Andries Pretorius oorlede, 1853.	6 51	5 36
S	24	Ds. L. G. F. Biccard te Zoutpansberg bevestig, 1875	6 51	5 36
S	25	Afskeid van Prof. Dr. P. J. Muller van Pretoria, 1909.	6 50	5 37
M	26	Kerkorde van de Mist ingevoer, 1804.	6 50	5 37
D	27	Die Prokurasie Kommissie gestig, 1890.	6 49	5 38
W	28		6 49	5 38
D	29	Die Gemeente Van der Hoff gestig, 1933.	6 48	5 39
V	30	Ds. N. J. v. Warmelo te Schoemansdal bevestig, 1864	6 47	5 39
S	31		6 47	5 40

Miskien sien u op hierdie bladsy nie die oorlosie of ring wat u verlang nie. Skryf ons en ons sal u volledige besonderhede van ander ontwerpe stuur.

Ons het 'n groot sortering artikels geskik vir Huweliks-, Verjaardag-, Kersgeskenke, ens. en sal u met genoeë help by u keus.

Skryf om besonderhede omtrent ons gratis geskenkskema.

No. 725 — Goud van 18 Kt. met Diamante, £3, £5 en hoër.

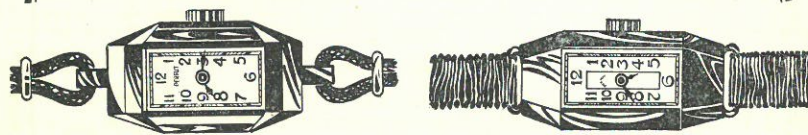

No. 5064 — Goud van 18 karaat, beset met 3 diamante, 50/-. Ander, £4, £6 en hoër.

No. 2105 — Goud van 18 karaat, 6 diamante £5. Ander £6, £8 en hoër.

Skryf om volledig geïllustreerde Katalogus No. 171, posvry.

No. 1206 — Chromvernikkel

£5, £6, £7, £8 elk.

Kasse van oorgeblaasde Goud van 18 kt.

£5.10.0, £6.10.0 op.

Soliede Goud, £6, £7, £8 op.

No. 1194 — Chromvernikkel

£4, £5, £6, £7 elk.

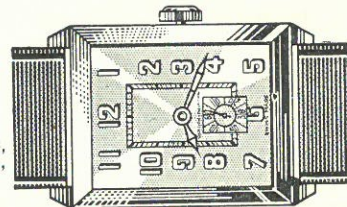
Kasse van oorgeblaasde Goud van 18 kt.

£6, £6, £7 op

Almal Gewaarborg.

Trouringe:
Soliede Goud. £10/6,
15/-, 20/-, 35/-, 40/-,
50/- tot £10.

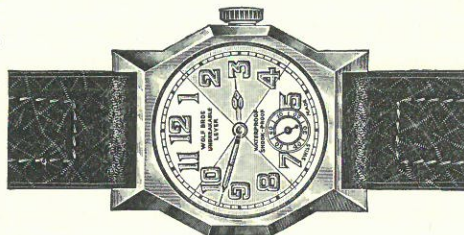
No. 9524—18 kt. Goud,
beset met Diamante,
£8.10.0. Ander £7, £10,
£12, en hoër

No. 3788 — Gehele Urwerk loop op juwele.
Silveroid Kas teen 40/- en hoër.
Silver — of 18 kt. Goudgevalde Kas teen
70/- en hoër. Radium Wyserplaat en wysters
10/- ekstra. Gewaarborg vir 20 jaar.
Spesiale goedkoop aanbod vir kinders.
Chromium Kas, Radium wyserplaat teen 12/6

No. 951 — Effe
Platring met
enige voorlet-
ter daarop ge-
graveer. Solie-
de Goud 25/- en
30/-; 18 kt.
Goud 50/- en
60/-.

No. 1203. Ta-
bletringe, beset
met Diamant
en gegraveer
patrone. Solie-
in verskillende
de Goud. Prys
30/-.

Sonder diamant
vanaf 12/6.

Die HEIRLOOM-oorlosie No. 1276. — Besonder duursame, Swaar, Onvlekbare Chromiumkas. Allerbeste kwaliteit. Voortreflike, onbreekbare beweging met juwele. Word nie beskadig as hy 'n rukkie in die water 13 nie. Kos nou slegs £5/5/-.

WOLF BROS.,

St. Georgesstraat 44,
voorheen Adderley-
straat 34, Kaapstad.

AUGUSTUS, 3¹ DAE.

Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons.	
Week.	Maand		opg.	ond.
		6, Nuwe Maan, 2.36 n.m. 14, Eerste Kwartier, 4.48 v.m. 22, Volle Maan, 2.47 v.m. 29, Laaste Kwartier, 1.54 v.m.	Spoorweg tyd.	
			v.m.	n.m.
S	1		6 46	5 40
M	2		6 46	5 41
D	3	Ds. Jac. v. Belkum te Heidelberg bevestig, 1903.	6 45	5 41
W	4	Oud. A. Alberts van Humpata oorlede, 1928. Ds. J. G. M. Dreyer te Ermelo bevestig, 1928.	6 45	5 42
D	5	Ds. S. P. J. v. Rensburg op Eendracht bevestig, '33.	6 44	5 42
V	6		6 43	5 43
S	7		6 43	5 43
S	8	Die eerste Alg. Kerkverg. van die Ned. Herv. Kerk te Rustenburg geopen, 1853.	6 42	5 44
M	9	Ds. M. J. Goddefroy oorlede, 1920.	6 41	5 44
D	10	Louis Trichardt gebore, 1783.	6 40	5 45
W	11		6 39	5 45
D	12		6 38	5 46
V	13		6 37	5 46
S	14	Oud. F. P. H. Alberts van Humpata oorlede, 1930.	6 37	5 47
S	15		6 36	5 47
M	16	Die Gemeente van Vereeniging gestig, 1913.	6 35	5 48
D	17	Die Kerk van Venterskroon ingewy 1889. Ds. A. Lagerwy oorlede, 1898.	6 35	5 48
W	18	Ds. D. v. d. Hoff in Den Haag georden, 1852.	6 34	5 49
D	19		6 33	5 49
V	20	Eerste Doopbediening aan die Kaap, 1653.	6 33	5 50
S	21		6 32	5 50
S	22	Ds. Abr. Ras op Volksrust bevestig, 1936.	6 31	5 51
M	23	Ds. J. v. Arckel eerste predikant aan die Kaap, 1665	6 30	5 51
D	24	Bloedbad van St. Bartholomeus, 1572. Ds. L. M. le Roux op Trichardtsfontein bevestig, 1935.	6 30	5 52
W	25	Aankoms van die Eerste Hugenote, 1688.	6 29	5 52
D	26	Generaal Louis Botha oorlede, 1919.	6 28	5 53
V	27	In gebruik neem van Bybel in Afrikaans, 1933.	6 27	5 53
S	28	Slag van Boomplaas, 1848.	6 26	5 53
S	29		6 25	5 54
M	30		6 24	5 54
D	31	Die Lydenburgse Gemeente skei van die Herv. Kerk af, 1854.	6 23	5 55

Die Potchefstroomse Universiteitskollege vir Christelike Hoër Onderwys

(Universiteit van Suid-Afrika.)

Opleiding word verskaf vir die volgende graad- en diploma-kursusse:

Fakulteit van Lettere en Wysbegeerte: B.A., B.A. in Regsvakke (vir kandidate wat later vir LL.B. wens te studeer), M.A.
Fakulteit van Wis- en Natuurkunde: B.Ss., M.Ss.,
Fakulteit van Opvoedkunde: Hoër Onderwys Diploma, M.Ed.
Fakulteit van Teologie: B.D., M.Div.
Fakulteit van Handelswetenskap en Administrasie: B.Econ.
(Staats-administrasie en Maatskaplike studies), M.Econ.
Voorsiening word verder gemaak vir die Eerste-jaars-eksamen van die B.Sc.-kursusse in Landbou, Medisyne en die Ingenieurs-vak.

Beurse van hoogstens £25 p.j. word toegeken aan studente wat die Matrikulasie of latere eksamens in die eerste klas aflê. Verder word 'n beperkte aantal leningsbeurse van hoogstens £30 p.j. elke jaar beskikbaar gestel.

Losiesgeld: £48.10.0 per jaar (was ingesluit).

Nadere besonderhede word op aanvraag verstrekk deur

**DIE REGISTRATEUR, P.U.K. vir C.H.O.,
POTCHEFSTROOM.**

ORRELS vir Kerk of Saal.

Orrels onlangs opgerig of op bestelling sluit die volgende in:

Pretoria	Stadsaal.
Caledon	Ned. Geref. Kerk.
Calvinia	Ned. Geref. Kerk.
Middelburg (Tvl.)	Ned. Geref. Kerk.

Stem en herstelwerk deur gekwalifiseerde personeel.
Spesifikasies en prysopgaaf gratis.

Kerk-Acousticon vir Doves

(Enigste Agente in S.A.)

**DIE ACOUSTICON MAAK DAT DOWE LIDMATE DIE
PREEK GOED KAN HOOR.**

COOPER, GILL & TOMKINS (Edm.) Bpk.

JOHANNESBURG: 68 Kleinstraat, Hospitaal-Heuwel.

KAAPSTAD: 42 Loopstraat.

Ook te DURBAN en PORT ELIZABETH.

SEPTEMBER, 30 DAE.

Dag van die		MAANSVERANDERINGE. 5, Nuwe Maan, 0.53 v.m. 12, Eerste Kwartier, 10.57 n.m. 20, Volle Maan, 1.32 n.m. 27, Laaste Kwartier, 7.43 v.m.	Sons	
Week.	Maand.		opg.	ond.
			Spoorweg-tyd.	
			v.m.	n.m.
W	1	Transvaal geannekseer, 1900.	6 22	5 55
D	2	Ds. D. v. d. Hoff gebore, 1814.	6 20	5 56
V	3		6 19	5 56
S	4		6 18	5 57
S	5		6 17	5 57
M	6	Koningin Wilhelmina gekroon, 1898.	6 16	5 58
D	7		6 15	5 58
W	8	Ds. N. J. v. Warmelo gebore, 1835.	6 13	5 58
D	9		6 12	5 59
V	10		6 11	5 59
S	11		6 10	6 0
S	12	Die Kerk van Vrededorp ingewy, 1908.	6 9	6 0
M	13		6 8	6 1
D	14		6 7	6 1
W	15	Eerste Uniale Volksraad verkies, 1910.	6 6	6 1
D	16		6 5	6 2
V	17	President M. W. Pretorius gebore, 1819.	6 4	6 2
S	18		6 3	6 3
S	19		6 1	6 3
M	20	Die Huweliks Ordonnansie van de Mist ingevoer, 1804	6 0	6 4
D	21		5 59	6 4
W	22		5 57	6 5
D	23	Ds. P. W. Ennis te Klerksdorp levestig, 1905.	5 56	6 5
V	24	Ds. P. J. J. Venter te Zeerust bevestig, 1927.	5 55	6 6
S	25		5 54	6 6
S	26		5 53	6 7
M	27	Generaal Louis Botha gebore.	5 52	6 7
D	28	Die Kerk op Witpoort ingewy, 1912.	5 51	6 8
W	29		5 50	6 8
D	30	Ds. M. J. Goddefroy te Witfontein bevestig, 1887.	5 49	6 9

Nasionale Reisdienst van die Suid-Afrikaanse
Spoorweë.

DAARDIE VAKANSIE— MAAK DIT GEMAKLIK !!!

Bespreek Alles by die S.A.S.-Toeristeburo.

Pryse is met inbegrip van Vervoer oor Land, ter
See en in die Lug; Hotel-akkommodasie, en alle
Reisonkoste.

Volledige besonderhede van:

S.A.S.-TOERISTEBURO,

Kantore op alle vername centra of enige
Stasiemeester.

Nederlandse Brand Assuransie Maat- skappy,,De Salamander" van Amsterdam

Spesiale verlaagde tarief vir Kerk-Eiendomme

1/3 per £100 vir één jaar.

5/- per £100 vir vyf jaar.

Alle skade veroorsaak deur WEERLIG gedek,
ook al is daar nie brand nie.

Ons Polisse en ander dokumente in die
Afrikaanse taal.

TAYLOR & GEERLING,
Hoofagente.

Pretoria, Posbus 738,
29 Kerkplein.

Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons	
Week.	Maand.		opg.—ond.	
		4, Nuwe Maan, 1.57 n.m. 12, Eerste Kwartier, 5.47 n.m. 19, Volle Maan, 11.47 n.m. 23, Laaste Kwartier, 3.25 n.m.	Spoorweg- tyd.	
			v.m.	n.m.
V	1	Ds. A. Ras op Dullstroom bevestig, 1932.	5 48	6 9
S	2	Slag van Vegkop, 1836.	5 47	6 9
S	3		5 45	6 9
M	4	Ds. A. J. Barger te Middelburg bevestig, 1919.	5 45	6 10
D	5	President F. W. Reitz gebore.	5 44	6 10
W	6	Stigting van die gemeente Barberton, 1934.	5 43	6 10
D	7	Oud. D. P. J. v. Schalkwyk van Trichardts oorl. 1911.	5 42	6 11
V	8		5 41	6 11
S	9	Ds. D. v. d. Hoff oorlede, 1881. Ds. P. W. Venter op Brits bevestig, 1936.	5 40	6 11
S	10	President Kruger gebore, 1825. Ds. S. J. Strydom te Krugersdorp bevestig, 1914.	5 39	6 12
M	11	Die Hervormer Ulrich Zwingli gesneue, 1531.	5 38	6 12
D	12		5 37	6 13
W	13	Eerste diamant in S.A. gevind, 1867.	5 36	6 14
D	14		5 35	6 14
V	15	Hoeksteenlegging van die Kerk van Pietersburg, 1892.	5 34	6 15
S	16	Afskeidspreek van Ds. Jac. van Belkum met sy eme- ritaats, 1927.	5 33	6 15
S	17	Ds. S. Vermooten te Zeerust georden, 1915.	5 32	6 16
M	18		5 31	6 16
D	19	Eerste Kerk op Stellenbosch deur Simon v. d. Stel ingewy, 1687.	5 30	6 17
W	20	Die Kerk van Louis Trichardt ingewy, 1906.	5 29	6 18
D	21	Oud. F. Boshoff van Waterberg oorlede, 1918.	5 28	6 18
V	22	Die Edikt van Nantes herroep, 1685.	5 27	6 19
S	23	Ds. D. F. Erasmus te Ventersdorp bevestig, 1920.	5 27	6 20
S	24	Sinode in die Kaap besluit dat Engels ook gepreek moet word in Hollandse Kerke, 1859.	5 26	6 20
M	25		5 25	6 21
D	26		5 24	6 21
W	27	Ds. L. E. Brandt te Vereeniging bevestig, 1923. Ds. P. J. J. Venter te De la Rey bevestig, 1923.	5 23	6 22
D	28		5 22	6 23
V	29		5 21	6 23
S	30	Ds. J. J. Prinsloo te Trichardts bevestig, 1909. Hervormingsdag. Samekoms Komm. N. Herv. en N.	5 20	6 24
S	31	Geref. om oor kerkvereniging te handel, 1882. Ds. P. W. Ennis oorlede, 1932.	5 19	6 24

GESONDE BOME LEWER GESONDE OESTE

Gesonde bome gee gesonde vrugte. Pickstone het al vir byna 50 jaar gespesialiseer in die produksie van goeie, gesonde bome. En gesonde bome meen gesonde vrugte en groter profyt. Ons sal met genoeg ons katalogus kosteloos op versoek vir u stuur.

**H. E. V. PICKSTONE
& BROER, BEPERK,
P.K. SIMONDIUM, KAAP.**

Vir enigiets op gebied van

BOUMATERIAAL

Heiningmateriaal, Graansakke, Ertappelsakke,
teen die laagste pryse in Suid-Afrika.

Kry EERS kwotasies van

**HUNT, LEUCHARS & HEPBURN,
BEPERK.**

H/v. Vermeulen- en Queenstraat.

Posbus 653.

Foons 2701.2.3

PRETORIA.

Telegramme: „Vangpre.”

TAKKE OOR GEHEEL SUID-AFRIKA.

NOVEMBER, 30 DAE.

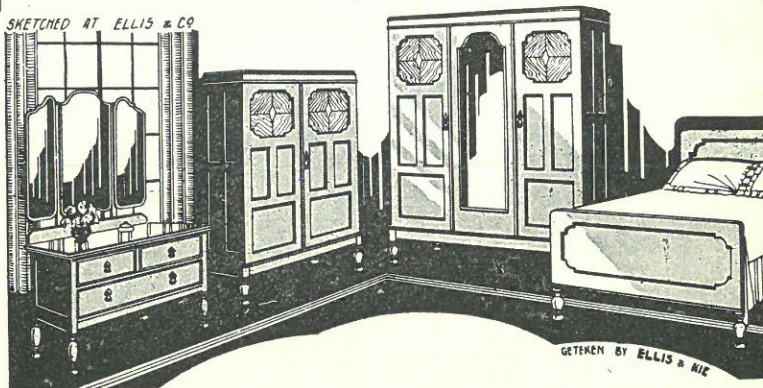
Dag van die		MAANSVERANDERING.	Sons	
Week.	Maand.		opg. ond.	
			Spoorweg-tyd.	
		3, Nuwe Maan, 6.15 v.m. 11, Eerste Kwartier, 6.15 v.m. 18, Volle Maan, 10.9 v.m. 25, Laaste Kwartier, 2.4 v.m.		
M	1		v.m. 5 18	n.m. 6 25
D	2	Eerste Alg. Kerkverg. Ned. Herv. Kerk te Kaapstad, 1824.	5 18	6 26
W	3	Hoeksteenlegging eerste Herv. Kerk op Christiana, 1876.	5 17	6 26
D	4	Ds.. Jac. van Belkum oorlede, 1933.	5 16	6 27
V	5	Naam Ned. Hervormd in die Kaap verander in Ned. Gereformeed, 1842. Aankoms van Ds. D. v. d. Hoff in Suid-Afrika, 1852	5 16	6 28
S	6		5 15	6 29
S	7	Vasco da Gama te St. Helenabaai, 1497.	5 14	6 30
M	8		5 14	6 30
D	9		5 13	6 31
W	10	Martin Luther gebore, 1483.	5 13	6 32
D	11		5 12	6 33
V	12	Piet Retief gebore, 1780.	5 12	6 33
S	13		5 11	6 34
S	14	Ds. W. F. H. Huyzers bevestig op Vereeniging, 1931.	5 11	6 35
M	15	Ds. A. J. Begemann oorlede, 1925.	5 10	6 35
D	16	Pretoria aangelê, 1855.	5 10	6 36
W	17		5 10	6 36
D	18	Vasco da Gama se eerste reis om die Kaap, 1497.	5 9	6 37
V	19	Hoeksteenlegging van die Kerk te Potgietersrust, 1921.	5 9	6 37
S	20	Die Kerk op Eldoret ingewy, 1921.	5 9	6 38
S	21	Ds. H. D. v. Broekhuizen Predikant van die Hervormde Kerk, 1917.	5 9	6 39
M	22	Die Gemeente Trichardts gestig, 1879.	5 9	6 40
D	23		5 9	6 40
W	24	Hoeksteenlegging van die Kerk van Laeveld, 1924.	5 8	6 41
D	25	Ds. W. P. J. Poën te Pietersburg bevestig, 1922.	5 8	6 42
V	26	Die Kerk van Memel ingewy, 1915.	5 8	6 43
S	27	Die Kerk van Bethal ingewy, 1926.	5 8	6 43
S	28	President Steyn oorlede, 1916.	5 8	6 44
M	29		5 8	6 45
D	30		5 8	6 45

Vir die wat gaan trou en vir die wat getroud is.

ELLIS & KIE.

Het die pragtigste sortering Huisraad
teen die allermaklikste terme.

SKETCHED AT ELLIS & CO

Katalogus Vry op Aanvraag.

ELLIS & KIE.

Markstraat 64, Posbus 5359, Johannesburg.

'n Begrafnis moet plegtig bestuur word.

Carstens voer begrafnisse uit vanuit alle
hospitale. Groot verskeidenheid van
kiste en kranse. Diens onmiddellik
beskikbaar.

Op 'n telefoniese of telegrafiese berig
word onmiddellik 'n kis afgestuur.

Die laaste eer wat aan 'n oor-
ledene bewys word behoort op
'n passende wyse uitgevoer te
word.

W. F. CARSTENS (EDMS) BPK.

BEGRAFNIS ONDERNEMERS.

SENTRAALWEG 52,

FORDSBURG, Johannesburg.

Foon Dag en Nag 33-3927.

Tak: Milnerstraat 4, Germiston.

DESEMBER, 31 DAE.

Week.	Dag van die Maand	MAANSVERANDERING.	Sons	
			opg. ond.	
		3, Nuwe Maan, 1.10 v.m. 11, Eerste Kwartier, 3.12 v.m. 17, Volle Maan, 8.52 n.m. 24, Laaste Kwartier, 4.19 n.m.		Spoorweg-tyd.
W	1	Slawe vry verklaar in die Kaap, 1834.	v.m. 5 8	n.m. 6 46
D	2		5 8	6 47
V	3		5 8	6 47
S	4	Die Ned. Geref. Kerk in die S.A.R. gestig, 1866.	5 8	6 48
S	5		5 8	6 49
M	6	Voortrekkersgelofte, 1838.	5 8	6 49
D	7	Die Ned. Herv. of Geref. Kerk gestig, 1885.	5 8	6 50
W	8		5 8	6 51
D	9	Pres. T. F. Burgers oorlede, 1881.	5 8	6 52
V	10	Slag van Stormberg, 1899.	5 8	6 52
S	11	Slag van Magersfontein, 1899.	5 8	6 53
S	12	Ds. C. W. du Toit emeritus, 1918.	5 9	6 54
M	13		5 9	6 54
D	14		5 9	6 55
W	15	Slag van Colenso, 1899.	5 9	6 56
D	16	Dingaansdag, 1838. Hoeksteenlegging van die Kerk van Middelburg, 1896.	5 10	6 57
V	17		5 10	6 57
S	18	Die Kerk van Vereeniging ingewy, 1915.	5 11	6 58
S	19		5 11	6 58
M	20	Komdt. F. Joubert (Fransheld) behaal oorwinning by B.H.Spruit, 1880.	5 11	6 58
D	21	Oud-oud. G. J. Z. Helberg van Zoutpansberg oorlede, 1926.	5 12	6 59
W	22		5 12	6 59
D	23		5 13	7 0
V	24		5 13	7 0
S	25		5 13	7 0
S	26	Hoeksteenlegging van die Kerk van Potchefstroom, 1859.	5 14	7 1
M	27	Ds. G. C. Coetzee op Delarey georden, 1934.	5 14	7 1
D	28	Hoekst. gelê v. d. Eerste Kerkgebou i. d. Kaap, 1700.	5 15	7 1
W	29	Die Kerk van Germiston ingewy, 1917.	5 15	7 1
D	30		5 16	7 2
V	31	Die Gemeente Heidelberg gestig, 1865.	5 17	7 2

Graham Remedies Limited,

Breestraat 66/68, :: Kaapstad.

IS DISTRIBUEERDERS VAN DIE VOLGENDE MIDDELS WAT ARTSENYKUNDIG DEEGLIK BEREI IS EN STERK AANBEVEEL WORD. HULLE IS VERKRYGBAAR BY DIE MEESTE APTEKE EN WINKELS OF KAN REGSTREEKS BESTEL WORD, KONTANT MET BESTELLING.

Skryf aan Posbus 731, Kaapstad.

Bronkoff se Towermengsel.—'n Sterk **hoesmiddel** wat vinnig werk vir mense bo 12 jaar. Verlig byna onmiddellik en bring koors af. Berei en te koop in gekonsentreerde vorm. Pryse **6d.**, **1/-** en **1/6** per bottel.

Aunt Chubb se Geneesmiddel.—'n Doeltreffende behandeling vir hoes by kinders en suigeling. Spesiaal vir hul teer magies berei. Dit neutraliseer die slym wat babetjies geneig is om in te sluk. Dit het 'n aangename smaak. Pryse **6d.**, **1/-** en **1/6**.

Jones se Nier- en Blaaspille.—Reguleer, ontsmet en knap die niere en blaas op. Berei volgens die voorskrifte van 'n bekende geneesheer wat in die behandeling van hierdie organe spesialiseer. Pryse **1/6** (20 pille) en **2/6** (40 pille).

Graham se Krampgeneesmiddel.—Vir moeilikhede wat babetjies vanaf hul geboorte ondervind in verband met tandekry en spysvertering. Rustige slaap volg na die eerste dosis. 'n Seën vir moeders. Aangenaam. Suiwer. Veilig. Pryse **9d.** en **1/6** per bottel.

Jones se Mengsel vir Diarree en Disenterie.—'n Middel wat nooit misluk vir daardie verswakkende en kommervolle toestand nie. Hierdie mengsel het beslis 'n uitwerking as dit volgens voorskrifte ingeneem word. 'n Wonderlike formule. Prys **1/6** per bottel.

Jones se Wurmmengsel.—Berei om lintwurm en ander ingewandswurms te verban. Die gebruiksaanwysings moet gevolg word. As dit gedoen word, kan u op **Jones se Wurmmengsel** vertrou om sy doel te bereik. Prys **1/-** per bottel.

Jones se Wurmmengsel van Mannetjiesvaring is spesiaal berei vir die ingewandswurms by kinders by wie lintwurms selde aangetref word. Prys **1/6** per bottel.

Jones se Sinkpyn Vernietiger.—Vir alle senuweepyn. Sinkings, Tandpyn, Senuweeagtige Hoofpyn, Oorpyn, Menstruasiepyen, Rumatiek, Koors ens. word geleidelik verlig en die lyer voel gerieflik. Prys **1/6**.

Sacco-oliedruppels.—'n Baie sterk purgasie. Kinders en swanger vroue moet dit nie inneem nie. Opelyf word in hardnekkige gevalle bewerkstellig. Prys **1/-**.

Skryf om die medisyne wat u nodig het. Ons betaal posgeld. Hierdie geneesmiddels se pryse is almal laag. Ons vertrou op die aanbevelings van kopers vir herhaalde bestellings.

Ons het vertrou in hierdie middels.

Kanker en In- en Uitwendige Gewasse

HUL OORSAAK EN BEHANDELING.

Hierdie hoogs interessante boek wat gratis en posvry aan u gestuur word op ontvangs van 'n briefkaart, verklaar duidelik die oorsaak van in- en uitwendige gewasse en hoe om hulle baas te raak.

Die volgende is 'n seleksie van die lys van hoofstukke:

VRY AAN LESERS VAN DIE ALMANAK:

Die Beperkinge van Snykunde.
Party Dokters Teenstanders van
Operasies.

Wat Kanker is.
Waarom die Liggaamselle Ont-
bind

Nadelige Kookmetodes.

Gewone Kookmetodes.

Gewone Foute in Diëet.

Stawing van Ons Bewering
deur.

Noodsaaklike Voedingsbestand-
dele, Geneeskundiges.

Die Hoofminerale van die Lig-
gaam.

Dele wat Selde Aangetas word.
Die Tiemus-klier.

Die Leeftyd waarop kalk ver-
samel.

Kalium Verjersaak Kalkafskei-
ding.

Groot Waarde van Kalium.

Liggaamsdele Onderhewig aan
Kanker.

Hoe 'n Dokter U Kan Help.

Hoe om Kanker te Vermy.

Aantal Sterfgevalle aan Kan-
ker.

Behandeling van Rumatiek.

Aarverkalking en Oudag.

Bloedarmoede, Suikersiekte en
Kropgeswel.

Belangrike Punte om te onthou.

Moenie uitstel nie, maar stuur nog vandag u aansoeke in om 'n gratis boek. Stuur net 'n briefkaart aan die Sekretaris, E. J. Adcock, Beperk, Aptekers, Posbus 198, Krugersdorp. (Enigste agente in Suid-Afrika vir „DIE KALIUM KIE.,” 53, Twickenham, Middlesex.)

„So,” sê iemand aan sy kranke vriend wat hy vir 'n lang tyd nie gesien het nie, „is jy nog in die land van die lewendes?”

„Nee,” antwoord die kranke, „ek is in die land van die sterwendes, maar ek gaan na die land van die lewendes.”

Lyding wat nie na God toe gebring word nie, heilig nie, maar verontheilig die mens in opstand en verharding.

Ds. R. Dykstra.

Die Nederduits Hervormde Kerk van Afrika.

Die Algemene Kerkvergadering van die Nederduits Hervormde Kerk van Afrika kom gewoonlik al om die derde jaar bymekaar (Art. 12 van die Kerkwet), en bestaan uit al die diensdoende predikante, en hoogstens twee ouderlinge en een diaken uit elke gemeente, asook die Professore in die Teologie vanweë die Ned. Hervormde Kerk, en die emeriti predikante, beide met adviserende stem (Art. 9). Die laaste Algemene Kerkvergadering is in Mei 1934 gehou.

Die Algemene Kerkvergadering het die volgende benoemings gedaan:

Die Kommissie van die Alg. Kerkvergadering:

Voorsitter: ds. L. E. Brandt, sek. ds. A. J. G. Oosthuizen.

Visevoorsitter: ds. J. J. Prinsloo (Rustenburg), sek. ds. D. F. Erasmus.

Skriba: ds. T. F. J. Dreyer, sek. ds. Joh. Dreyer.

Ouderlinge: N. J. Campher, sek. N. Prak, J. A. Wondergem, sek.

F. W. C. Buitendag, J. D. Reyneke, sek. F. Grobler, J. P. Prinsloo, sek. B. D. Bierman, P. A. Ras, sek. G. J. Engelbrecht, T.

C. J. Erasmus, sek. J. H. Vorster.

Die Finansiële Kommissie:

Voorsitter: dr. B. de Loor, ds. L. E. Brandt, ds. A. J. G. Oosthuizen, ds. T. F. J. Dreyer, H. Engelmohr. (Skriba: Mnr. J. H. H. Janson, Bus 19, Dullstroom.)

Die Kuratorium:

Voorsitter: ds. A. J. G. Oosthuizen, ds. J. J. Prinsloo (Rustenburg), dr. H. C. M. Fourie, ds. S. Vermooten, N. J. Campher, dr. B. de Loor, ds. L. E. Brandt (Skr.)

Die Kommissie vir die Jeug:

Voorsitter: ds. W. P. J. Poën, prof. dr. J. H. Greyvenstein, ds. J. J. Prinsloo (Rustenburg), dr. C. H. Rautenbach, ds. J. J. Prinsloo (Johannesburg), ds. E. S. Mulder, ds. S. P. J. van Rensburg, sekretaris.

Die Weeshuis-Kommissie:

Voorsitter: ds. L. E. Brandt, ds. P. S. Grobler, ds. W. F. H. Huyzers, mev. B. J. Ockeloen, mev. J. van Melle, F. W. C. Buitendag, ds. J. J. Prinsloo (G'seun), Sekretaris.

*Die Kommissie van Redaksie van „Die Hervormer”
en die Almanak:*

Ds. T. F. J. Dreyer, Hoofredakteur van „Die Hervormer”.
Ds. D. F. Erasmus, Onder-Hoofredakteur.
Ds. J. J. Prinsloo (G.seun), Sekr. van die Redaksie.
Ds. Joh. Dreyer, Hoofredakteur van „Die Almanak”.
Dr. H. P. Wolmarans.

Die Regskommissie:

Prof. dr. J. H. Greyvenstein; ds. J. J. Prinsloo (Rustenburg);
prof. dr. D. Pont.

Die Vereniging vir die teologiese opleiding:

Voorsitter: Ds. S. Vermooten; ds. A. J. G. Oosthuizen; ds. T. F. J. Dreyer; ds. P. J. Smit; ds. J. J. Prinsloo (G.seun), Sekretaris.

Die Kommissie vir die Erediens:

Voorsitter: prof. dr. B. Gemser; ds. J. J. Prinsloo (Rustenburg);
ds. D. F. Erasmus; ds. J. P. van den Berg; ds. Joh. Dreyer, Skriba.

Die Kommissie vir Arme Blankes en diakonale Armversorging:

Voorsitter: ds. L. E. Brandt, ds. S. Vermooten; ds. A. J. G. Oosthuizen; dr. C. H. Rautenbach; ds. Abr. Ras, Sekretaris.

Verteenwoordiger op die Voortrekker-Monument-Kommissie:
Prof. dr. S. P. Engelbrecht.

Verteenwoordiger op die Voortrekker-Monument-Kommissie:
Ds. T. F. J. Dreyer en ds. J. P. van den Berg.

Argivaris:

Prof. dr. S. P. Engelbrecht, 164 Lisdoganlaan, Pretoria.

Psalm- en Gesange-berymings Kommissie:

Voorsitter: prof. dr. B. Gemser; ds. J. J. Kuhn, ds. P. W. Venter; ds. T. F. J. Dreyer; en ds. Joh. Dreyer, Sekretaris.

Kommissie tot Verbetering van die Bybelvertaling:

Dr. H. C. M. Fourie en ds. Joh. Dreyer.

Kommissie vir die Vertaling van die Formuliere en Liturgiese Geskrifte:

Prof. dr. J. H. Greyvenstein; prof. dr. S. P. Engelbrecht; prof. dr. B. Gemser; ds. S. Vermooten en ds. E. S. Mulder.

Goddefroy-Gedenksaal Fonds-Kommissie:

Voorsitter: ds. Joh. Dreyer; dr. H. P. Wolmarans; ds. S. P. J. van Rensburg, en ds. J. D. Storm, Skriba.

Kommissie tot Bestryding van Sektariese Geestesstrominge:

Dr. H. P. Wolmarans; ds. Joh. Dreyer; ds. A. Oosthuizen, en ds. W. F. H. Huyzers.

Administrateur:

Mnr. J. H. H. Janson, Posbus 19, Dullstroom. Kantoor: Oranje Nassaustraat, Dullstroom.

Kerklike Publikasies:

Die Almanak, verskyn jaarliks. Prys 1/-.
Die Hervormer. 2/6 per jaar.

VROEËRE PREDIKANTE SEDERT 1853.

(Die eerste predikante onder die Voortrekkers was die Sendelinge Erasmus Smit en Daniël Lindley.)

- 1853 D. van der Hoff, Potchefstroom 1853, oorlede 1881.
1861 A. J. Begemann, Pretoria 1861, emeritus 1872, oorlede 1925.
1861 G. W. Smits, Rustenburg 1861, emeritus 1886, oorlede 1894.
1864 N. J. van Warmelo, Zoutpansberg 1864, Heidelberg 1868 (verenig 1885, oorlede 1892).
1864 P. A. C. van Heyningen (Lydenburg 1859) onder die Kerkverband van die Ned. Herv. Kerk 1864, Kroonstad 1866, emeritus 1894, oorlede 1907.
1875 D. P. Ackerman, Wakkerstroom 1875 (verenig 1885, oorlede 1916).
1875 L. G. F. Biccard (Greytown 1861), Zoutpansberg 1875 (verenig 1885, oorlede 1900).
1876 J. C. de Vries (Hulpprediker, Sutherland 1870, Du Toitspan 1873), Zeerust 1876 (Laingsburg 1884, emeritus 1894, oorlede 1906).
1876 H. S. Bosman, Pretoria 1876 (verenig 1885, emeritus 1926), oorlede 1933.
1883 C. W. du Toit (Hanover 1869, Pearston 1875, Kruisvallei 1876), Potchefstroom 1883, emeritus 1918, oorlede 1932.
1887 M. J. Goddefroy (Lagezwaluwe 1877, IJsselmonde 1880, Achlum 1882), Pretoria c.a. 1887, Middelburg 1905, emeritus 1917, oorlede 1920.
1891 Jac. van Belkum (Varik 1877, Steenwyk 1882, Zierikzee 1889), Rustenburg 1891, Heidelberg 1903, emeritus 1927, oorlede 1933.

- 1895 A. Lagerwey (Ankeveen 1881, Helenaveen 1884, Hoogelcon 1886, Maassluis 1889), Heidelberg c.a. 1895, oorlede 1898.
- 1896 C. Spoelstra (Zoeterwoude 1894), Pretoria c.a. 1896 (Ned. Herv. verlaat 1897, Heino 1899, eervol ontslaan 1904, oorlede 1918).
- 1898 J. Beyer (Lemele 1881, IJsselmuiden 1883, Hierden 1886, Harderwyk 1888, Eemnes Binnen 1890), Zeerust 1898, Standerton 1899 (na Holland terug 1900, Neunen 1905, emeritus 1907, oorlede 1929).
- 1899 A. Murray (Standerton, 1876, Jacobsdal O.V.S. 1880), Ventersdorp 1899, Rustenburg 1904, emeritus 1921, oorlede 1930.
- 1904 Prof. Dr. P. J. Muller (Steenwijkerwold 1879, Wolsum 1882, Nijmegen 1884, Rotterdam 1888, Hoogleraar te Amsterdam 1890, Haarlem 1896), Pretoria 1904, emeritus 1909, oorlede 1922.
- 1905 F. S. du Toit (Nu-Bethesda 1886, Hugenate-Gedenkskool 1889), Ventersdorp c.a. 1905, oorlede 1914.
- 1905 P. W. Ennis (Ermelo 1886), Klerksdorp 1905, emeritus 1929, oorlede 1932.
- 1907 P. W. van Drimmelen, Zeerust 1907, Pietersburg 1915, oorlede 1919.
- 1907 C. J. L. Ruysch van Dugteren (Oosterland 1904), Pretoria 1908, bediening neergelê 1911, oorlede 1918.
- 1908 K. T. van den Heever (Christiana 1899), Makwassie 1908, Ventersdorp (N.H. of G.K. 1915).
- 1914 S. J. Strydom, Krugersdorp 1914, Makwassie 1919, eervol ontslaan 1928, Krugersdorp-Weeshuis 1928—1934.
- 1917 H. D. van Broekhuizen, Teol. Dr. (Pretoria 1898, Kuilsrivier 1902, Pretoria 1906), Pretoria 1917, eervol ontslaan 1925.
- 1918 P. J. Ebersohn (Wolmaransstad 1916), Lichtenburg 1918, Germiston 1920 (Roodepoort by N.H. of G.K. 1920).
- 1921 G. E. Alers (Haulerwijk 1914, Monnikendam 1917), Germiston 1921, Lichtenburg 1923, Gwelo 1930, terug na Holland 1932.
- 1932 J. J. Strydom, Teol. Dr., Zwartuggens 1932, eervol ontslaan 1934.
- 1936 D. J. van Staden, Newlands c.a. eervol ontslaan 1936.

DIENSDOENDE PREDIKANTE OP 31 OKTOBER 1934.

- 1904 L. E. Brandt (Niezijl 1901), Pietersburg 1904, Johannesburg 1908, Vereeniging ca. 1923, Kensington-Turffontein, 1930.
- 1909 J. J. Kuhn, Krugersdorp 1909, Lichtenburg 1913, Zwartuggens 1916, Germiston 1929.

- 1909 J. J. Prinsloo, Trichards 1909, Bethal 1915, Standerton 1919, Krugersdorp 1920, Rustenburg 1922.
- 1911 H. C. M. Fourie, Teol. Doct., Erasmus 1911, Johannesburg 1924, Groot Marico 1930.
- 1915 S. Vermooten, Zeerust 1915, Potchefstroom 1919, Pretoria 1926.
- 1928 A. J. Barger (Bovensmilde 1914), Johannesburg 1918, Middelburg 1919.
- 1920 D. F. Erasmus (Pietermaritzburg 1918), Ventersdorp 1920.
- 1921 P. J. J. Venter, Lichtenburg 1921, Delarey 1923, Zeerust 1928, Johannesburg 1929, Klerksdorp 1930.
- 1922 P. S. Grobler, B.A., B.D., Krugersdorp 1922.
- 1922 H. P. Wolmarans, M.A., Teol. Doct., Zeerust 1922, Pietersburg 1927.
- 1922 W. P. J. Poën (Hulpprediker Durban 1920), Pietersburg 1922, Potchefstroom 1926.
- 1924 A. J. G. Oosthuizen, B.A., B.D., Germiston 1924, Heidelberg 1926.
- 1924 T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Standerton 1924.
- 1924 J. G. M. Dreyer, B.A., B.D., Lydenburg 1924, Ermelo c.a. 1928.
- 1927 C. H. Rautenbach, M.A., B.D., Ph.D., Erasmus 1927, Pretoria 1930, Noordelik Pretoria 1934.
- 1928 M. M. Grobler, B.A., B.D., Brakpan 1928.
- 1929 P. W. Venter, B.A., B.D., Volksrust 1929, Durban 1935, Brits 1936.
- 1930 J. P. van den Berg, B.A., B.D., Waterberg 1930, Makwassie 1934.
- 1930 P. Smit, B.A., B.D., Fochville 1930.
- 1930 J. J. Prinsloo, B.A., B.D., Johannesburg 1930.
- 1930 E. S. Mulder, B.A., B.D., Zwartuggens 1930, Bronkhorstspuit 1931.
- 1931 W. F. H. Huyzers, B.A., B.D., Vereeniging 1931.
- 1932 W. J. Kemp, B.A., B.D., Louis Trichardt 1932, Waterberg 1935.
- 1932 F. J. Z. Booysen, B.A., B.D., Trichardts 1932, Wolmaransstad 1935.
- 1932 A. Ras, B.A., B.D., Dullstroom c.a. 1932, Volksrust 1936.
- 1933 S. P. J. J. v. Rensburg, B.A., B.D., Eendracht 1933.
- 1934 J. D. Storm, B.A., B.D., Zwartuggens 1934.

1934. C. S. v. H. Steenekamp, B.A., B.D., Lichtenburg 1934, Zee-
rust 1936.
1934 G. C. Coetzee, B.A., B.D., Delarey, ca. 1934, Lichtenburg
1936.
1935 L. M. le Roux, B.A., B.D., Trichardtsfontein 1935.
1936 G. P. J. Grobler, B.A., B.D., Potgietersrust c.a. 1936.
1936 A. Brandt, B.A., B.D., vir Oos-Afrika, 1936.

TEOLOGIESE PROFESSORE AAN DIE UNIV., PRETORIA.

- Dr. J. H. Greyvenstein, B.A. (Sutherland 1911), Pretoria 1914, Hoog-
leraar 1917.
Dr. S. P. Engelbrecht, Hoogleraar 1921.
Dr. B. Gemser (Lutjegast 1917), Hoogleraar 1926.

DOSENT VANWEE DIE NED. HERV. KERK.

- Dr. H. P. Wolmarans, Zeerust 1922; Pietersburg 1927; Dosent aan
Univ. 1935.

PROPONENTE.

- J. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
S. P. Viljoen, B.A., B.D.

TEOLOGIESE STUDENTE AAN DIE UNIVERSITEIT
VAN PRETORIA, 1936.

Sesde Jaar:

- P. J. L. Bierman, B.A., Middelburg.
W. M. Wolmarans, B.A., Pretoria.
J. C. du Plessis, B.A., Delmas.

Vyfde Jaar:

- P. W. A. Bierman, B.A., Middelburg.
P. J. Booysen, B.A., Trichardtsfontein.
C. H. Muller, B.A., Bethal.
A. J. Nolte, B.A., Rustenburg.

Vierde Jaar:

- H. Muller, B.A., Potchefstroom.
T. J. van Zyl, B.A., Groot Marico.

Tweede Jaar:

- H. J. Geyser, Ermelo.
A. H. Geyser, Ermelo.
J. P. Labuschagne, Heilbron.

Eerste Jaar:

- G. J. J. Roos, Rustenburg.
H. M. R. Rex, Rustenburg.
A. H. Cornelissen, Wolmaransstad.

ER IS MUZIEK.

1

Er 's muziek in de rivieren,
Muziek in golfgeklots;
Muziek is in de waterval
Die schuimt o'er berg en rots.
Muziek in 't murm'lend beekje
Dat kalm en zachtkens ruist;
Muziek in het fonteintje
Dat zo zoet-zingend suist.

2

Er 's muziek ook in de wouden
'n Duizendvoud akkoord;
Muziek is op de bergen
Als de stormwind buldert voort
Muziek in d' eerste stralen
Van 't morgengloren zacht;
In 't kalme van de middag,
In stille sterrenpracht.

Potchefstroom.

W.P.J.P.

RING VAN POTCHEFSTROOM.

Gemeentes: Potchefstroom, Klerksdorp, Venterskroon, Makwassie, Wolmaransstad, Krugersdorp, Heilbron, Vereeniging, Bloemhof, Losberg, Parys, Bothaville, Christiana.

Rings-Kommissie:

Voorsitter: Ds. Jac. P. v. d. Berg.
Sek. Voorsitter: Ds. P. J. J. Venter.
Skriba: Ds. W. F. H. Huyzers.
Sek. Skriba: Ds. F. J. Z. Booysen.
Ouderlinge: T. P. Pretorius, J. A. du Toit, N. Prak. *Sekundi:* L. J. Fouche, B. C. Kruger, D. Bloem.
Superintendent van Sondagskole: Ds. W. P. J. Poën, Potchefstroom.

POTCHEFSTROOM.

Gestig 1842.

Sieletal: 2574. *Ledetal:* 1370. *Aangeneem:* 119. *Gedoopt:* 138. *Oorgekom met Attestasies:* 15. *Vertrek met Attestasies:* 57. *Oorgekom van ander Kerke:* 22. *Getroude:* 34 pare.

Predikant: Ds. W. P. J. Poën.

Konsulent: Ds. P. J. Smit.

Skriba: A. S. du Toit, Olenlaan, Potchefstroom.

Kassier: Ph. Malherbe, Krugerstr. 351, Potchefstroom.

Superintendent van Sondagskole: Ds. W. P. J. Poën, Bus 252, Potchefstroom.

Orrelis: Mej. S. Kriegler.

Koster: John Watt.

Ouderlinge: H. J. van Heerden, E. A. J. Grimbeek, P. M. Wilmans, M. Wolmarans, J. N. Fourie, J. H. Visser, J. J. P. Viljoen, P. Groenewald, B. Kruger, A. S. du Toit, Ph. du Preez, J. J. Roestorf, H. Geldenhuys, J. Huyzer.

Diakene: J. L. P. Botha, C. v. d. Merwe, W. Dreyer, J. Looch, C. F. v. Zyl, J. Briedenhann, H. Viljoen, J. L. Pretorius, R. v. Rooyen, S. Koster, D. J. Wolmarans, R. Redelinghuys, S. Bezuidenhout, J. R. Pienaar, G. Prinsloo, Th. Rousseau, T. Briers, C. Fick.

KLERKSDORP.

Gestig 1866.

Sieletal: 1797. *Ledetal:* 965. *Aangeneem:* 98. *Gedoopt:* 100. *Oorgekom met Attestasies:* 11. *Oorgekom van ander Kerke:* 12. *Vertrek met Bewys van Lidmaatskap:* 43. *Getroude:* 26 pare.

Predikant: Ds. P. J. J. Venter.

Konsulent: 1ste, Ds. F. J. Z. Booysen; 2de, Ds. W. P. J. Poën.

Skriba en Kassier: Nico J. Campher, Palmietfontein, P. K. Rykaartspas.

Ring van Potchefstroom.

Superintendent van Sondagskole: Ds. P. J. J. Venter, Klerksdorp. *Aanvraag vir Doop en Lidmaatsertifikate aan Ds. P. J. J. Venter,* Klerksdorp.

Orrelis: Mevr. M. Blom.

Koster: W. J. P. v. Tonder.

Voorleser: Nico J. Campher.

Ouderlinge: P. F. Visser, A. A. Pienaar, A. J. v. Zyl, R. M. Esterhuizen, G. N. Pieterse, S. I. v. Vuren, J. J. L. Terblanche, Nico J. Campher, L. P. J. Koekemoer, M. P. A. Coetzee, J. P. v. d. Merwe, D. J. Barnard, F. G. J. Freislich, H. S. Freislich, S. F. Marais.

Diakene: Jan Wilkens, S. H. du Toit, K. N. de Kock, L. J. Esterhuizen, F. H. Jonker, D. P. Pienaar, D. G. Jacobs, J. P. Jonker, W. J. P. v. Tonder, C. J. Oosthuizen, J. A. Muller, J. A. v. Vuren, Jan Rykaart, C. F. Swart, J. P. Mans, N. J. Hurter, Isak J. v. Vuren.

VENTERSKROON.

Gestig 1888.

Sieletal: 500. *Ledetal:* 201. *Aangeneem:* 13. *Gedoopt:* 12.

Predikant: Ds. P. J. J. Venter.

Konsulent: Ds. J. P. v. d. Berg.

Skriba: W. H. Barnard, Eigenaarsfontein, P.K. Losberg.

Kassier: G. C. J. v. Vuuren, Buffelshoek, P.K. Koedoesfontein.

Superintendent van Sondagskole: W. H. Barnard, Eigenaarsfontein, P.K. Losberg.

Orrelis: Mevr. P. J. J. Venter.

Koster: P. A. Hattingh.

Voorleser: Oudl. P. L. J. v. Vuuren.

Ouderlinge: P. L. J. v. Vuuren, G. H. Grobler, P. A. Lourens, G. C. J. v. Vuuren, D. H. v. Biljon, J. J. Kruger.

Diakene: P. A. Hattingh, L. M. Pretorius, W. H. Barnard, W. S. Coetzer, S. G. Schoeman.

MAKWASSIE.

Gestig 1888.

Sieletal: 1370. *Ledetal:* 670. *Aangeneem:* 25. *Gedoopt:* 59. *Vertrek met Attestasies:* 2. *Oorgekom van ander Kerke:* 13. *Vertrek met Bewys van Litmaatskap:* 9. *Getroude:* 10 pare.

Predikant: Ds. Jac. P. v. d. Berg, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. P. J. Venter.

Skriba: A. V. Bergh. (Alle korrespondensie moet gerig word aan: Ned. Herv. Kerk, P.K. Bosmansrust).

Superintendent van Sondagskole: J. A. du Toit, P.K. Klipspruit.

Koster: J. Swanepoel.

Voorleser: Oud. D. Fouché.

Ouderlinge: J. A. du Toit, W. v. Rensburg, J. A. C. Rossouw, P. A. Fouché, D. J. Fouché, J. C. Rossouw, D. Smith, W. Oldewage, J. A. Jonker, P. v. Vuuren, G. Labuschagne.

Ring van Potchefstroom.

Diakene: F. Pieterse, J. F. v. Rensburg, C. Britz, C. Gagliano, J. J. Fouché, E. de Beer, J. Pretorius, C. Oldewage, J. Viljoen, J. F. v. Rensburg, T. Victor.

WOLMARANSSTAD.

Gestig 1891.

Sieletal: 943. Ledetal: 571. Aangeneem: 53. Gedoop: 63. Oorgekom met Attestasies: 5. Oorgekom van ander Kerke: 24. Getroude: 15 pare.

Predikant: Ds. F. J. Z. Booijssen, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. P. S. Grobler.

Skriba: L. J. Fouché, Rooibult, P.K. Wolmaransstad.

Kassier: J. P. Koekemoer, Kameelboom, P.K. Wolmaransstad.

Superintendent van Sondagskole: G. S. Rossouw, Rooibult, P.K. Wolmaransstad.

Orrelis: Joe de Wet.

Koster: Tobias Nell.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: G. S. Rossouw, G. J. Stols, J. H. Steyn, R. J. Coertze, J. H. Knoetze, J. P. Koekemoer, H. J. Kriel, L. J. Fouché, J. J. Liebenberg, A. B. Terblanche, G. F. J. van Rensburg, H. D. Kotzé, C. J. Dreyer, A. J. Willemse.

Diakene: J. C. Botes, E. C. Bothma, J. C. Coetzee, J. J. Steyn, M. C. v. d. Heever, D. A. Renke, T. J. Kotzé, P. J. van Eden, G. C. van Niekerk, F. J. Basson, C. J. Barnard, M. J. van Vuuren.

KRUGERSDORP.

Gestig 1891.

Sieletal: 2775. Ledetal: 1195. Aangeneem: 151. Gedoop: 147. Getroude: 30 pare.

Predikant: Ds. P. S. Grobler, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. W. P. J. Poën.

Skriba: M. J. Redelinghuys, Pos Sterkfontein, oor Krugersdorp.

Kassier: J. C. de Villiers, Viljoenstraat 146, Krugersdorp.

Superintendent van Sondagskole: G. de Bruyn, Holtzstraat 87, Wes Krugersdorp.

Skriba vir Registrasie: Mevr. Ds. P. S. Grobler, Ottostraat 35, Krugersdorp.

Orrelis: Mevr. M. Grobler.

Koster: N. van Staden.

Voorleser: J. S. Roos.

Ouderlinge: J. S. Roos, J. P. Nortje, P. H. Nortje, J. Swane-poel, M. J. v. d. Berg, M. J. Fourie, J. C. Barnard, H. Stopforth, W. W. Viljoen, C. L. v. d. Merwe, H. Zentgraf, J. Coetzee, J. Oosthuizen, J. N. Lindeque, J. Ayres, G. de Bruin, W. A. P. Brits, N. J. Prinsloo, S. P. Kloppers, D. Francis, F. J. Harmse, P. S. Steenkamp.

Ring van Potchefstroom.

Diakene: L. P. Nortje, G. Wissing, A. J. v. d. Merwe, J. C. de Villiers, D. J. Labuschagne, T. P. Oosthuizen, J. Heyneke, A. Jordaan, M. J. Redelinghuys, D. J. Kok, T. H. Duvenage, P. Viljoen, N. J. Theunissen, J. F. Snyman, J. v. d. Berg, J. Schutte, J. F. Bolton, M. Steenekamp, C. N. Venter, J. Cronjé, N. J. Maree, P. du Toit, F. J. Joubert, J. J. Cronjé, P. van Deventer.

HEILBRON.

Gestig 1911.

Sieletal: 336. Ledetal: 206. Aangeneem: 5. Gedoop: 9. Oorgekom met Attestasies: 2. Vertrek met Attestasies: 8. Oorgekom van ander Kerke: 20. Getroude: 1 paar.

Konsulent: Ds. W. Huyzers.

Skriba en Kassier: M. J. Herbst, Groenland, Bus 86, Heilbron.

Orrelis: Mevr. M. Smit.

Koster: P. Smit.

Voorleser: M. C. Strydom.

Ouderlinge: F. J. Labuschagne, M. C. Strydom, Josua v. d. Merwe, J. Campher, M. J. Herbst.

Diakene: J. H. Roets, P. Smit, J. D. Weilbach, J. I. Broodryk, J. Habig.

VEREENIGING.

Gestig 1913.

Sieletal: 1767. Ledetal: 979. Aangeneem: 73. Gedoop: 70. Oorgekom met Attestasies: 4. Vertrek met Attestasies: 8. Oorgekom van ander Kerke: 8. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3. Getroude: 28 pare.

Predikant: Ds. W. F. H. Huijzers, B.A., B.D.

Skriba en Kassier: Ds. W. F. H. Huijzers.

Superintendent van Sondagskole: Ds. W. F. H. Huijzers.

Orrelis: T. van Hulsteyn.

Koster: A. W. Marx.

Ouderlinge: J. P. Cronjé, F.s., J. P. Cronjé, T.sn., L. R. G. Marx, M. M. Basson, M. P. J. Lindeque, D. J. Grobler, D. A. Greyling, J. F. Greyling, P. D. Jacobs, P. Willemse, S. I. W. Marx, J. P. Badenhorst, J. P. Cronjé, T.sn. (2), J. Muller, P. D. Pretorius, B. van Niekerk.

Diakene: M. Strydom, G. Lindeque, P. W. Burgers, P. F. de Bruyn, T. F. Cronjé, T.sn., J. J. v. Zyl, C. L. Lubbe, G. Greyling, C. Muller, F. Venter, M. v. d. Westhuyzen, T. Pretorius, P. Roux, A. Kleynhans.

*Ring van Potchefstroom.*BLOEMHOF.
Gestig Junie 1916.

Sieletal: 340. Ledetal: 200. Aangeneem: 10. Gedoop: 24.
Vertrek met Attestasies: 3. Oorgekom van ander Kerke: 20. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 4. Getroud: 1 paar.

Konsulent: Ds. Jac. P. van den Berg.

Skriba en Kassier: W. J. L. Opperman, Palmietfontein, P.K. Bloemhof.

Superintendent van Sondagskole: N. J. Coetzee, Bloemhof.

Koster: H. Matthews.

Voorleser: G. P. v. d. Merwe.

Ouderlinge: D. C. J. Bloem, G. P. v. d. Merwe, N. J. J. Combrinck, G. van Niekerk, J. J. Jacobs, N. J. Coetzee.

Diakene: D. Viljoen, H. Matthews, N. Wiese, G. Meyer, G. Bezuidenhout, J. van Aswegen en W. J. Opperman.

LOSBERG.
Gestig 1925.

Sieletal: 990. Ledetal: 578. Aangeneem: 34. Gedoop: 41.
Oorgekom met Attestasies: 10. Vertrek met Attestasies: 5. Oorgekom van ander Kerke: 10. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 7. Getroud: 14 pare.

Predikant: Ds. P. J. Smit, B.A., B.D.

Skriba: D. J. Bloem, Rietfontein, P.K. Fochville.

Kassier: A. L. Oosthuyzen, Cardoville, P.K. Hermina oor Bank.

Superintendent van Sondagskole: Ds. P. J. Smit.

Orrelis: Mevr. S. E. Steyn.

Koster: W. Greef.

Voorleser: T. P. Pretorius.

Ouderlinge: T. P. Pretorius, F. R. P. Schutte, J. F. v. d. Merwe, H. J. Dreyer, J. D. Pienaar, H. J. Minie, A. J. G. Dreyer, I. W. Ferreira, G. F. Prinsloo, T. F. J. Steyn.

Diakene: L. C. Klopper, A. J. C. Swamers, J. P. Minie, J. P. Prinsloo, J. C. Oosthuizen, D. J. Bloem, J. H. Woller, J. H. C. Pretorius, I. J. Pretorius, G. J. v. d. Merwe, G. H. Reynecke.

PARYS.

Gestig 13 Junie 1925.

Sieletal: 437. Ledetal: 220. Aangeneem: 10. Gedoop: 16.
Oorgekom met Attestasies: 5. Vertrek met Attestasies: 3.

Skriba en Kassier: N. Prak, Koedoesfontein, oor Parys.

Superintendent van Sondagskole: R. J. Willemse, Hoofbewaarder van die Gevangenis te Parys.

Orrelis: Mej. Johanna Bezuidenhout.

Koster: F. Terblanche.

Voorleser: Ouderling G. H. Grobler.

Ring van Potchefstroom.

Ouderlinge: M. J. L. v. d. Westhuizen, F. Strydom, R. J. Willemse, D. C. L. Janse van Vuuren, G. H. Grobler, J. N. Risseuw, N. Prak.

Diakene: J. H. Muller, J. M. Benadie, H. S. Fourie, L. J. van Vuuren, D. L. Becker, E. R. Cronjé, D. J. Scholtz.

BOTHAVILLE.
Gestig 23 Mei 1936.

Sieletal: 220. Ledetal: 130. Aangeneem: 10. Gedoop: 9.
Oorgekom met Attestasies: 2.

Konsulent: Ds. P. J. J. Venter.

Skriba en Kassier: Diaken T. J. Conradie, Hart-van-Boomtuin, P.K. Regina.

Ouderlinge: J. J. Janse van Rensburg, J. A. Swanepoel en J. Swanepoel.

Diakene: D. C. Bothma, D. de Klerk en T. J. Conradie.

CHRISTIANA.
Gestig 1936.

Sieletal: 90. Ledetal: 40. Aangeneem: 2. Gedoop: 3. Oorgekom met Attestasies: 5. Oorgekom van ander Kerke: 33.

Konsulent: Ds. Jac. P. van den Berg.

Skriba: G. Combrinck. (Alle korrespondensie moet gerig word aan Ds. J. P. v. d. Berg, P.K. Bosmansrust).

Voorleser: Oudl. P. de la Rey.

Ouderlinge: P. de la Rey, G. Bezuidenhout.

Diakene: P. Gouws, G. Combrinck.

RING VAN ZEERUST.

Gemeentes: Zeerust, Lichtenburg, Ventersdorp, Zwarttruggens, Goede Hoop, Delarey, Groot Marico, Schweizer Reneke, Mafeking.
Rings-Kommissie:

Voorsitter: Dr. H. C. M. Fourie.

Vise-Voorsitter: Ds. G. C. Coetzee.

Skriba: Ds. D. F. Erasmus.

Vise-Skriba: Ds. C. S. v. H. Steenekamp.

Ouderlinge: J. H. Snyman, J. A. Wondergem, P. S. v. d. Berg.

Superintendent van Sondagskole: Ds. J. D. Storm, Bus 43, Zwarttruggens.

ZEERUST.

Sieletal: 1235. Ledetal: 740. Aangeneem: 44. Gedoop: 53.
 Oorgekom met Attestasies: 11. Vertrek met Attestasies: 33. Oorgekom van ander Kerke: 3. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 17. Getroud: 5 pare.

Predikant: Ds. C. S. v. H. Steenekamp, B.A., B.D.

Konsulent: Dr. H. C. M. Fourie.

Skriba en Kassier: A. S. Pretorius, Bus 105, Zeerust.

Superintendent van Sondagskole: J. H. Fouché, Kruisrivier, P.K. Zeerust.

Orrelis: Oudl. P. J. Coetzee.

Voorlesers: J. H. Snyman, R. J. Benade.

Ouderlinge: J. J. Eksteen, A. S. van Staden, A. S. Meyer, J. H. Snijman, J. H. Fouché, F. P. v. d. Merwe, J. A. Oosthuizen, P. J. Coetzee, G. L. Roos, M. M. J. Basson, Gert Grobler, G. J. van Aarde.

Diakene: A. J. Swanepoel, P. H. Coetzee, F. C. Meyer, D. J. Nortje, L. van Niekerk, R. J. Benade, J. J. Haywood, P. P. v. d. Merwe, L. J. Erasmus, W. J. Seymore, J. P. B. Blignaut, R. A. Faurie, J. G. Vossler, G. A. van Zijl.

LICHTENBURG.

Gestig 1891.

Sieletal: 1287. Ledetal: 648. Aangeneem: 28. Gedoop: 52.
 Oorgekom met Attestasies: 22. Vertrek met Attestasies: 10. Oorgekom van ander Kerke: 24. Vertrek met Bewys van Litmaatskap: 16. Getroud: 12 pare.

Predikant: Ds. G. C. Coetzee, B.A., B.D.

Konsulent: Dr. H. C. M. Fourie.

Skriba: D. P. J. v. Schalkwyk, Loslapdoorns, Posbus 84, Lichtenburg.

Ring van Zeerust.

Kassier: T. F. J. Steyn, Hakboslaagte, P.K. Oppaslaagte.
Superintendent van Sondagskole: J. E. Moulder, Posbus 105, Lichtenburg.

Orrelis: Vakant.

Koster: A. Labuschagne.

Voorleser: Oudl. C. L. Engelbrecht.

Ouderlinge: C. L. Engelbrecht, F. D. Rousseau, B. J. v. d. Berg, J. N. v. d. Berg, H. J. van Aarde, J. P. Snyman, L. J. Coetzee, J. F. van Rensburg, J. A. Wondergem, M. J. Smit, M. W. v. d. Linde, G. D. de Beer.

Diakene: J. G. Steyn, J. N. Steyn, W. J. du Toit, J. G. Benade, D. J. C. van Wyk, J. B. Celliers, P. B. Swart, H. J. Cordier, W. Pienaar, D. P. J. v. Schalkwyk, T. Dreyer, A. J. Joubert.

VENTERSDORP.

Gestig 1892.

Sieletal: 1610. Ledetal: 809. Aangeneem: 31. Gedoop: 45.
 Oorgekom met Attestasies: 8. Vertrek met Attestasies: 42. Getroud: 15 pare.

Predikant: Ds. Daniël F. Erasmus.

Konsulent: Dr. H. C. M. Fourie.

Skriba: Ds. D. F. Erasmus, Bus 76, Ventersdorp.

Kassier: B. A. Naudé, Rooipoort, P.K. Ventersdorp.

Superintendent van Sondagskole: Ds. D. F. Erasmus.

Orrelis: Mevr. A. C. G. Erasmus.

Koster: D. W. Fourie.

Voorleser: Om die beurt.

Ouderlinge: H. J. Visser, J. P. Buitendag, B. P. v. d. Berg, R. J. Coertze, A. J. Tredoux, F. W. C. Buitendag, J. N. M. Pretorius, H. F. Joubert, H. M. P. Visser.

Diakene: H. J. Scheffer, J. G. Visser, J. N. Pretorius, J. L. J. Viljoen, P. Liebenberg, B. A. Naudé, C. J. Visser, H. P. van Graan, A. J. Coetzee.

ZWARTTRUGGENS.

Gestig 1913.

Sieletal: 2130. Ledetal: 756. Aangeneem: 51. Gedoop: 56.
 Oorgekom met Attestasies: 28. Oorgekom van ander Kerke: 12.
 Vertrek met Bewys van Litmaatskap: 35. Getroud: 18 pare.

Predikant: J. D. Storm, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. D. F. Erasmus.

Skriba: A. A. van Jaarsveld, Witrand, P.K. Orangedale, oor Koster.

Kassier: Ds. J. D. Storm, Posbus 43, Zwarttruggens.

Superintendent van Sondagskole: A. A. van Jaarsveld, Witrand, P.K. Orangedale.

Orrelis: geen.

*Ring van Zeerust.**Koster*: J. Robbertse.*Voorleser*: 'n Ouderling om die beurt.*Ouderlinge*: A. A. van Jaarsveld, J. Minie, D. B. Snyman, W. Barnardt, D. J. van Niekerk, N. M. Breedt, P. L. Bezuidenhout, D. J. Hattingh, J. J. Pienaar, C. A. Young, G. P. Pretorius, G. J. Engelbrecht.*Diakene*: A. J. Greeff, J. J. Nolte, P. T. van Staden, A. W. J. van Rensburg, M. G. Mostert, A. J. C. Swart, C. J. Smit, J. H. van Dyk, C. I. Dreyer, A. J. N. Bezuidenhout, H. Breedt, C. J. Cronjé, J. F. Coertse, J. Robbertse, A. J. Schoeman en J. J. Brits.

GOEDE HOOP.

Gestig 1914.

Sieletal: 237. Ledetal: 115. Aangeneem: 14. Gedoop: 12. Oorgekom met Attestasie: 1. Vertrek met Attestasie: 1. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 1. Getroud: 1 paar.

Konsulent: Ds. C. S. v. H. Steenekamp.*Skriba en Kassier*: P. C. van der Westhuizen, P/sak Halifax, oor Vryburg.*Superintendent van Sondagskole*: C. F. Kriel, Doornspruit, P.K. Roelofskamp, oor Vryburg.*Koster*: P. C. van der Westhuizen.*Voorleser*: Ouderling.*Ouderlinge*: M. J. Herbst, P. van der Merwe, F. van Zyl, F. van Niekerk.*Diakene*: S. L. J. van Dyk, H. P. Mynhardt, C. F. Kriel, P. Smit.

DELAREY.

Gestig 1922.

Sieletal: 560. Ledetal: 300. Aangeneem: 25. Gedoop: 16. Vertrek met Attestasies: 8. Oorgekom van ander Kerke: 5. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 4. Getroud 2 pare.

Konsulent: Ds. J. D. Storm.*Skriba en Kassier*: J. C. Pretorius, Klippan, P.K. Barberspan.*Voorleser*: Oudl. J. F. du Toit.*Ouderlinge*: J. F. du Toit, J. A. Pretorius, W. B. J. Badenhorst, J. C. van der Merwe, H. H. Nieuwoudt, J. Jansen van Vuuren, J. B. Rudolph, W. J. Kampfer.*Diakene*: B. H. Pieterse, J. C. du Toit, N. J. J. Visagie, J. L. Ackhurst, W. Swanepoel, F. Rautenbach, D. van der Westhuizen, P. J. N. Grobler, J. J. Bezuidenhout.*Ring van Zeerust.*

GROOT MARICO.

Gestig. 1924.

Sieletal: 1256. Ledetal: 650. Aangeneem: 62. Gedoop: 56. Oorgekom met Attestasies: 15. Vertrek met Attestasies: 6. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 17. Getroud: 16 pare.

Predikant: Dr. H. C. M. Fourie, Th. Dr.*Konsulent*: Ds. D. F. Erasmus.*Skriba*: P. T. van Staden, Vergenoeg, P.K. Groot Marico.*Kassier*: C. B. Otto, Groot Marico.*Superintendent van Sondagskole*: P. T. van Staden, Groot Marico.*Orrelis*: Mevr. Dr. Fourie.*Koster*: P. S. van Staden.*Voorleser*: Oudl. P. S. van den Berg.*Ouderlinge*: P. S. van den Berg, D. Coetzee, C. C. Mans, J. F. van Staden, J. Meintjies, A. Esterhuizen, G. Coetzee, J. Grobler, G. Grobler en G. Z. van Loggerenberg.*Diakene*: P. S. van Staden, P. A. J. van Staden, P. T. van Staden, D. van Staden, P. du Toit, J. van Tonder, C. Cloete, F. C. van Straten, A. J. Joubert, E. van der Merwe en F. du Plessis.

SCHWEIZER RENEKE.

Gestig 15 Mei 1925.

Sieletal: 290. Ledetal: 177. Aangeneem: 12. Gedoop: 15. Oorgekom met Attestasies: 13. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3. Getroud: 2 pare.

Konsulent: Ds. D. F. Erasmus.*Skriba en Kassier*: J. H. van Wyngaardt, Johannesburg, Koosfontein.*Superintendent van Sondagskole*: J. M. C. Nortje, Republiek, Schweizer Reneke.*Koster*: W. F. v. d. Westhuizen.*Voorleser*: J. M. C. Nortje.*Ouderlinge*: A. J. v. Wyk, I. S. Viljoen, J. M. C. Nortje, J. H. de la Rey, C. G. v. Niekerk, G. J. Basson, A. W. Smit.*Diakene*: J. B. Hawinga, J. P. van Wyngaardt, H. J. Kotze, W. F. v. d. Westhuizen, N. J. Fourie, J. G. Meyburg, J. D. Fourie.

MAFEKING.

Sieletal: 250. Ledetal: 130. Aangeneem: 5. Gedoop: 4.

Konsulent: Ds. J. D. Storm.*Skriba*: A. H. Rootman, Uitkyk, P.K. Roosplaas.*Koster*: G. N. Rheeder.*Ouderlinge*: P. B. Swart, A. G. Oosthuizen.*Diakene*: M. C. van Niekerk, T. Botes, P. E. Kruger, W. Roux.

RING VAN RUSTENBURG.

Gemeentes: Rustenburg, Pietersburg, Pretoria, Waterberg, Louis Trichardt, Messina, Laeveld, Potgietersrust, Koedoesrand, Brits, Vliegpoort, Soekmekaar, Noordelike Pretoria.

Rings-Kommissie:

Voorsitter: Ds. J. J. Prinsloo, Rustenburg.

Vise-Voorsitter: Dr. H. P. Wolmarans, Pietersburg.

Skriba: Ds. W. J. Kemp, Bus 53, Nylstroom.

Vise-Skriba: Oudl. G. F. T. Pistorius.

Ouderlinge: Primi: P. G. Roets, W. J. Roos, D. F. Jacobs.

Sekundi: J. J. Venter, F. J. Grobler, F. J. Prinsloo.

Superintendent van Sondagskole: S. J. Botha, Dusebergweg 54, Hillcrest, Pretoria.

RUSTENBURG.

Gestig 1851.

Sieletal: 3019. Ledetal: 1574. Aangeneem: 105. Gedoop: 127. Oorgekom met Attestasies: 8. Vertrek met Attestasies: 27. Oorgekom van ander Kerke: 9. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 22. Getroud: 45 pare.

Predikant: Ds. J. J. Prinsloo.

Konsulent: Dr. H. P. Wolmarans.

Skriba: Scriba Ned. Herv. Kerk, P.K. Bus 225, Rustenburg.

Kassier: P. A. Bentum, P.K. Bus 225, Rustenburg.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. W. M.

Orrelis: Mevr. Dowing.

Koster: J. C. Joubert.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: A. W. J. van Rensburg, R. J. Viljoen, J. Schoeman, J. L. Pieterse, J. W. Minie, J. Lewies, H. P. J. de Beer, J. A. Vorster, F. L. du Plessis, J. J. Robbertze, J. H. Joubert, H. Esterhuizen, W. A. A. Viljoen, M. J. Jacobs, J. J. Steenekamp, J. H. Viljoen, W. J. Roos, G. P. de Beer, A. G. Pieterse.

Diakene: W. C. Robbertse, P. J. Els, W. H. Steenekamp, J. L. Pieterse, S. v. d. Linde, F. J. Pieterse, J. E. de Beer, T. Roux, J. C. Esterhuizen, C. J. Grobler, H. J. Nortje, P. N. Esterhuizen, A. P. Putter, J. Esterhuizen, T. du Plessis, S. J. Hermitage, P. J. de Beer, W. J. A. Pelser.

Ring van Rustenburg.

PIETERSBURG.

Gestig 1852.

Sieletal: 1402. Ledetal: 699. Aangeneem: 48. Gedoop: 49. Oorgekom met Attestasies: 26. Vertrek met Attestasies: 7. Oorgekom van ander Kerke: 15. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 13. Getroud: 13 pare.

Predikant: Dr. H. P. Wolmarans, M.A., B.D.

Konsulent: (1) Ds. J. J. Prinsloo; (2) Ds. W. J. Kemp.

Skriba: K. Berkenbosch, P/a. Nederlandse Bank, Pietersburg.

Kassier: C. J. van Staden, Kalbasfontein, P.K. Veekraal.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. P. J. Brits, Bovenstraat, P.K. Pietersburg.

Orrelis: Mej. D. van Rooyen.

Koster: A. T. Duvenhage.

Voorleser: Enige ouderling.

Ouderlinge: C. Korff, H. L. Venter, G. v. Wyk, P. v. Rooyen, C. P. Pienaar, J. A. Burger, W. K. Jansen, T. C. Nel, J. C. J. van Schalkwyk, J. M. van Schalkwyk, A. F. Duvenhage, H. J. Venter, P. J. Britz, B. Bezuidenhout, J. L. P. Botha, P. S. J. L. J. Venter, J. E. Moulder.

Diakene: C. J. van Staden, J. J. van Staden, J. H. van Staden, J. H. Janse v. Rensburg, J. S. Veldman, H. J. Botha, D. Lombard, G. Heimlein, R. v. Rooyen, H. Barnard, W. S. J. Jansen, J. J. le Roux, B. Fourie, E. J. Nel, C. de Beer.

PRETORIA.

Gestig 1854.

Sieletal: 1798. Ledetal: 890. Aangeneem: 53. Gedoop: 51. Oorgekom met Attestasies: 26. Vertrek met Attestasies: 22. Oorgekom van ander Kerke: 59. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 8. Getroud: 35 pare.

Predikant: Ds. S. Vermooten.

Konsulent: Dr. C. H. Rautenbach.

Skriba en Kassier: H. Engelmohr, 93 Devenishstraat, Pretoria.

Superintendent van Sondagskole: Ds. S. Vermooten, Kotzestraat 151.

Orrelis: Mnr. H. C. de Kock.

Koster: Mnr. M. Reyneke.

Voorleser: H. Engelmohr.

Ouderlinge: J. A. Duvenage, J. D. Reyneke, H. Engelmohr, J. J. Piso, Dr. A. Wypkema, E. J. Grobbelaar, J. J. Venter, J. de Veer, D. J. Jacobs, H. W. Theron, F. J. Scholtz, J. M. Anderson, H. J. v. Rensburg, J. F. van der Merwe, F. W. Stone.

Diakene: J. J. Lange, Dr. B. de Loo, J. J. Kriek, C. N. Buckle, G. F. J. v. Tonder, D. J. Swanepoel, B. le Roux, M. J. Malan, D. J. Oosthuizen, D. S. van Zyl, J. M. F. v. Staden, H. J. Scheffer, A. S. Pretorius, Z. Coetzee, S. J. v. Heerden.

Ring van Rustenburg.

WATERBERG.

Gestig 1866.

Sieletal: 1787. Ledetal: 1074. Aangeneem: 68. Gedoop: 108.
Oorgekom met Attestasies: 29. Vertrek met Attestasies: 12. Oorgekom van ander Kerke: 19. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 2. Getroud: 14 pare.

Predikant: Ds. W. J. Kemp.

Konsulent: Ds. G. P. J. Grobler.

Skriba en Kassier: Ds. W. J. Kemp, Bus 53, Nylstroom.

Koster: D. J. Booysen.

Voorleser: H. J. Geyser.

Ouderlinge: H. J. Geyser, J. J. H. Engelbrecht, M. J. Oosthuisen, G. Badenhorst, J. P. Herbst, P. W. Botes, D. J. Koekemoer, C. J. Vorster, W. S. J. van Heerden, G. C. Booysen, J. J. Willemse, W. H. Duvenage, J. F. Viljoen, F. R. Beyer, G. H. J. Venter, J. J. Pieterse, C. W. H. Boshoff.

Diakene: J. A. van Staden, D. J. Booysen, A. H. Botha, G. Basson, W. Nel, H. F. C. Bronkhorst, J. J. Prinsloo, J. L. Bronkhorst, S. J. Pretorius, A. A. v. d. Merwe, H. Henderson, C. v. d. Westhuizen, D. P. Boshoff, F. A. Nel, S. J. Stander, J. J. J. van Rensburg, A. C. Moll (Jnr.), N. J. v. d. Walt, P. J. J. C. Marx, H. van Heerden.

LOUIS TRICHARDT.

Gestig 1916.

Sieletal: 891. Ledetal: 503. Aangeneem: 34. Gedoop: 32.
Oorgekom met Attestasies: 4. Vertrek met Attestasies: 3. Oorgekom van ander Kerke: 27. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 5. Getroud: 1 paar.

Konsulent: Ds. W. J. Kemp.

Skriba en Kassier en Superintendent van Sondagskole: J. J. Robbertze, Posbus 93, Louis Trichardt.

Koster: D. Britz.

Voorleser: Oudl. F. H. Geyser.

Ouderlinge: F. H. Geyser, F. A. Engelbrecht, W. J. Nel, J. J. Robbertze, H. Jacobs, H. C. Roos, N. P. Roos, S. J. Vorster, J. D. Venter, P. S. Marais, F. Botha, J. B. C. Barwise.

Diakene: J. Potgieter, H. Smith, P. Badenhorst, D. S. Jacobs, J. A. Snijman, J. J. v. d. Merwe, H. L. Lourens, P. Schoeman, W. A. Grobler.

MESSINA.

Gestig 1920.

Sieletal: 244. Ledetal: 121. Aangeneem: 16. Gedoop: 6.
Getroud: 1 paar.

Predikant: Ds. G. P. J. Grobler, B.A., B.D.

Ring van Rustenburg.

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo.

Skriba: C. J. Koen, Bus 12, Messina.

Kassier: Oudl. J. F. Roos, Bus 12, Messina.

Superintendent van Sondagskole: J. P. Engelbrecht, Bus 12, Messina.

Orrelis: Mevr. Annie Roets.

Koster: J. A. Reyneke.

Voorleser: Oudl. J. F. Roos.

Ouderlinge: C. J. Koen, J. F. Roos, P. C. Potgieter, J. P. Engelbrecht.

Diakene: Hans Roos, A. J. McIntyre.

LAEVELD.

Gestig 1921.

Sieletal: 435. Ledetal: 244. Aangeneem: 12. Gedoop: 16.
Oorgekom met Attestasies: 5. Oorgekom van ander Kerke: 1. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 10. Getroud: 1 paar.

Predikant: Dr. H. P. Wolmarans, M.A., B.D.

Konsulent: (1) Ds. J. J. Prinsloo; (2) Ds. W. J. Kemp.

Skriba: R. J. Coertse, P.K. Mokeetsi.

Kassier: W. H. Lombard, P.K. Rubbervale.

Orrelis: A. H. Helberg.

Koster: P. de Bruyn.

Voorleser: Oudl. W. H. Lombard.

Ouderlinge: W. H. Lombard, J. D. Venter, D. J. Venter, P. S. J. L. Venter, H. L. J. Bronkhorst, T. Pienaar.

Diakene: H. J. Botha, R. J. Coertse, M. C. v. Schalkwyk, G. v. d. Gryp, J. J. Pienaar, J. J. de Beer.

POTGIETERSRUST.

Gestig 1921.

Sieletal: 592. Ledetal: 340. Aangeneem: 41. Gedoop: 67.
Oorgekom met Attestasies: 9. Vertrek met Attestasies: 8. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 1. Getroud: 2 pare.

Predikant: Ds. G. P. J. Grobler, B.A., B.D.

Konsulent: Dr. H. P. Wolmarans.

Skriba: B. J. Vermooten, Hoogestr., Potgietersrust.

Kassier: D. S. de Beer, Rabiestr., Potgietersrust.

Superintendent van Sondagskole: G. P. van Staden, Spoorwegstasie, Potgietersrust.

Koster: P. Bosch.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: N. S. Wolmarans, G. Smit, F. A. Venter, C. McDonald, J. J. Prinsloo, F. J. Prinsloo, H. Steyn, H. P. F. Kern, G. Strydom, J. A. Venter, B. J. Vermooten.

Ring van Rustenburg.

Diakene: P. Venter, P. Kotzé, F. J. Joubert, J. H. Keulder, F. J. J. Potgieter, P. van Nieuwenhuizen, C. Pieterse, P. J. Breed, E. de Beer, G. P. van Staden.

KOEDOESRAND.

Gestig 1924.

Sieletal: 640. Ledetal: 328. Aangeneem: 33. Gedoop: 10. Oorgekom met Attestasies: 1. Getroud: 3 pare.

Predikant: G. P. J. Grobler, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo, Rustenburg.

Skriba: G. J. Smith, Tijgerfontein, P.K. Maasstream.

Kassier: J. J. Diederiks, Welgedacht, P/s. Oporto.

Orrelis: A. P. Botha.

Koster: H. L. Joubert.

Voorleser: Oudl. F. J. Grobler.

Ouderlinge: F. J. Grobler, L. van Niekerk, P. S. Nortje, J. S. Viljoen, D. G. van der Heever, L. J. J. van Wijk.

Diakene: L. J. Smith, H. L. Joubert, J. H. Prinsloo, D. S. du Toit, J. H. Henrico, H. P. du Toit.

BRITS.

Gestig 1927.

Sieletal: 1381. Ledetal: 661. Aangeneem: 38. Gedoop: 50. Oorgekom met Attestasies: 7. Vertrek met Attestasies: 16. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3. Getroud: 5 pare.

Predikant: Ds. P. W. Venter.

Konsulent: Ds. S. Vermooten.

Skriba en Kassier: P. A. van Jaarsveld, P.K. Hartebeestpoort, oor Brits.

Superintendent van Sondagskole: J. F. Michau, Zoutpansdrift, P.K. Pansdrift, Distrik Brits.

Orrelis: Oudl. F. J. C. Martins.

Koster: Diaken G. D. Scheepers.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: C. Blignaut, D. J. Bothma, D. J. de Villiers, P. A. v. Jaarsveld, G. C. Lindeque, F. J. C. Martins, J. F. Michau, P. S. Oberholzer, J. J. Pheyyffer, T. G. J. Pistorius, C. J. Ras, J. C. Roos, J. C. J. van Schalkwyk, J. W. van Schalkwyk.

Diakene: P. H. de Bruyn, P. Delport, J. L. du Preez, W. J. Kok, J. A. Korff, J. J. Kotze, J. W. P. Meintjes, C. P. Moll, G. Oosthuizen, F. J. Pieterse, W. A. Pretorius, J. J. v. Rensburg, G. D. Scheepers, L. J. B. Schoemann, B. J. v. Staden en S. J. v. Staden.

Ring van Rustenburg.

VLIEGEPOORT.

Gestig 1931.

Sieletal: 537. Ledetal: 275. Aangeneem: 9. Gedoop: 17. Oorgekom met Attestasies: 3. Oorgekom van ander Kerke: 3. Getroud: 2 pare.

Predikant: Ds. J. J. Prinsloo.

Konsulent: (1) Ds. W. J. Kemp; (2) Ds. C. H. Rautenbach.

Skriba: Oudl. G. F. T. Pistorius, Rooikrans, P.K. Leeuwpoort.

Kassier: J. B. J. van Deventer, Klipgat, Tabazimbi.

Superintendent van Sondagskole: J. H. Pelser, Duikerpan, p.k. Kransberg.

Koster: J. H. Steenekamp.

Voorleser: G. F. T. Pistorius.

Ouderlinge: G. F. T. Pistorius, H. J. Putter, H. T. Pelser, A. S. Labuschagne, P. J. K. Steenekamp, J. C. Jonker, M. J. Breed, J. G. Zagd.

Diakene: J. B. J. van Deventer, J. G. W. Basson, C. J. Botha, J. H. Robbertse, H. J. J. Botha, H. J. Theunissen, H. Dissel, C. W. Potgieter.

SOEKMEKAAR.

Gestig 1931.

Sieletal: 208. Ledetal: 97. Aangeneem: 5. Gedoop: 4. Oorgekom met Attestasies: 3. Oorgekom van ander Kerke: 1.

Predikant: Ds. H. P. Wolmarans, M.A., B.D.

Skriba en Kassier: H. F. Jacobs, Helpmekaar, Munnik.

Koster: D. J. Venter.

Voorleser: D. F. Jacobs.

Ouderlinge: D. F. Jacobs, N. J. Grobler, S. M. Venter.

Diakene: M. A. van Rooyen, D. J. Venter, Jnr., H. L. Grobler.

NOORDELIKE PRETORIA.

Gestig 1934.

Sieletal: 2100. Ledetal: 980. Aangeneem: 96. Gedoop: 122. Oorgekom met Attestasies: 4. Oorgekom van ander Kerke: 46. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3. Getroud: 13 pare.

Predikant: Dr. C. H. Rautenbach, M.A., B.D., Ph.D.

Konsulent: Ds. S. Vermooten.

Skriba: B. Fouché, P.K. Onderstepoort, oor Pretoria.

Kassier: A. F. Pienaar, B.Comm., 5de Straat 1097, Capital Park.

Superintendent van Sondagskole: Dr. C. H. Rautenbach, 808 Capital Park, Pretoria-Noord.

Ring van Rustenburg.

Orreliste: Mevr. J. Pieterse (Rietfontein).
 Mnr. A. J. Joubert (Daspoort).
 Mej. D. Hitchcock (Pretoria Noord).

Kosters: Mevr. C. Jacobs (Rietfontein); Mevr. B. Beneke (Daspoort); mnr. H. C. van Niekerk (Pretoria-Noord).

Ouderlinge: M. C. Boshoff, J. H. Breitenbach, J. H. Coetsee, W. H. Brits, T. F. Dreyer, L. H. Roux, J. F. Bothma, P. C. Roets, C. J. Smit, J. J. F. Brits, J. M. F. Lewis, J. C. Benade, H. C. van Niekerk, J. du Rand, A. J. A. Buitendag, H. F. C. Prinsloo, H. J. van Eck, A. P. Prinsloo, M. J. v. d. Westhuizen.

Diakene: J. M. van Staden, J. D. Retief, F. J. J. Scheepers, D. A. de Nijsschen, H. J. Delpont, M. J. Cronjé, W. J. J. Smit, C. G. de Villiers, A. F. Pienaar, J. C. van Schalkwyk, F. P. J. v. d. Watt, J. J. Breytenbach, B. Fouché, W. W. Steyn, J. P. Els, M. J. Jacobsz, W. J. Prinsloo, T. L. Botha, H. A. G. Beukes, T. C. J. Erasmus, C. J. Keulder.

RING VAN LYDENBURG.

Gemeentes: Middelburg, Trichardtsfontein, Dullstroom, Christiesmeer, Ermelo, Bronkhorstspuit, Piet Retief, Bethal, Roosenekal, Nebo, Lydenburg, Witbank, Plaston, Vanderhoff, Barberton, Belfast, Sabie.

Rings-Kommissie:

Voorsitter: Ds. A. J. Barger.

Vise-Voorsitter: Ds. E. S. Mulder.

Skriba: Ds. Joh. Dreyer.

Vise-Skriba: Ds. L. M. le Roux.

Ouderlinge: J. P. Prinsloo, J. H. Vorster, S. J. Joubert.

Sekundi: W. A. van Schalkwyk, P. J. L. Venter, Nico Wolmarans.

Ringssuperintendent: Ds. E. S. Mulder, Bus 44, Bronkhorstspuit.

MIDDELBURG, TRANSVAAL.

Gestig 1864.

Sieletal: 1415. *Ledetal*: 734. *Aangeneem*: 46. *Gedoopt*: 60. *Oorgekom met Attestasies*: 6. *Vertrek met Attestasies*: 21. *Oorgekom van ander Kerke*: 34. *Getroud*: 21 pare.

Predikant: Ds. A. J. Barger.

Skriba: A. J. Pretorius, Suidstraat, Middelburg.

Kassier: J. C. S. v. Woudenberg, Bus 56, Middelburg.

Orrelis: A. J. Pretorius.

Koster: F. C. Nel.

Voorleser: S. J. Joubert.

Ouderlinge: S. J. Joubert, S. J. Duvenage, J. J. de Kock, P. de Vos, C. Muller, P. R. Botha, C. Volschenk, W. F. Swanepoel, N. Prinsloo, A. P. Bronkhorst, J. Linnenkamp, F. Visser, P. S. Duvenage.

Diakene: J. P. Steyn, W. Roelofse, M. v. Wyk, P. G. Swart, A. J. Pretorius, D. F. Steyn, A. v. Nieuwenhuizen, C. J. Botha, J. J. v. d. Bank, P. J. Botha, F. Steyn, S. J. P. Schutte, M. Nel, I. J. Gouws, J. G. Bodenstein.

TRICHARDTSFONTEIN.

Gestig 1879.

Sieletal: 897. *Ledetal*: 495. *Aangeneem*: 17. *Gedoopt*: 33. *Oorgekom met Attestasies*: 9. *Vertrek met Attestasies*: 34. *Oorgekom van ander Kerke*: 10. *Vertrek met Bewys van Lidmaatskap*: 2. *Getroud*: 5 pare.

Predikant: Ds. L. M. le Roux, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. J. G. M. Dreyer.

Ring van Lydenburg.

Skriba en Kassier: W. A. v. Schalkwyk, v. Schalkwyksrust, P.K. Trichardt.

Superintendent van Sondagskole: Ds. L. M. le Roux, Trichardt.

Koster: W. H. Cooper.

Voorleser: Oudl. D. P. J. v. Schalkwyk.

Ouderlinge: D. P. J. v. Schalkwyk, J. C. de Lange, M. C. J. v. Schalkwyk, B. H. Steel, C. H. Pretorius, S. J. Prinsloo, W. A. v. Schalkwyk.

Diakene: L. J. Venter, J. A. Oberholzer, H. A. Redelinghuys, J. B. J. v. Rensburg, G. J. v. d. Merwe, J. F. van Wyngaard, N. P. Breytenbach, C. G. Grové (Jnr.)

DULLSTROOM.

Gestig 1887.

Sieletal: 523. Ledetal: 300. Aangeneem: 24. Gedoop: 18. Oorgekom met Attestasies: 2. Oorgekom van ander Kerke: 10. Vertrek met Attestasies: 3. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 1. Getroud: 4 pare.

Konsulent: Ds. J. G. M. Dreyer.

Skriba: M. S. Grobler, Rooikrans, P.K. Dullstroom.

Kassier: W. C. Janson, Dullstroom.

Orrelis: Mevr. J. H. H. Janson.

Koster: W. C. Janson.

Voorleser: H. Hofland.

Ouderlinge: C. J. J. Joubert, I. J. H. Greyling, R. J. Laubscher, F. W. C. Buitendag, G. Z. v. Zyl, J. M. Steyn, M. S. Grobler.

Diakene: I. J. Marais, F. G. A. Wolmarans, H. F. Mulder, J. S. Ahlers, J. P. Prinsloo, T. F. Prinsloo, W. O. Strydom, M. A. P. Swanepoel, H. J. Schoeman.

CHRISSIESMEER.

Gestig 1892.

Sieletal: 560. Ledetal: 328. Aangeneem: 16. Gedoop: 15. Oorgekom met Attestasies: 1. Oorgekom van ander Kerke: 10. Vertrek met Attestasies: 3. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 2. Getroud: 1 paar.

Predikant: J. G. M. Dreyer, B.A., B.D.

Skriba: F. du Toit, Leliefontein, P.K. Ermelo.

Kassier: Mnr. C. H. Buitendag, Posbus 22, Chrissiesmeer.

Orrelis: Mevr. C. H. Buitendag.

Koster: H. B. Swart.

Voorleser: J. A. v. d. Linde.

Ouderlinge: S. W. J. Meyer, Snr., T. S. C. v. d. Vyver, J. A. van der Linde, L. M. Stoop, P. Geyser.

Diakene: C. H. Buitendag, W. Ballot, H. Harmse, H. Koch, C. S. Viljoen.

Ring van Lydenburg.

ERMELO.

Gestig 1909.

Sieletal: 560. Ledetal: 330. Aangeneem: 17. Gedoop: 24. Oorgekom met Attestasies: 11. Vertrek met Attestasies: 6. Oorgekom van ander Kerke: 5. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 12. Getroud: 9 pare.

Predikant: Ds. Joh. Dreyer, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Skriba: Nico Wolmarans, Transvalia, P.K. Uitspanning.

Kassier: N. J. Lotter, Nederlandse Bank, Ermelo.

Superintendent van Sondagskole: R. G. van Rensburg, Jacobszstraat, Ermelo.

Orrelis: Mej. A. Wolmarans.

Koster: L. G. J. van Rensburg.

Voorleser: J. H. Labuschagne.

Ouderlinge: J. H. Labuschagne, L. G. J. van Rensburg, Nico Wolmarans, R. G. J. van Rensburg, P. Roux, M. J. Buitendag, M. J. J. Dreyer.

Diakene: D. J. Struwig, J. J. Human, P. A. Venter, P. W. Kemp, J. J. Reyneke, Danie du Toit, J. C. C. Stapelberg, Lammert Davel.

BRONKHORSTSPRUIT.

Gestig 1913.

Sieletal: 2141. Ledetal: 1271. Aangeneem: 118. Gedoop: 90. Oorgekom met Attestasies: 24. Vertrek met Attestasies: 15. Oorgekom van ander Kerke: 24. Vertrek met bewys van Lidmaatskap: 13. Getroud: 41 pare.

Predikant: Ds. E. S. Mulder, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Skriba: J. J. Prinsloo, Posbus 1, Bronkhorstspuit.

Kassier: M. J. Grobler, Witfontein, P.K. Bronkhorstspuit.

Superintendent van Sondagskole: R. J. Naude, P.K. Bronkhorstspuit.

Orrelis: Mevr. J. J. Prinsloo.

Koster: N. J. Booysse.

Voorleser: Oudl. G. C. Prinsloo.

Ouderlinge: G. C. Prinsloo, J. J. Prinsloo, J. P. Prinsloo, N. M. Viljoen, P. K. P. Minnaar, J. J. Botha, P. F. Prinsloo, J. J. Prinsloo, D. B. Snyman, P. C. Breytenbach, G. G. Roets, B. C. Spies, P. P. Roets, A. J. de Lange, M. J. Riekert, W. A. S. Rudolph, P. C. Breytenbach, W. G. Bronkhorst, F. A. Joubert, J. J. Vermaak.

Diakene: H. J. Visser, M. C. Erasmus, J. F. Venter, J. J. van Staden, H. v. d. Berg, E. Botha, P. M. Bester, W. J. Pelsaer, C. J. F. Grobler, F. J. Breytenbach, W. S. Jansen, J. D. Venter, P. T. Vermaak, S. F. Coertze, C. J. Jansen, G. C. Coertze, N. J. Koekemoer, L. C. la Grange, P. R. Prinsloo, N. M. v. Rensburg.

Ring van Lydenburg.

PIET RETIEF.

Gestig 1913.

Sieletal: 224. Ledetal: 109. Aangeneem: 11. Gedoop: 7.
Oorgekom met Attestasies: 4. Vertrek met Attestasies: 6. Oorgekom van ander Kerke: 10. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 4.

Konsulent: Ds. J. G. M. Dreyer.

Skriba en Kassier: J. H. Pistorius, Kerkstraat, Piet Retief, Tvl.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. A. Grobler, Piet Retief.

Orrelis: Mevr. J. H. Pistorius.

Voorlesers: Ouderling J. H. Pistorius,

Koster: Andries de Klerk.

Ouderlinge: J. A. Grobler, S. W. Joubert, J. H. Pistorius.

Diakene: P. A. Botes, C. P. Bothma, J. Botha.

BETHAL.

Gestig 1918.

Sieletal: 660. Ledetal: 370. Aangeneem: 19. Gedoop: 32.
Oorgekom met Attestasies: 4. Oorgekom van ander Kerke: 5.
Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 6.

Predikant: Ds. J. G. M. Dreyer, B.A., B.D.

Skriba: J. Hoogland, Bus 81, Bethal.

Kassier: D. Nortjé, Bus 100, Bethal.

Superintendent van Sondagskole: J. M. H. Wolmarans, pos Bethal.

Orrelis: Mej. Muller.

Koster: N. Hattingh.

Voorleser: T. C. J. Erasmus.

Ouderlinge: J. P. Visagie, P. J. N. Esterhuysen, T. C. J. Erasmus (T.sn.), T. C. J. Erasmus (L.sn.), B. C. Greyling, N. S. Grobler, J. L. Muller.

Diakene: J. M. A. Wolmarans, C. F. Taljaard, M. D. Greyling, G. M. v. d. Hoven, D. Venter, M. J. de Beer, D. Nortjé, P. Steenkamp.

ROOSSENEKAL.

Gestig 1919.

Sieletal: 1052. Ledetal: 399. Aangeneem: 35. Gedoop: 29.
Oorgekom met Attestasies: 2. Vertrek met Attestasies: 9. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 4.
Getroud: 9 pare.

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

Skriba en Kassier: Jac. J. Reyneke, P.K. Roossenekal.

Superintendent van Sondagskole: C. L. Jacobs, P.K. Lagersdrift.

Ring van Lydenburg.

Orrelis: L. P. Stoltz.

Koster: C. P. Malan.

Voorleser: Oudl. H. tz. Ganswyk.

Ouderlinge: M. J. Hough, J. H. de Beer, P. P. v. d. Berg, H. tz. Ganswyk, J. W. Wolmarans, J. L. Enslin, M. A. P. Swanepoel.

Diakene: P. L. Steenkamp, I. H. Potgieter, C. L. Jacobs, W. C. Meyer, J. A. Meyer, Hendrik Swanepoel, Piet Goosen.

NEBO.

Gestig 1924.

Sieletal: 323. Ledetal: 195. Aangeneem: 6. Gedoop: 13.
Oorgekom met Attestasies: 1. Vertrek met Attestasies: 2. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3.
Getroud: 1 paar.

Konsulent: Ds. L. M. le Roux.

Skriba: G. R. J. Kluyts, P.K. Molayta, Middelburg, Tvl.

Kassier: F. S. Botha, Rietfontein 451, P.K. Nebo.

Koster: P. Malan.

Voorleser: P. H. Ferreira.

Ouderlinge: P. H. Ferreira, M. C. Botha, C. Engelbrecht, P. Zietsman, J. C. Kruger, M. N. J. van der Merwe.

Diakene: A. J. Brits, B. Wolmarans, L. M. Botha, F. J. P. Botha, C. Kunneke, J. P. van der Merwe.

LYDENBURG.

Gestig 1927.

Sieletal: 511. Ledetal: 268. Aangeneem: 23. Gedoop: 34.
Oorgekom met Attestasies: 7. Vertrek met Attestasies: 4. Oorgekom van ander Kerke: 7. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3.
Getroud: 1 paar.

Konsulent: Ds. E. S. Mulder.

Skriba: P. J. Wolmarans, Fouriestraat 12, Lydenburg.

Kassier: J. P. Joubert, P.K. Zwagershoek, Lydenburg.

Orrelis: A. F. Jansen.

Koster: A. Beetge.

Ouderlinge: P. F. Erasmus, S. J. Schoeman, C. J. Broodryk, C. A. Oosthuizen, J. M. A. Geldenhuis, C. J. Ahlers.

Diakene: J. P. Joubert, C. J. Botha, P. Joubert, P. J. N. Joubert, J. C. van Rooyen, H. S. Henrico, H. C. Kruger.

WITBANK.

Gestig 1927.

Sieletal: 1210. Ledetal: 787. Aangeneem: 28. Gedoop: 52.
Oorgekom met Attestasies: 9. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 6. Getroud: 8 pare.

Konsulent: Ds. A. J. Barger.

*Ring van Lydenburg.**Skriba*: A. J. Bekker, Bus 2, Witbank.*Kassier*: J. M. V. Jacobson, Witbank.*Superintendent van Sondagskole*: J. C. van Nieuwenhuizen, Witbank.*Orrelis*: Mej. M. Jacobs.*Koster*: H. Schoeman.*Voorleser*: Oudl. J. H. Vorster.*Ouderlinge*: J. H. Vorster, H. L. van Nieuwenhuizen, A. J. Stone, P. C. Bezuidenhout, J. Bierman, A. Jacobs, F. Viljoen, J. Volschenk, A. C. Oosthuizen.*Diakene*: B. J. Prinsloo, M. C. Prinsloo, T. Botha, P. Vorster, D. van Zyl, J. J. v. d. Merwe, J. M. V. Jacobson, P. J. Venter, A. J. Bekker.

PLASTON.

Gestig 1930.

Sieletal: 62. *Ledetal*: 44. *Aangeneem*: 3. *Gedoopt*: 2. *Ver-trek met Attestasie*: 1. *Oorgekom van ander Kerke*: 3.*Konsulent*: Ds. E. S. Mulder.*Skriba en Kassier*: J. P. Jooste, P.K. Plaston.*Ouderlinge*: W. N. J. Strydom, M. J. Geldenhuys.*Diakene*: L. L. van Niekerk, J. P. Jooste.

VAN DER HOFF.

Gestig 29 Julie 1933.

Sieletal: 224. *Ledetal*: 118. *Aangeneem*: 8. *Gedoopt*: 16. *Oorgekom met Attestasies*: 1. *Oorgekom van ander Kerke*: 2.*Konsulent*: Ds. A. J. Barger.*Skriba en Kassier*: C. W. v. d. Neut, P.K. Latour.*Koster*: W. Bronkhorst.*Ouderlinge*: M. M. Bezuidenhout, W. A. Bester, M. Nel, C. N. Smit.*Diakene*: J. N. Boshoff, J. P. Goosen, G. P. Smith, Jan Kruger.

BARBERTON.

Gestig 6 Oktober 1934.

Sieletal: 60. *Ledetal*: 45. *Aangeneem*: 4. *Oorgekom met Attestasies*: 1.*Konsulent*: Ds. E. S. Mulder.*Skriba en Kassier*: J. H. van Niekerk, Bus 111, Barberton.*Superintendent van Sondagskole*: Mevr. J. C. Els.*Orrelis*: Mevr. J. H. van Niekerk.*Koster*: M. M. Bezuidenhout.*Ouderling*: J. C. Els.*Diakene*: M. M. Bezuidenhout, F. Otto.*Ring van Lydenburg.*

BELFAST.

Gestig 25 Mei 1935.

Sieletal: 134. *Ledetal*: 72. *Gedoopt*: 7. *Oorgekom met Attestasies*: 7. *Oorgekom van ander Kerke*: 2. *Getroud*: 2 pare.*Konsulent*: Ds. E. S. Mulder.*Skriba en Kassier*: J. C. Zwagemaker, Bus 56, Belfast.*Superintendent van Sondagskole*: J. F. F. Bodenstein, Bus 3, Belfast.*Koster*: S. Vermaak.*Voorleser*: J. C. Zwagemaker.*Ouderlinge*: P. J. L. Venter, J. C. Zwagemaker, J. N. H. Schoeman.*Diakene*: J. L. Rudolph, M. J. Britz, J. F. Bodenstein.

SABIE.

Gestig 24 November 1935.

Sieletal: 282. *Ledetal*: 134. *Aangeneem*: 1. *Gedoopt*: 16.*Konsulent*: Ds. L. M. le Roux.*Skriba*: Ds. L. M. le Roux, Pastorie, Trichard, distr. Bethal.*Kassier*: Mnr. D. J. Pretorius, Bosboubeampte, Tweefontein-Nedersetting, oor Sabie.*Ouderlinge*: M. P. J. van Vuuren (Ceylon), F. Pretorius, (Spitzkop), M. de Beer (Bergvlied), Jooste (Blyde), G. P. van der Berg (Nelsrivier en Brooklands), Jordaan (Sabie).*Diakene*: Pretorius (Ceylon), Pieterse (Blyde), Esterhuisen (Blyde), C. J. Strydom (Nelsrivier en Brooklands), Nel (Tweefontein).

RING VAN STANDERTON.

Gemeentes: Standerton, Volksrust, Heidelberg, Johannesburg, Germiston, Eendracht, Memel, Pietermaritzburg, Brakpan, Delmas, Durban, Turffontein, Kensington, Newlands, Glencoe, Boksburg, Johannesburg-Noord, Springs.

Rings-Kommissie:

Voorsitter: Ds. A. J. G. Oosthuizen.

Vise-Voorsitter: Ds. J. J. Prinsloo (Johannesburg).

Skriba: Ds. S. P. J. J. van Rensburg.

Ouderlinge: Primi: P. A. Ras, H. B. L. Kruger, J. J. P. Meyer.

Superintendent van Sondagskole: Ds. S. P. J. J. van Rensburg, Eendracht.

STANDERTON.

Sieletal: 1141. Ledetal: 642. Aangeneem: 39. Gedoop: 53. Oorgekom met Attestasies: 27. Vertrek met Attestasies: 8. Oorgekom van ander Kerke: 17. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 2. Getroud: 14 pare.

Predikant: Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo, Johannesburg.

Skriba: Arie Visage, Tweefontein, P.K. Charl Celliers.

Kassier: Mevr. T. F. J. Dreyer, Markstr., Standerton.

Superintendent van Sondagskole: Ds. T. F. J. Dreyer, Markstr., Standerton.

Orrelis: Mevr. T. F. J. Dreyer.

Koster: J. Pienaar.

Voorlesers: Ouderlinge J. H. Pienaar en N. J. Snyman.

Ouderlinge: G. J. Engelbrecht, J. J. P. Meyer, J. H. Pienaar, N. J. Snyman, P. G. Steyn, J. J. Wolmarans, G. F. Marx, A. Z. Visage, H. P. Bodenstein, T. F. Dreyer, E. Genis, C. P. Venter, C. T. Mostert.

Diakene: J. G. Steyn, L. Stoop, J. H. van der Merwe, P. J. Breytenbach, J. Grobler, J. J. P. C. L. Steyn, J. Labuschagne, M. Meyer, S. Petzer, P. Uys, P. D. Horn, C. du Plessis, M. J. Labuschagne, J. Kunz.

VOLKSRUST.

Gestig 1861.

Sieletal: 865. Ledetal: 407. Aangeneem: 21. Gedoop: 53. Oorgekom met Attestasies: 6. Vertrek met Attestasies: 19. Oorgekom van ander Kerke: 21. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 13. Getroud: 5 pare.

Ring van Standerton.

Predikant: Ds. Abr. Ras, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. T. F. J. Dreyer.

Skriba: F. W. C. Labuschagne, Posbus 111, Volkstrust.

Kassier: G. C. L. Ackerman, 960 de Kockstraat, Volkstrust.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. M. Beukes, 600 de Jagerstraat, Volksrust.

Orrelis: Mevr. S. L. Struwig.

Koster: F. P. Struweg.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: J. M. Beukes, F. W. C. Labuschagne, B. M. Oosthuizen, P. G. Slabbert, D. P. J. de Waal, C. A. Smit, J. J. Steenkamp, J. J. van Deventer, J. W. Stoop, G. Beukes.

Diakene: G. C. L. Ackermann, A. J. du Plessis, D. P. Bakker, H. G. Oosthuizen, F. C. Veldman, S. J. Struwig, G. Rocher, J. J. Coetzer, Ben Bouwer, J. M. H. v. d. Merwe, J. L. van Ede, G. P. v. d. Merwe, J. G. Biddulph.

HEIDELBERG.

Gestig 1865.

Sieletal: 1860. Ledetal: 963. Aangeneem: 41. Gedoop: 69. Oorgekom met Attestasies: 6. Vertrek met Attestasies: 36. Oorgekom van ander Kerke: 19. Getroud: 27 pare.

Predikant: Ds. A. J. G. Oosthuizen, B.A., B.D.

Konsulent: Ds. T. F. J. Dreyer.

Skriba: C. P. Engelbrecht, Rietfontein, P.K. Greylingstad.

Kassier: K. Lanser, Jacobstraat, Heidelberg.

Superintendent van Sondagskole: Mevr. A. J. G. Oosthuizen.

Orrelis: C. J. Spruyt.

Koster: M. Fourie.

Voorleser: P. D. Bekker.

Ouderlinge: K. Lanser, F. J. v. d. Westhuizen, P. D. Bekker, C. P. Engelbrecht, B. Smit, P. E. Brits, D. J. Brits, A. S. P. Gouws, J. C. Botha, J. v. d. Westhuizen, J. H. Muller, W. J. Mouton, Jozua Viljoen, N. J. G. Jacobs, T. F. Steyn, S. J. v. d. Westhuizen, L. L. Jacobs.

Diakene: M. Gouws, J. Bronkhorst, J. Verwey, S. J. v. d. Westhuizen, N. H. Jacobs, L. J. Labuschagne, G. Labuschagne, G. Rosslee (Jnr.), H. L. v. d. Berg, C. J. Erasmus, D. S. Jacobs, C. J. Brits, Koos Smit, G. Olivier, B. Kruger, Stoffel Jacobs, C. Strydom, J. G. v. d. Westhuizen, J. A. Brits.

JOHANNESBURG.

Gestig 1895.

Sieletal: 4000. Ledetal: 1850. Aangeneem: 152. Gedoop: 173. Oorgekom met Attestasies: 84. Vertrek met Attestasies: 37. Oorgekom van ander Kerke: 71. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 24. Getroud: 50 pare.

*Ring van Standerton.**Predikant*: Ds. J. J. Prinsloo, B.A., B.D.*Konsulent*: Ds. T. Dreyer.*Skriba*: W. G. Smit, Posbus 6004 Johannesburg.*Kassier*: W. v. Namen, Posbus 2307, Johannesburg.*Superintendent van Sondagskole*: I. S. v. d. Linde, 10 Kingsway, Rosmore. Johannesburg.*Orrelis*: H. Sondorp.*Koster*: P. Viviers, 7de Straat 40, Vrededorp.*Voorleser*: 'n Ouderling.

Ouderlinge: H. J. M. Matthysen, G. A. Swanepoel, G. J. M. Wolmarans, B. J. Smit, G. Geers, A. P. Joubert, L. v. Vuuren, G. P. Brits, J. G. v. d. Berg, C. C. Mostert, R. A. Buitendag, A. Scholtz, B. J. Wolmarans, W. A. Colyn, P. S. v. d. Linde, A. W. Heyneke, B. N. Viljoen, J. Niemand, D. A. C. Pretorius, C. J. G. Steyn, M. M. Snyman, G. F. Dreyer, J. W. Lewies, C. v. d. Schyff, G. F. Roode, C. Snyman, P. v. Tonder, W. Buys, B. Weideman, J. P. Flowers, C. M. Smit, J. Blignaut.

Diakene: J. G. Gates, W. J. Steenekamp, J. M. Oosthuizen, M. J. van Staden, C. G. Jacobs, P. J. Jooste, J. Mans, J. v. Eck, J. v. Deventer, F. Roux, C. A. van Aswegen, W. v. d. Westhuizen, A. B. Kruger, C. J. van Zyl, P. A. Brits, F. Senekal, J. P. Horn, J. J. Nel, J. Marais, P. Ellis, H. Viljoen, M. C. E. Lindeque, J. H. Jordaan, G. W. Rhoda, J. H. Muller, P. Beukes, E. P. Bredenmann, H. Marais, D. Coetzee, H. J. Basson, G. C. Snyman, N. du Pisano.

GERMISTON.

Gestig 1911.

Sieletal: 1722. Ledetal: 828. Aangeneem: 102. Gedoop: 96. Oorgekom met Attestasies en oorgekom van ander Kerke: 65. Vertrek met Attestasies en vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 26. Getroud: 29 pare.

Predikant: Ds. J. J. Kuhn.*Konsulent*: Ds. J. J. Prinsloo.*Skriba en Kassier*: H. Kruger, Posbus 16, Germiston.*Superintendent van Sondagskole*: R. J. van der Bergh, Mignonetteweg 11, Primrose.*Skriba van Registrasie*: R. J. v. d. Bergh, Mignonetteweg 11, Primrose.*Orrelis*: Mej. A. Kuhn.*Koster*: D. J. J. Strydom.*Voorleser*: 'n Ouderling.

Ouderlinge: P. I. van Zyl, H. B. L. Kruger, W. G. Earle, N. W. Kleinhans, M. J. Potgieter, G. P. Bekker, M. P. Taljaart, R. J. van der Bergh, P. J. Senekal, J. G. Engelbrecht, J. W. Germishuizen, J. J. Taljaart, N. W. Coetsee, D. J. J. Strydom.

Ring van Standerton.

Diakene: P. J. van Nieuwenhuizen, D. J. J. Strydom, J. D. Duvenage, H. J. Grobler, P. J. Snyman, J. A. Kruger, J. J. Koekemoer, J. Minnie, G. Opperman, Pieterse, Venter.

EENDRACHT.

Gestig 1917.

Sieletal: 1120. Ledetal: 595. Aangeneem: 23. Gedoop: 48. Oorgekom met Attestasies: 14. Vertrek met Attestasies: 3. Oorgekom van ander Kerke: 5. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 9. Getroud: 10 pare.

Predikant: Ds. S. P. J. J. v. Rensburg, B.A., B.D.*Konsulent*: (1) Ds. T. F. J. Dreyer; (2) Ds. M. M. Grobler.*Skriba en Kassier*: P. A. Ras (A.sn.), P.K. Bosmansfontein, oor Greylingstad.*Superintendent van Sondagskole*: Ds. S. P. J. J. v. Rensburg, P.K. Leslie.*Orrelis*: Mevr. J. P. Prinsloo.*Voorleser*: P. A. Ras; sekundi, C. P. Willemse.

Ouderlinge: P. A. Ras, C. P. Willemse, A. P. Roelofse, D. J. Prinsloo, A. P. Prinsloo, D. J. Botha, J. M. Venter, J. L. Venter, H. W. Nel, P. van den Berg.

Diakene: F. H. Ras, G. Visage, P. Lindeque, J. H. Vorster, G. Visage (J.sn.), S. T. Prinsloo, N. M. Prinsloo, H. Steyn, W. J. Breytenbach, J. P. van der Merwe.

MEMEL.

Gestig 14 Mei 1914.

Sieletal: 243. Ledetal: 143. Oorgekom met Attestasies: 1. Vertrek met Attestasies: 16. Getroud: 2 pare.

Konsulent: Ds. A. Oosthuizen.*Skriba*: C. J. Uys, (Sonny), P.K. Memel.*Kassier*: P. L. Moolman, Bus 49, Memel, (Kildare).*Orrelis*: Mevr. Lottie Uys.*Koster*: J. H. Naudé.*Voorleser*: 'n Ouderling.

Ouderlinge: P. L. Moolman, M. L. van der Spuy, L. J. J. Muller, H. E. le Roux.

Diakene: F. J. Botha, J. H. Naudé, A. J. van Tonder, G. H. Prinsloo.

PIETERMARITZBURG.

Gestig 1921.

Sieletal: 183. Ledetal: 90. Aangeneem: 1. Gedoop: 7. Oorgekom met Attestasies: 8. Vertrek met Attestasies: 2. Oorgekom van ander Kerke: 2.

Ring van Standerton.

Konsulent: Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D.
Skriba en Kassier: P. J. de Waal, P.K. Bus 370, P.M.Burg.
Superintendent van Sondagskole: Mevr. J. A. Erasmus, Weststraat 39 Pietermaritzburg.
Koster: J. J. Kloppers.
Voorleser: Ouderling M. J. Burger.
Ouderlinge: J. A. Erasmus, M. J. Burger, D. H. Botes, D. P. Burger.
Diakene: G. Scheepers, J. J. Kloppers, C. F. Bossert, J. J. Roux.

BRAKPAN.

Gestig 1925.

Sieletal: 1049. Ledetal: 519. Aangeneem: 49. Gedoop: 81. Getroude: 13 pare.

Predikant: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D.
Konsulent: Ds. A. G. Oosthuizen.
Skriba: Ds. M. M. Grobler (wnm.), Rhodeslaan 57, Brakpan.
Kassier: M. C. du Toit, Kingswaylaan 53, Brakpan.
Superintendent van Sondagskole: R. van Nispen, Brentwoodpark.

Koster: Jan Lombard.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. L. van Heerden, S. P. van Staden, G. J. J. Rousseau, H. P. Venter, J. H. S. Bekker, J. G. Gauché, F. A. Vorster, A. H. v. d. Westhuizen.

Diakene: C. P. Steyn, K. N. Grobler, H. F. Prinsloo, J. J. H. Coetzee, S. P. Vorster, S. J. Kloppe, D. P. Marais, M. G. Pelsner, G. A. Jordaan, H. R. Breytenbach.

DELMAS.

Gestig 1926.

Sieletal: 356. Ledetal: 210. Aangeneem: 11. Gedoop: 19. Vertrek met Attestasies: 4. Oorgekom van ander Kerke: 11. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 3.

Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo (G.sn.)
Skriba: S. M. van Dyk, Droogfontein, P.K. Sunda.
Kassier: J. C. du Plessis, Leeuwpoot, P.K. Delmas.
Superintendent van Sondagskole: A. J. v. Wyk, Strydpan.
Orrelis: Mevr. P. L. Uys.

Koster: Phylffer.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: M. J. du Plessis, J. P. Hattingh, P. J. Krugel, J. C. du Plessis, J. Rudolph, S. M. van Dyk.
Diakene: J. H. Botha, C. N. du Preez, H. Grobler, C. J. Snyman, J. Venter, W. Krugel.

Ring van Standerton.

DURBAN.

Gestig April 1927.

Sieletal: 394. Ledetal: 209. Aangeneem: 16. Gedoop: 26. Oorgekom met Attestasies: 36. Vertrek met Attestasies: 3. Oorgekom van ander Kerke: 22. Getroude: 3 pare.

Konsulent: Ds. T. F. J. Dreyer.
Skriba en Kassier: D. S. Janse van Vuuren, Davenportweg 47, Durban.

Superintendent van Sondagskole: J. C. Willemse, Mereweg 12, Merebank, Durban.

Orrelis: Mevr. M. J. Pretorius.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. J. Pretorius, D. S. Janse van Vuuren, J. C. Willemse.

Diakene: J. S. Stapelberg, A. V. Burger, A. J. Hermitage, J. P. van der Scheyff, E. P. J. Botes, G. C. J. Niemand, J. J. Rudolph, G. C. J. Coertze.

TURFFONTEIN.

Gestig 1929.

Sieletal: 805. Ledetal: 397. Aangeneem: 31. Gedoop: 36. Oorgekom met Attestasies: 12. Vertrek met Attestasies: 4. Oorgekom van ander Kerke: 11. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 1. Getroude: 11 pare.

Predikant: Ds. L. E. Brandt.
Skriba: P. S. M. du Plessis, Churchstr. 38, Turffontein.
Kassier: W. H. Austin, Panweg 20, La Rochelle.
Superintendent van Sondagskole: L. S. Wolmarans, Suidstraat 53, Regents Park.

Orrelis: Mevr. Brandt en Mevr. Mears.
Koster: Bloem.
Voorleser: Een van die Ouderlinge.
Ouderlinge: G. P. J. Labuschagne, F. G. J. Fritz, H. J. Blom, J. H. van Dyk, D. J. D. Coetzee, L. S. Wolmarans.
Diakene: J. Z. Helberg, S. J. Myburgh, J. H. Hennop, P. T. M. du Plessis, M. J. Botha, W. H. Austin, J. F. Steyn, J. A. Breedt.

KENSINGTON.

Gestig 1929.

Sieletal: 620. Ledetal: 323. Aangeneem: 38. Gedoop: 16. Oorgekom met Attestasies: 5. Vertrek met Attestasies: 1. Oorgekom van ander Kerke: 6. Getroude: 5 pare.

Predikant: Ds. L. E. Brandt.
Skriba en Kassier: B. W. Janson, Durhamstraat 4, Raedene, P.K. Orange Grove.
Superintendent van Sondagskole: Ds. L. E. Brandt.

Ring van Standerton.

Orreliis: Mevr. Brandt.
Koster: H. J. v. Nieuwenhuizen.
Voorleser: Een van die Ouderlinge.
Ouderlinge: C. P. S. Barnard, G. D. J. Greyvenstein, C. W. P. Niemand, P. J. J. van Nieuwenhuizen, A. S. v. d. Berg.
Diakene: F. J. Kruger, P. J. Fourie, J. H. Labuschagne, G. F. Mynhardt, J. H. P. Steenberg, H. C. Koekemoer, W. C. de Beer, G. H. J. van Rooyen, S. J. van Dyk.

NEWLANDS.

Gestig 1929.

Sieletal: 632. Ledetal: 428. Aangeneem: 51. Gedoop: 38.
 Oorgekom met Attestasies: 15. Oorgekom van ander Kerke: 16.
 Getroud: 5 pare.

Konsulent: M. M. Grobler.
Skriba: N. J. Grobler, 44 Alberts Weg, Newlands, P.K. Newville.
Kassier: G. J. Oberholzer, 12 Van Zyl Weg, Newlands, P.K. Newville.
Superintendent van Sondagskole: J. F. N. Oberholzer, 2de Straat, Greymont, P.K. Newville.
Orreliis: Mej. M. Cronjé.
Koster: J. F. N. Oberholzer.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. F. N. Oberholzer, J. J. Opperman, C. Hattingh, A. du Plooy, Isak Swarts, J. Lindeque, C. Roestorff, G. J. Oberholzer.
Diakene: N. J. Grobler, J. Olivier, P. Swanepoel, Dolf v. d. Heever, A. Reedelinghuis, P. J. Kunneke.

GLENCOE.

Gestig 24 Augustus 1929.

Sieletal: 146. Ledetal: 71. Gedoop: 6. Vertrek met Attestasies: 3. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 2.
Konsulent: Ds. T. F. J. Dreyer.
Skriba en Kassier: L. Coetzee, P.K. Bus 100, Dundee, Natal.
Superintendent van Sondagskole: J. C. Steinman, p/a. S.A. Spoorweë, Glencoe, Natal.
Orreliis: Mevr. A. Vermaak.
Koster: L. Coetzee.
Voorleser: J. C. Steinmann.
Ouderlinge: I. W. de Jager, P. J. Meyer, J. C. Steinman, J. A. L. Steinmann.
Diakene: N. F. Swart, A. M. Cronjé, C. S. Grobler, J. T. Ackerman.

Ring van Standerton.

BOKSBURG.

Gestig 1932.

Sieletal: 370. Ledetal: 273. Aangeneem: 34. Gedoop: 17.
 Oorgekom met Attestasies: 29. Vertrek met Attestasies: 8. Oorgekom van ander Kerke: 7. Vertrek met Bewys van Lidmaatskap: 1. Getroud: 2 pare.

Predikant: Ds. J. J. Kühn.
Konsulent: Ds. J. J. Prinsloo (Johannesburg).
Skriba: J. A. P. Nel, 8ste Straat 53, Boksburg Noord.
Kassier: M. A. Oberholzer, 7, Cinderella Sentraal, Boksburg.
Superintendent van Sondagskole: I. J. Smit, 99, 8ste Straat, Boksburg Noord.
Orreliis: Mevr. M. Erasmus.
Koster: G. J. le Roux.
Voorleser: Ouderlinge om die beurt.
Ouderlinge: F. P. J. Duvenage, I. J. Smit, M. A. Oberholzer, S. J. Botha, A. E. Foord, D. S. Bekker.
Diakene: J. A. P. Nel, G. J. de Roux, B. C. Horn, H. C. Grobler, M. Reyeneke, J. J. Botha, M. J. Potgieter.

JOHANNESBURG NOORD.

Gestig 1933.

Sieletal: 159. Ledetal: 111. Aangeneem: 1. Gedoop: 7.
 Oorgekom met Attestasies: 1. Vertrek met Attestasies: 1. Oorgekom van ander Kerke: 2.
Konsulent: (1) Ds. L. E. Brandt; (2) Ds. J. J. Kühn.
Skriba: Jan C. Heyneke, 86, 8ste Straat, Parkhurst, Johannesburg.
Kassier: B. de Jong, 52, 8ste Straat, Orange Grove, Johannesburg.
Superintendent van Sondagskole: Mnr. C. J. Vorster, P.K. Rivonia, oor Johannesburg.
Orreliis: Mej. Cecilia Heyneke.
Ouderlinge: J. M. Theunissen, G. van Rooyen Els, A. B. Heyneke.
Diakene: B. C. Greyling, M. Olwagen, J. C. Heyneke, F. J. J. Nagel.

SPRINGS.

Gestig 1936.

Sieletal: 572. Ledetal: 293.
Predikant: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D.
Konsulent: Ds. S. P. J. van Rensburg.
Skriba: A. J. Nortjé, 44, 12de Straat, Springs.
Kassier: A. Knoetze, 28, 7de Straat, Springs.
Voorleser: 'n Ouderling.

Ring van Standerton.

Ouderlinge: J. F. Janse van Rensburg, C. A. Oosthuizen, H. J. Eksteen, N. Pretorius, N. J. Booyse, R. J. Taljard.

Diakene: W. A. Woods, A. S. Rousseau, C. J. Botha, H. van Dyk, J. H. Visser.

ONDER TOESIG VAN DIE ALGEMENE KERK-
VERGADERING.

Gemeentes: Gwelo, Enkeldoorn, Fort Victoria, Lusaka, Salisbury, Rensburg, Arusha, en S.W.A. (vroeër Humpata).

GWELO, S.R.

Gestig 1923.

Sieletal: 125. *Ledetal:* 85. *Aangeneem:* 4. *Gedoopt:* 3.

Skriba en Kassier: F. C. Booysen, Derde Straat, P.K. Gwelo, Suidelik Rhodesië.

Koster: C. D. Joubert.

Ouderlinge: H. C. M. Viljoen, N. H. Visser.

Diakene: C. D. Joubert, R. J. Benadie, B. D. Marais.

FORT VICTORIA.

Gestig 1923.

Sieletal: 35. *Ledetal:* 28.

Skriba en Kassier: L. F. van Greunen, Bon Accord, P.O. Rurgwe, via Fort Victoria, S.R.

Superintendent van Sondagskole: L. F. van Greunen, Bon Accord, P.O. Rurgwe, via Fort Victoria, S.R.

LUSAKA.

Sieletal: 41. *Ledetal:* 23. *Vertrek met Attestasie:* 1.

Skriba en Kassier: H. Neethling, Doringpoort, P.K. Lusaka.

Ouderlinge: W. H. Neethling, A. C. Greyling.

Diakene: P. Steyn, L. van Heerden.

SALISBURY.

Gestig 1934.

Sieletal: 49. *Ledetal:* 31. *Aangeneem:* 3. *Gedoopt:* 3.

Skriba: H. P. van Biljon, Hatfield, Salisbury.

Ouderlinge: J. P. du Preez.

Diakene: P. G. J. Esterhuizen.

AFDELING SINOIA, S. RHODESIË.

Gestig 1933.

Sieletal: 41. *Ledetal:* 25.

Skriba en Kassier: P. W. Oosthuizen, Pioniersrust, P.K. Sinoia Suid-Rhodesië.

Rhodesië, Suidwes-Afrika.

Superintendent van Sondagskole: P. W. Oosthuizen, Bierkop, Sinoia, Suid-Rhodesië.

Ouderling: S. P. Naudé.

Diaken: P. W. Oosthuizen.

RENSBURGRUIS, KENYA.

Gestig 1910.

Sieletal: 181. *Ledetal:* 105. *Gedoopt:* 9.

Tydlike Predikant: Ds. A. Brandt, B.A. B.D.

Skriba: Ds. A. Brandt, Broederstroom, P.K. Plateau, Kenya.

Kassier: S. P. Kruger, P.K. Eldoret, Kenya.

Koster: T. H. G. Fourie.

Voorleser: P. L. Steenkamp.

Ouderlinge: P. L. Steenkamp, J. J. Engelbrecht, J. F. H. Eksteen.

Diakene: L. S. J. Wolmarans, F. P. S. Olivier, H. S. v. Rensburg.

SUIDWES-AFRIKA.

Gestig 1910 te Humpata, gereorganiseer 1932.

Sieletal: min of meer 500. *Ledetal:* 254. *Oorgekom met Attestasies:* 1. *Vertrek met Attestasies:* 11.

Skriba: P. P. H. Alberts, Neins Wes, P.K. Outjo.

Vise-Skriba: J. M. du Plessis, Plaas 390, Gobabis.

Kassier: P. P. H. Alberts, Neins Wes, P.K. Outjo.

Voorleser: 'n Ouderling.

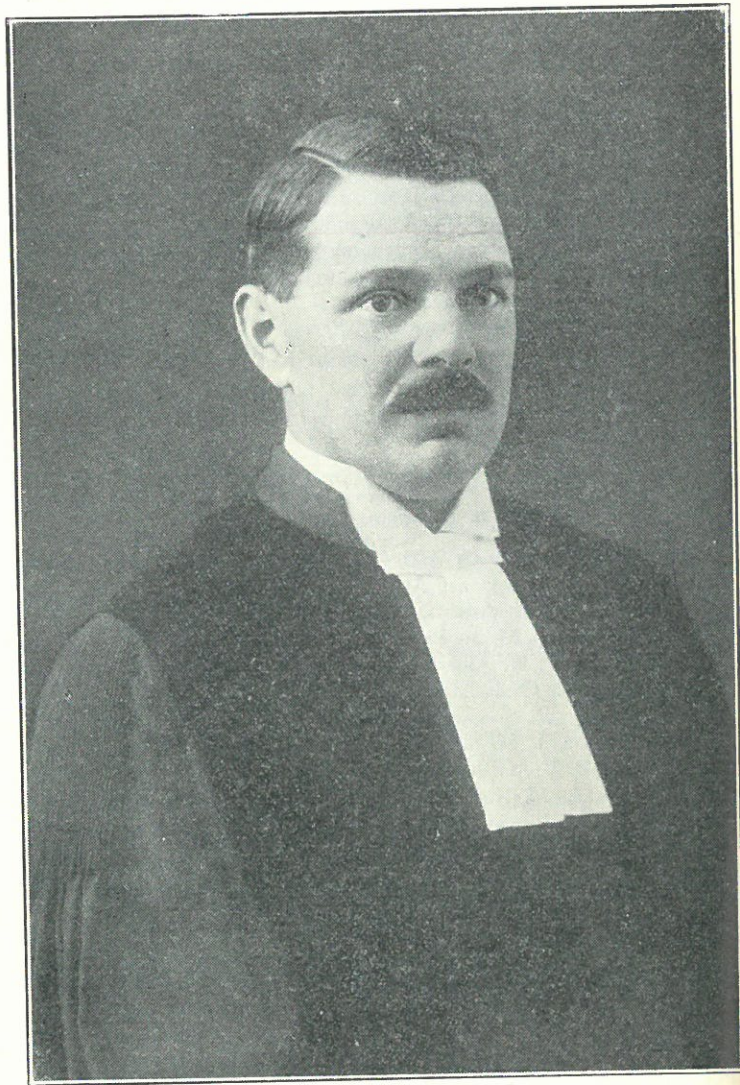
Ouderlinge: P. S. van der Walt, J. P. van der Walt, Kort Louw du Plessis, J. M. du Plessis, Gert du Plessis, M. A. Venter, J. J. Coetzee, P. J. van der Merwe.

Diakene: A. M. Kok, Piet Venter, Frans Robberts, P. S. Oosthuizen, J. H. du Plessis, A. N. J. D. Alberts, P. P. H. Alberts, (A.seun).

STATISTIEK.

Ring van	Siele	Lidmate	Aange- neem	Gedoopt	Getroude (pare)
Standerton	16237	8346	610	745	176
Rustenburg	15034	7786	558	659	135
Potchefstroom	14139	7325	603	691	159
Lydenburg	10838	5999	376	448	102
Zeerust	8855	4325	272	309	71
Gemeentes buite die Unie	1041	593	7	15	—
	66144	34374	2426	2867	643

Ds. A. J. BARGER.

Ds. A. J. BARGER.

In 1914 het Ds. A. J. Barger in die bediening getree en wel op Bovensmilde in Nederland. Vier jaar later het hy 'n beroep aangeneem na Johannesburg, welke standplaas hy in 1919 verwissel het met Middelburg. Deur sy toegewydheid, sy beminlike karakter en opgeruimdheid het hy gou vir himself 'n plek verower in duisende harte.

Reeds in 1922 het hy Ds. Van Belkum as skriba van die Algemene Kerkvergadering opgevolg. Elke volgende vergadering het hom met 'n groot meerderheid weer verkies tot hy aan die end van 1935 sy bedanking ingehandig het. Mag hy nog lank gespaar bly vir ons kerk.

JOH. DREYER.

SONDAGMÔRE.

Dit is stil in die voorhuis

En stilte rus swaar op die bulte daarbuite,
En stoffies hang blink in die lug, waar die venster
'n Gulde balk van louter son inlaat,

Daar word boeke gevat:

Die psalm gaan statig opruis,

Ruis weg oor die druipende wilgers,

Waar die tortels selfs luister;

'n Himne aan God, aan Wie dit gerig is,

'n Statige himne van rus en van vrede,

'n Wierookkolom.

Dis weer stil.

Luid kraai die haan in sy beurtsang —

En nou word gepraat, eers saggies dan luider,

Nou word selfs gelag — die stemming verbroke —

Die diens is verby.

TOON V. D. HEEVER.

DIE WEDERKOMS VAN CHRISTUS.

Ek kom gou. Amen, ja kom, Here Jesus!—
Openb. 22:20.

Die beloofde Wederkoms van Christus is vir Sy gelowige volk hier op aarde al die eeue deur nog altyd 'n ster van hoop gewees en op die Wederkoms het die gemeente van Christus nog altyd sy verwagting gerig, veral dan in bange tye van druk en vervolging.

Met groeiende hoop in die hart, maar ook met tere verlange lees en herlees die gelowige kind van God die onbedrieglike belofte, wat op die dag van die Hemelvaart van Jesus deur hemelse boodskappers gegee is: „Hierdie Jesus wat van julle opgeneem is in die hemel, sal net so kom soos julle Hom na die hemel sien wegvaar het.”

Die ernstige tye, wat ons belewe, herinner ons daaraan, dat die tydstip van Sy beloofde Koms nader. Al spot sommige, soos in die dae van Petrus: „Waar is die belofte van Sy Wederkoms? Want vandat die vaders ontslaap het, bly alles soos dit was van die begin van die skepping af,” 2 Petrus 3:4, ons sien in die gebeurtenisse van ons tyd hoe die tak van die vyeboom al sag word en sy blare uitbot, Matth. 24:32.

In verband met die onderwerp wil ek net in kort 'n paar hooflyne aanstip.

Ons weet nie wanneer die Here sal kom nie. Tog het Christus ons 'n paar voortekens gegee, wat die beslissende uur sal voorafgaan. En die eerste punt van belang is naamlik, dat die einde nie sal kom voor die Evangelie die hele wêreld deur verkondig is nie, Matth. 24:14. Wat dit betref, ons kan amper sê, dat die hele wêreld reeds die Evangelie gehoor het; op luttele uitsonderings na, dink ek, het sowat al die volke reeds die Evangelieboodskap gehoor. En vir my is dit 'n duidelike teken van die tyd.

Die Wederkoms van Christus sal voorafgegaan word deur ontroerende tekens op die gebied van die natuur.

Die Here Jesus het Self vir ons vooruit gesê, dat daar hongersnode sal wees en pessiëktes en aardbewings op verskillende plekke. Sulke rampe is nie onbekend nie, maar namate die einde van die huidige bedéling nader hoe meer sal hulle toeneem. En saam met ander voortekens sal hulle vir die gelowige 'n al duideliker heenwysing wees na die Koms van sy Here. „As hierdie dinge begin gebeur, kyk na bo en hef julle hoofde op, omdat julle verlossing naby is.” Luk. 21:28.

Daar sal verder, volgens die aanwysing van die Here Jesus, ontroerende voortekens wees op maatskaplike en staatkundige gebied, wat die naderende Koms van Christus sal aankondig. Oorloë, gerugte van oorloë, benoudheid van nasies en hulle radeloosheid (Luk. 21:25), en so meer. Ek glo nie dat die wêreld al ooit so arm aan vrede was as in die teenswoordige tyd nie. Daar heers stryd, byna dwarsdeur die wêreld, in die een of ander vorm. Orals is daar woeling en gisting. Staatsliede staan verleë teenoor die groeiende aantal geweldige vraagstukke, wat spot met alle menslike wysheid en pogings tot oplossing. Ek wil nie nou beweer, dat al hierdie dinge, volksrampe en verskrikkinge, elkeen op homself vir ons die reg gee om daaruit te besluit dat die Wederkoms van Christus naby is nie. Dit nie. Maar waar dit blyk, wanneer ons al dergelike verskynsels in hulle onderlinge verband saamvat, dat die pad van die volke van die wêreld doodloop, en wanneer ons veral die lig van die profetiese woord op ons tyd laat val, lyk dit tog vir my, of ons moet erken, dat die weë aangebreek het, wat die eindgerig voorafgaan.

Die Koms van Christus sal voorafgegaan word deur ontroerende voortekens ook op geestelike gebied. Namate die einde nader sal die tye op geestelike gebied al swaarder word. Mense sal liefhebbers van hulleself wees, bandeloos, sonder liefde vir die goeie, roekeloos, verwaand, meer liefhebbers van vermaak as liefhebbers van God, en so meer. Lees maar onder meer wat die Apostel ons hieromtrent meedeel in 2 Tim. 3:1 tot 4. Allerlei sektes sal toeneem. Orals sal stemme klink: „Hier is die Christus!

Daar is Hy!" Ons lees: „Daar sal valse Christusse en valse profete opstaan en hulle sal groot tekens en wonders doen om, as dit moontlik was, ook die uitverkorenes te mislei. Kyk, Ek het dit vir julle vooruit gesê." Daar sal dus aan die een kant klimmende Godvergetenheid en toenemende sedelike verwildering wees, aan die ander kant 'n merkbare groei van allerlei sektes, wat daarop uit is om siele te verstrik.

Wat sal die houding van die mensdom wees onder al die skokke, wat die Wederkoms van Christus sal voorafgaan en aankondig? Die geskiedenis sal hom herhaal..... „net soos die dae van Noag was, so sal ook wees die koms van die Seun van die mens. Want net soos hulle was in die dae voor die sondvloed toe hulle geëet en gedrink het, getrou en in die huwelik uitgegee het, tot op die dag dat Noag in die ark gegaan het, en nie verstaan het voordat die sondvloed gekom en almal weggevoer het nie, so sal ook wees die koms van die Seun van die mens"

Ook die Kerk van Christus sal namate die einde nader die invloed van die groeiende verderf nie ontkom nie. Die lyn tussen Kerk en wêreld sal al dowwer word. Kerkmense sal graag met die tyd wil saamgaan en sal as gevolg hoe langer hoe meer van die maniere en gewoontes van wêreldse mense oorneem. Presies weer net soos in die daë voor die sondvloed, toe die gelowige geslag hom gaan verbroeder het met die goddelose.

Donker is die toekoms wat die wêreld tegemoet gaan, soos die Skrif dit vir ons skilder.

Terwyl kulturele ontwikkeling toeneem, sak die mensdom al dieper weg in 'n poel van sonde en bederf. En nie van bo nie, maar van onder; nie uit die hemel nie, maar uit homself, sal die mens sy heil verwag. Mensverheerliking sal toeneem. Groot manne sal opstaan en vir hulle al groter eer opeis. En teen die tyd, dat die afval sy eindpunt bereik, sal uit dié menigte van sondaars iemand opstaan, wat die leier van die mensdom in die ongeregtigheid sal wees. In hom sal die sondebederf beliggaam wees. Hy sal 'n groot figuur op die wêreldtoneel wees. Paulus noem hom „die mens van sonde", „die seun van die ver-

derf," 2 Thess. 2:3. Dit is die ANTICHRIS, wat 'n voorwerp van aanbidding sal wees, wat hom in die plek van God sal stel en wat sal voorgee dat hy God is. Dit sal die eindpunt wees, wat hierdie wêreld in sy ontwikkeling sonder God sal bereik. Maar dan sal die Here ook optree en met Sy hand van almag ingryp. Dan sal die gesalfde Koning Christus verskyn, teen wie die nasies gewoel en ydele dinge bedink het en teen wie die konings en vorste van die wêreld in verset gekom het. Hy sal op die wolke kom, omring deur hemelse leërskare. Plotseling. Soos 'n dief in die nag. Elke oog sal Hom sien.

Vir die gelowige sal die Wederkoms van Christus saligheid wees. Die uur van verlossing! Opstanding van die stof! Vereniging van siel en opgestane, verheerlikte liggaam! Ewige lewe!

Met die Koms van Christus vind die eindoordeel plaas en die herskepping van hierdie aarde tot 'n nuwe aarde, waarin geregtigheid woon. 2 Petr. 3:13.

Heerlike oorwinning van Christus oor Satan en sy Ryk van ongeregtigheid!

„Daarom, geliefdes, terwyl julle hierdie dinge verwag, beywer julle dat julle deur Hom vlekkeloos en onberispelik bevind mag word in vrede."

DANIËL F. ERASMUS.

Ventersdorp.

Wie den levenden God wil dienen moet zich omkeeren op zijn weg: de gedachte aan God ligt nooit in dezelfde lijn als de gedachte aan genot, bezit, eer, roem, winst, carrière, promotie, stand, of hoe de afgoden van onzen tijd mogen heeten.

Prof. A. M. BROUWER.

Gelukkigen zijn rijk, niet de rijken gelukkig.

HOLM.

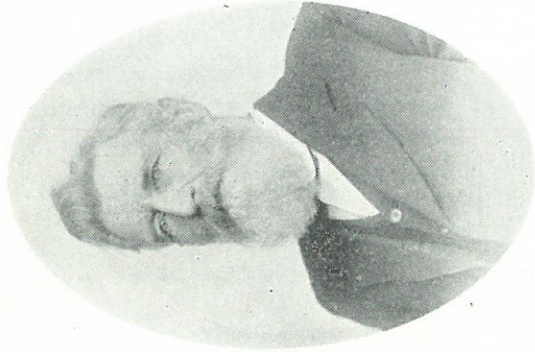
GERRIE JANSON.

In 1887 het Oom Teun en Tante Gerrie uit Holland gekom en hulle gevstig op die plaas Grootuikerboskop, die teenswoordige Dullstroom. Hier het hulle lief en leed gedeel met die res van die bevolking. Op verskillende terreine van die volkslewe het Oom Teun verdienstelike werk gedoen: as lid van die Dorpsraad, Skoolraad, en Skoolkommissie, as Vrederegter, Superintendent van die Sondagsskool en as „bittereinder” in die Tweede Vryheidsoorlog.

Tante Gerrie was die vriendelike gasvrou by uitstek. Haar huis was die versamelplek van 'n groot vriendekring. Jare lank was sy voorsitster van die plaaslike tak van die S.A. Vroue Federasie. Vir die Herv. Gemeente het Oom Teun en Tante Gerrie veel gedoen. Hulle was 'n gestene en geliefde paar.

Op 27 Aug. 1935 is Tante Gerrie heengegaan en op 25 Junie 1936 het Oom Teun haar gevolg.

JOH. DREYER.

T. N. H. JANSON.

DIE TRAP DER JEUGD.

Ons leef in die teenswoordige tyd so vinnig en die gedaante van die wêreld verander so snel dat dit soms skyn asof daar 'n algehele breuk is tussen die opkomende geslag en die generasie wat voorafgegaan het. Die toestand in ons land van voor vyftig jaar gelede was so geweldig verskillend by wat ons vandaag sien, dat die kinders van vandaag hulle byna nie meer kan verplaas in daardie vroeëre omstandighede nie. Alles het verander. Reeds op 1 Augustus 1891 het wyle ds. N. J. van Warmelo in 'n brief aan 'n suster in Holland nie sonder weemoed geskryf „dat de geheele toestand van Transvaal van gedaante verandert; duizende vreemdelingen komen in; het Gouvernement is nog niet op de hoogte van de nieuwe orde van zaken, en toch is het oude voorbijgegaan.” Ons maak ons gereed om met die eeugety van die slag van Bloedrivier 'n waardige hulde aan die Voortrekkers te bring, maar hoe veel mense is daar nie vandag onder ons volk wat vreemd is aan die sentiment van daardie Voortrekkers nie, en wat dit ook nie meer kan verstaan nie. Al wat hulle van die Voortrekkers kan sien is dat daar in daardie dae reuse was.

Die Voortrekkers het die christelike beskawing in die binnelande van Suid-Afrika gebring. Skole was daar nie soos in ons dae nie, maar 'n analfabeet was 'n skande vir die nasie. Die Bybel en die Trap der Jeugd was hulle leerboeke, en ook die Kortbegrip of die Vraeboek van Hellenbroek. Die Bybel moes geken word, en ook die ander genoemde boeke moes in gelees word voordat die jongmense na die aanneming kon gaan en dus kon trou. Dit was in die ou tyd die trots van die vader en moeder, as hul kuier-mense had, om hul seuntjie, wat owerigens dit nie sou gewaag het nie om voor die dag te kom, te laat roep om sy wysheid te lug en vir oompie te laat hoor hoe mooi hy al „trap der jeugd” kon spel. En

die vader se hart het vinniger geklop as sy seuntjie sonder foute dit afgedraai het: „t-r-a-p-trap, pa, d-e-r-der-, pa, trap-der-, pa, j-e-u-g-d-jeugd, pa, trap-der-jeugd, pa.”

Daardie Trap der Jeugd is een van die oudste Hollandse skoolboekies, wat vanaf die dae van die Kerkhervorming gemaak is. Dis vry seker, dat dit in die sestiende eeu opgestel is, en wel deur Carel de Celliers, skoolmeester in Leeuwarden, hoewel die oudste bekende uitgawe van 1677 is. Dit is verskillende kere herdruk; ook omgewerk; sodat die oorspronklike opsteller amper sy boekie nie sal terug ken nie, as hy die latere uitgawes kon sien.

Voor my lê 'n uitgawe van 1725. Dit tel 96 bladsye in duodesimo formaat en het 'n perkamente omslag. Die titelblad lui as volg:

HET NIEUW VERBETERDE TRAP DER JEUGD.

of Maniere om de Jonge Kinderen en Oude
Personen met Fondamen te leren
Lezen en Schrijven.

Beneffens een kort Onderrigt, om de Penne wel
te snyden, te houden, en te voeren.

Versiert met Gebeden/Dankzeggingen/ende
Christelijke Spreuken.

Hier agter is by gevoegt de maniere om aller-
hande Koleuren van Inkt te maken.

Door CAREL de CELLIERS, skoolmeester
der stad Leeuwarden.

Vermeerderd met de Namen der Steden en
Dorpen van Vriesland, als mede die van
Stad Groningen ende Ommelanden.

Mede zyn hier bygevoegd de Namen der Boe-
ken des O. en N. Testaments/en enige
Geslagt Registers uit dezelve.

Nu op nieuws overgezien, werkelijk vermeer-
derd, en alles op de gemakkelijkste spel-
konst gebracht door

D. NIJLAND,

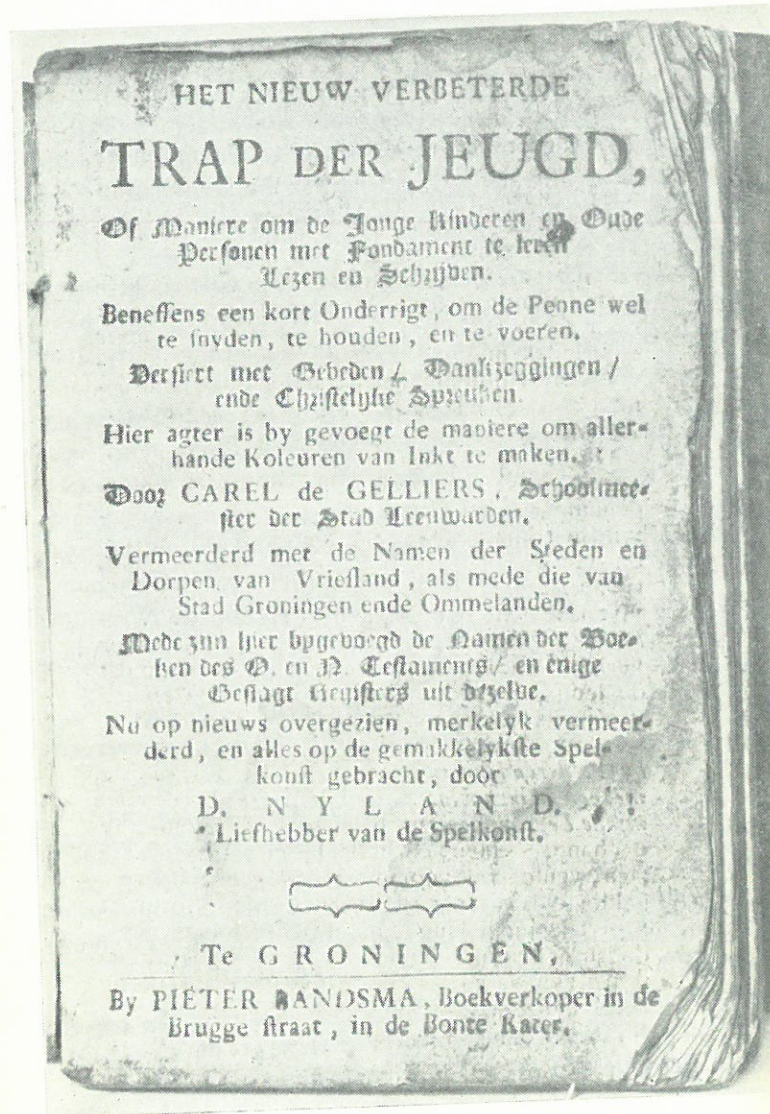
Liefhebber van de Spelkonst.

In die latere tyd, toe die mense nie meer met gansveer-penne geskryf het nie en hul ink volop in die winkels kon koop, is die „korte onderrigting om de penne wel te snijden” en „de maniere om allerhande koleuren van inkt te maken” weg gelaat.

Die uitvoerige voorredes van sommige drukke is interessant om te sien hoe destyds oor die onderwys gedink is. Dit was ook die agtiende eeuse beskouing van ons Suid-Afrikaanse voorvaders, en daarom laat ons dit hier volg:

Aan den Lezer. Beminde leezer daar is niets profijtelijker, dan dat een kind in zijn jongbloeiende jeugd, hem oeffene in het A.B.C. en deszelfs fondamenten om dies te netter in 't leezen te worden. Zoo is 'er ook niets gemakkelijker voor den schoolmeester (om eere te behalen) als de jeugd te leeren leezen met een goed fundament, hetwelk hem naderhand byblijven mag, ende niet mogen genaamd worden Asini ad tibiam, dat is : groote babokken; ende vergeleeken moogen worden bij papieren huizen, die met een kleine wind kunnen omwaaijen: want een huis, dat geen goed fundament heeft, kan ligtelijk in den grond vallen. Zo is 't mede met de kinderen, als zij de fondamenten niet wel en kennen, is 't onmogelijk, dat zy eenig begrip kunnen hebben om wel te leezen; de ondervinding leert mij dagelijks, dat er scholieren tot mijnent besteed worden, die (zo zy meenen) wel leezen kunnen; maar beeter van buiten als binnen 't boek: want zij kunnen wel Jan voor Pieter noemen: nogtans haar onderzoekende, weeken zij niet wat een syllabe is, ik laat staan hoeze zouden leezen met syllabens, 't welk zy kennen moeten, ende zeer nut is om dies te netter of te zekerder, zonder eenige woorden over te slaan, te leezen: want daardoor kan een geheele zin bedorven worden.

„Derhalve, beminde leezer! hebbe ik de penne by de hand genomen, ende alle neerstigheid aangewend om dit myn boekje, 't welk ik noeme Trap der jeugd enz., in druk te laten uitgaan; waar in ik bewijs, hoe en op wat manier een jong ofte oud persoon, die leezen nog schrijven kan, moet onderweezen worden, en van trap tot trap

moet leeren op gaan: hier mede mene ik haar niet te leeren eenige andere trappen, voor en al eer zy den eersten trap die ik noeme A.B.C volmaaktelijk (niet van buiten, maar van binnen 't boek), kunnen opzeggen, onderscheidende ofte onderkennende d'eene letter van d'ander: ende daar na te onderregten ofte meer letteren, door een enkele zelfs-klinker ofte vocale, welk zijn vijf in getal, namelijk a e i o u, ofte door een dubbelende klinker of consonant, als volgt: b e d (enz.)... Alzo ik hier na breeder aanwijzen zal.

„Aangaande den trap der woorden, diphtongen, triph-
tongen ende andere resteerende, acht ik onnoodig alhier
uit te drukken, gemerkt een ieder dezelve in het boekjen,
zonder bril of kaars, in den dag zien en leezen kan, niet
twijfelende ofte dit mijn boekjen zal alle liefhebbers der
spel- en skrijfkunst aangenaam wezen: wenschende voor
mijn moeite en arbeid geen grooter vergeldinge, dan dat
't zelve in alle scholen, tot groot profijt der jeugd, mogte
ingevoerd worden. Ende zo ik merken kan, dat het n.l.
aangenaam is, zal ik n.l. op een aander tijd beter voldoe-
ning doen: Non fuit in solo Roma peracta die; dat is:
Rome is niet gebouwd op eenen dag. Vaart wel.”

En dan begint die A.B.C., wat in elf soorte van letters
geleer moes word, eers hoofletters, klein letters en kur-
siewe letters, waarop Duitse letters, wat die ou mense
“swartdruk” genoem het, en ander soorte van letter tiepes.

Omtrent 45 jaar gelede is die Trap der Jeugd hier in
Suid-Afrika nog weer gedruk en in Bloemfontein en Pre-
toria uitgegee, en hiervan het in 1904 by J. C. Juta nog
weer 'n nuwe uitgawe verskyn. Waar ek hier van die
lesse van die skoolboekie gaan meedeel, sal ek die uitgawe
van ongeveer 1881 gebruik.

Die lesse is in twaalf trappe verdeel, waarin miskien
die geheim opgeslote is, waarom die ou mense vammelewe
juis presies drie maande nodig gehad het om volleerd te
wees: twaalf trappe, waarvan ieder een week een trap,
dat is, owerageset synde, die Trap der Jeugd in drie
maande.

In die eerste trap moes die kind eenlettergrepige woorde leer lees, en in die tweede trap twee tot vierlettergrepige, en ook kennis maak met elf verskillende soorte leestekens, en ook met die gewone en die Romeinse syfers, waarop dan 'n paar leeslessies volg, wat helemaal in die trant van „De Brave Henderik” was, die bekende skoolboekie van honderd jaar gelede.

In die derde trap moes van vyf tot sewe en agt lettergrepige woorde geles en gespel word. Veral die woorde van sewe en agt lettergrepe was maar 'n bietjie skaars, sodat mens daaronder woorde kry, wat vir die kind baie snaaks moes gewees het, soos „Blanketsel-verkoopingen”, „Fortressebestormingen”, „Lederbereiderswinkelknecht”, „Zeilreeliggendescheper”, „vogelwigchelarij-teeken.” Baie vinnig sou dit nie gegaan het nie, want hulle moes lees: v-o-v o g e l-vogel-w-i-g-vogelwig-c-h-e-vogelwigche-l-a-vogelwigchela-r-ij-vogelwigchelarij-t-e-e- vogelwigchelarij-t-e-e- vogelwigchelarijtee-k-e-n- vogelwigchelarij-teeken.

Hierop kon die „lieve jeugd” tot verademing die volgende lees, en sien hoe geleerd hulle al was:

„Deze woorden, door u, kinderen! wel geleerd zijnde, zult gij, buiten twijfel, al de voorkomende woorden kunnen spellen en uitspreken; en zelfs wanneer gij eens schrijft, wel weten, waar gij een woord moet afbreken.”

Dan het die kind in dieselfde derde trap ook nog 'n lys name gekry van die voornaamste stede in Holland en België, en in die vierde trap onderrig in die wyse waarop die Nederlande geregeer is. In die vyfde trap het dan nog in alfabetiese volgorde verskillende eienname uit die Oue en die Nuwe Testament gevolg wat die liewe jeug moes spel en lees, om dit by voorkomende geleendhede nie sleg uit te spreek nie. Om die leser 'n indruk te gee wat vir soort name dit was, laat ons hier b.v. die name onder die letter m volg:

Maächa; Maëchati; Machpelach; Magon-Missabib; Machaniël; Maher-Schalal-Chas-Bas; Makeloth; Matthi-Suach; Moazim; Mattgaujah; Megiddo; Methethabeël; Melchizedek; Menichom; Mephisboseth; Merathaïm;

Mechdach, Mezech; Mezopothamië; Mezullenmach; Methuzaël; Methusalah; Micha; Mihaja; Michamas; Mischin; Mithredeta; Moph; Morlach; Mozaroth; Macedonië; Musson; Myzia.

In die dae van die Trap der Jeugd het die mense nog nie onse teenswoordige manier van wedstryde in koerante geken nie, anders het hulle seker 'n wedstryd uitgeskryf om te sien wie dat weet waar al daardie name in die Bybel voorkom.

Met die sesde trap begin, so te sê, die tweede deel van die leesboekie. Hier maak die kind kennis met die eerste beginsels van die klankleer. In die volgende trappe word die eerste grondbeginsels van die Nederlandse taal geleer, en van die rekenkunde. Verskillende voorbeelde van verbuiging word gegee om te leer. Die kind word met nie minder as met ses naamvalle gekwel nie. So byvoorbeeld by die verbuiging van „de verstandige meesters,” waarvan die enkelvoud lui:

Noemer: de verstandige meesters.

Teller: der, of van de verstandige meesters.

Gever: aan de, of der verstandige meesters.

Beschuldiger: de verstandige meesters.

Roeper: o verstandige meesters.

Afnemer: van de verstandige meesters.

In die laaste trappe word verskillende verse en spreuke geleer, en ook gebede. Ons vind daar gebede by, wat baie moeders vandag nog aan hulle kinders leer, al het hulle self ook nie meer uit die Trap der Jeugd geleer nie. In die uitgawes en bewerkinge van die negentiende eeu sien mens die versagende invloed wat die skoolboekies van die „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” uitgeoefen het. In die agtiende eeuse uitgawes moest die „lieve jeugd” versies leer as:

„Mogt ik naar mijnen zin met lasteraren leeven
En die hun geeft gehoor gerechte straffen geeven,
Ik hing ze beiden op: den lasteraar bij de tong
En die hem geeft gehoor ik bij zijn ooren hong.”

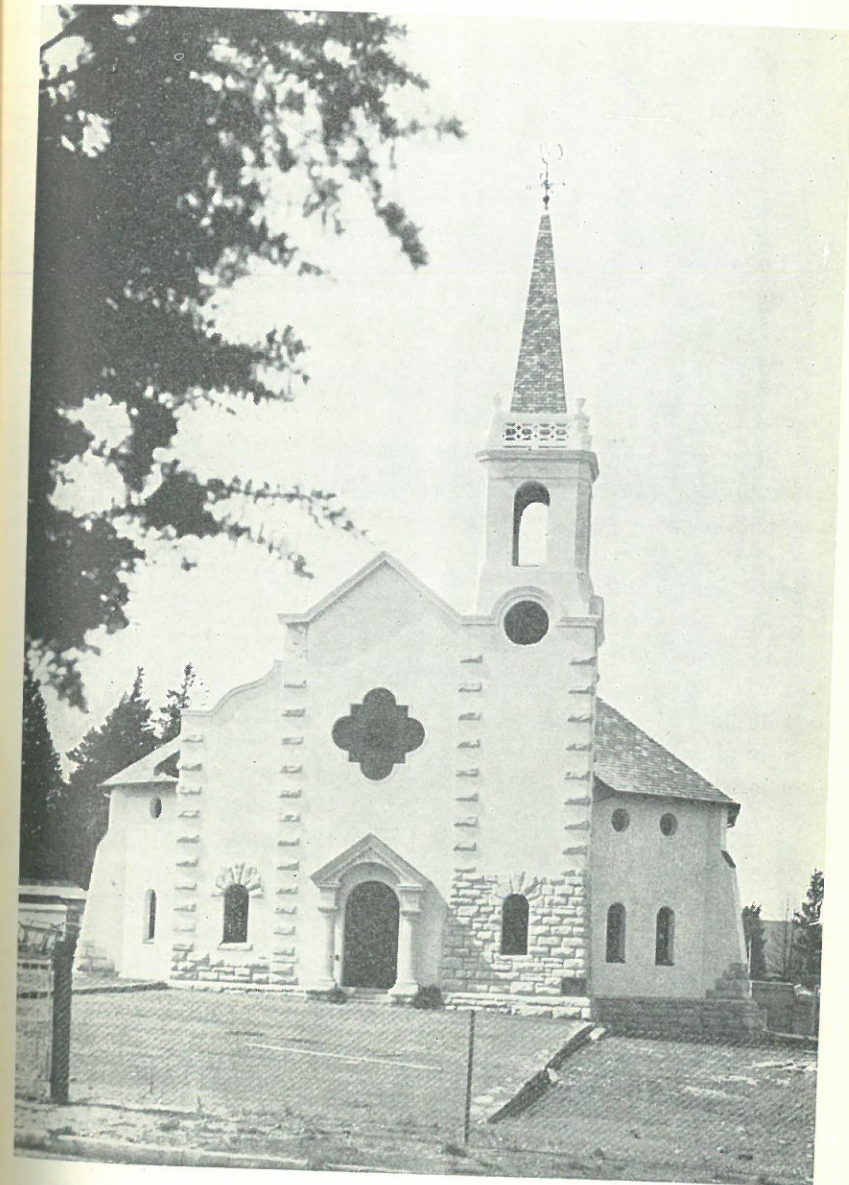
Sulke wrede „sedelesse” word aan die latere leerlinge van die Trap der Jeugd nie meer geleer nie. Die „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” het passender sedelesse gegee in sy skoolboekies. Ons is baie keer geneig oor daardie „Maatschappij” met minagting te praat, en dit te beskou as 'n aftreksel van die agtiende eeuse pruike-tyd. Tog het daardie „pruiketyd” meer goeds en meer skoons as wat ons baie keer vermoed, en die „Maatschappij tot Nut” het 'n baie goeie invloed gehad. Natuurlik, dit was 'n produk van sy tyd, en „boertige” versies as die volgende sal mens nie meer in die skoolboeke van ons dae kry nie.

EEN ONVERANDERLIJKE WAARHEID.

Eer maakt de stier een predikatie;
 Het varken 't beste referijn;
 En de Amsterdamsche westertoren
 Zal eer voor Kees een slaapmuts zijn;
 Eer smaakt de mostert als bourgonje;
 Eer zal Berlijn in Jutland staan;
 Eer vliegt Parijs, per luchtmaschine,
 Paf een, twee, drie, naar 't rijk der maan;
 Eer vaart de Keizer van Marokko,
 Voor ziekentrooster op 's lands vloot;
 Eer schiet een Engelsman zich zelven,
 Uit smart om Hollands laagheid, dood;
 Eer ziet men, dat een bok aan bokken,
 De gronden van de wiskunst leert,
 Eer een student, met vollen buidel,
 Van de Akademie huiswaarts keert.

Dat die negentiende eeuse Trap der Jeugd verander en verbeter is, is ook aan die goeie invloed van die „Maatschappij tot Nut” te danke. Die Trap der Jeugd het die gebreke van sy tye, tenminste naar ons maatstaf is dit gebreke, maar ons beskou dit met eerbied, want dit was die leerboekie wat een van die middele was, waardeur die vroegere geslagte in die wildernisse so min analfabete onder hulle getel het.

S. P. ENGELBRECHT.

NED. HERV. KERK, HEIDELBERG.

DIE PSALMBERYMING IN AFRIKAANS.

(Saamgestel hoofsaaklik uit stukke wat aanwesig is in die Argief van die Hervormde Kerk.)

BYBELVERTALING. In 1874 was die eerste poging aangewend om 'n begin te maak met die vertaling van die Bybel in Afrikaans, 'n taak waarvoor die tyd toe nog nie ryp was nie. Die eerste pogings van Pannevis om belangstelling gaande te maak, moes derhalwe misluk. Maar hierdie heel eerste poging het tog nie heeltemal sonder vrug gebly nie. Dit het naamlik in 1875 uitgeloop op 'n georganiseerde beweging met die onmiddellike doel om die nodige voorbereidende werk te doen vir die verheffing van Afrikaans tot skryftaal en taal van die letterkunde, maar met die einddoel om die Bybel in Afrikaans vertaal te kry. Meer as 'n halwe eeu het verloop voordat hierdie doel verwesenlik word—eers in 1933 sien die Afrikaanse Bybelvertaling die lig. En tussenin lê daar 'n lang tydperk van strewe, opbou, afbreek, onderlinge onenigheid, groei. Die behoefte van die volk was egter so groot dat ondanks alle stremmings en selfs ondanks die spellingstryd van 1932, die volledige vertaling tog uiteindelik die lig gesien het, ontvang met groot gejuig en feesvreugde deur die volk.

Die logiese gevolg van die Bybelvertaling, is dat ook die liturgiese stukke van die Kerk en veral die sangbundel ook in Afrikaans sal verskyn vir gebruik by die erediens.

VROEË GESKIEDENIS VAN DIE PSALMBERYMING. „Prof. Dr. J. D. du Toit (d.i. Totius) het al in 1920 begin met die werk van die Psalmberyming. Hierdie werk is spoedig deur belangstellende persone, wat daar kennis van gedra het, gebring onder die aandag van die Geref. Kerk, wat reeds in 1920 aan Prof. du Toit opdrag gegee het, om met die werk voort

KOMMISSIE VIR DIE PSALMBERYMING IN AFRIKAANS.

Agter: Ds. Joh. Dreyer, Ds. N. H. v. d. Walt, Prof. J. du Plessis, Ds. A. S. E. Yssel, Ds. P. B. Ackerman.
Voor: Ds. J. V. Coetzee, Prof. J. A. du Plessis, Ds. A. G. du Toit, Ds. J. A. v. Rooy, Ds. P. H. v. Huysteen, Ds. J. J. Kuhn.

te gaan, en 'n Kommissie van Deputate benoem het om hom van advies te dien daaroor en om die werk te bevorder. Eenmaal het die Sinode aan Dr. du Toit 'n bonus toegeken in verband hiermee, en later het die Sinode aan hom nege maande verlof gegee, met behoud van salaris om die werk te voltooi." (Notule v. d. Gesamentlike Kommissie. Mei 1935.)

Die eerste vrug van hierdie arbeid van Totius is dat in 1922 deur die Nasionale Pers 'n bundeltjie uitgegee word bevattende 36 berymings van Totius, getoonset deur Prof. Jannasch van Stellenbosch, 'n bundeltjie wat in „Die Burger” van 24 April 1923 besonder hartlik verwelkom word deur Prof. Kamp.

Kort daarna begin die Gefedereerde Kerke van die Kaap en die Vrystaat ook roer in die saak. Hierdie Kerke het 'n geruime tyd al die behoefte gevoel aan 'n sangbundel wat geskik is vir gebruik by geleentheid van byeenkomste van 'n stigtelike aard. In 1928 het die Sinode van dié Kerke die samestelling van so'n bundel opgedra aan 'n Gesamentlike Kommissie vir 'n Afrikaanse Sangbundel. Die Kommissie bestaan uit Prof. J. du Plessis (Kappland) en Ds. C. W. Retief (Vrystaat). Hierdie Kommissie gee 'n proefbundel in die lig waarin opgeneem is 28 Psalmberymings van Totius, 12 Gesange, en 62 geestelike Liedere. Die Kommissie mik op 400 nommers en in Julie 1929 maak hulle in die pers 'n beroep vir geskikte stof. In 1931 kon die Kommissie deur Dr. Gerdener verslag doen dat hulle werk vorder en dat Dr. A. G. Visser 'n tydlank tot aan sy dood, meegewerk het. In hierdie verslag word ook die mening uitgespreek dat 'n volledige sangbundel (Psalm-Gesangboek) iets vir die toekoms is.

SAMEWERKING. In 1933, die jaar waarin die Bybel volledig in Afrikaans verskyn, hou die Sinode van die Geref. Kerk in Maart 'n sitting in Pretoria. Hierdie Sinodesitting is belangrik in meer as een opsig. Op hierdie Sinode naamlik het Totius berig dat hy reeds 110 psalmberymings gereed het. Die Sinode gee hom

opdrag om aan te gaan en die werk te voltooi. Maar, met die oog op later gebeurtenisse, vind hier 'n belangrike voorval plaas. „Wederkerig het Dr. du Toit gemeen, gesien die inisiatief van, en die ondersteuning deur die Geref. Kerk, dat dit 'n plig van erkentlikheid is om, onder sekere voorwaardes, die kopiereg van sy Psalmberyming aan die Geref. Kerk oor te dra. Dit is dan ook gedoen op die Sinode van 1933, wat twee lede benoem het, om met die skrywer die betreffende stukke in orde te bring.” [Notule van die Gesamentlike Kommissie. Mei 1935].

Verder is aan Totius 'n jaar verlof toegestaan met behoud van traktement, om sy werk te voltooi. Die volgende besluit is hier oor die saak geneem: „'n Kommissie word benoem om saam met Dr. J. D. du Toit die werk te voltooi en indien dit binne 'n jaar voltooi kan word, die Psalmbundel uit te gee. In geval blyk dat die werk nie binne afsienbare tyd kan afgedaan word nie, moet hierdie kommissie opdrag hê om wat voorhande is, te publiseer as 'n voorlopige uitgawe vir gebruik van die Kerk.” [Nienaber: Die Gesk. v. d. Afd. Bybelvertaling, bls. 232]. Let op die haas waarmee die saak afgemaak moes word.

„Ook is met nadruk die wens uitgespreek, dat die drie Hollandse Kerke alles in hulle vermoë sal doen om één en dieselfde Afrikaanse Psalmberyming te hê.” [Nienaber: t.a.f.].

Tot dusver is die verloop van sake baie duidelik. Maar op hierdie tydstip kom daar 'n bietjie verwarring in die ontwikkelingslyn. Volgens die Notule van die Gesamentlike Kommissie se vergadering in Mei 1935, maak die verteenwoordigers van die Geref. Kerk die volgende bewering: „Eers op 'n later stadium (uit die verband blyk dat bedoel word ná die Sinodesitting van Maart 1933 in Pretoria), toe die werk vir meer as die helfte afgedaan was, was daar sprake van samewerking, en het die Publikasiekommissie van die Ned. Geref. Kerk van Kaapland, begerig om 'n gesamentlike Psalmbundel vir die drie Kerke te kry, op hulle versoek, toestemming gekry om 'n 75 Psalms, soos deur Totius berym, te publiseer in 'n voor-

lopige proefbundel." Hieruit wil dit dus blyk of 'n versoek tot samewerking van die Kaapse kant gekom het. Hierteenoor staan 'n onomwonde verklaring van Ds. P. H. van Huyssteen, Skriba van die Gesamentlike Kommissie, in 'n brief van 19 Augustus 1934 gerig aan Ds. J. G. M. Dreyer: „Dit moet in gedagte gehou word dat die Gefedereerde Kerke wat jare lank al besig (is) met die saak (n.l. van die Sangbundel), deur die Geref. Kerk nie lank gelede eers genader is om samewerking te soek vir 'n Psalmbundel, wat gebruik kon word deur die drie Hollandse Kerke in S.A. U sal u herinner dat ek hierteen beswaar gemaak het in die wysies Kom. vergadering met die oog daarop dat die verskillende Kerke reeds resultate bereik het wat hulle moontlik nie graag sal wil prys gee nie. Ons het egter besluit om saam te werk, en dat as grondslag sal dien die ontvangte stukke.”

Feit bly egter dat samewerking in 1933 gesoek is en totstand gekom het. 'n Gesamentlike Kommissie (ook soms die Breë Kommissie genoem) het in Augustus 1933 vergader. Op hierdie Kommissie het gesit verteenwoordigers van al drie Kerke. Uit hulle is 'n Kommissie van reviseurs benoem bestaande uit twee verteenwoordigers van elke Kerk—later verminder tot een. Hierdie onderkommissie moes die ingestuurde berymings van Totius e.a. beoordeel.

Die belangrikste punte dusver is dus dat daar samewerking gekom het en dat 'n poging gemaak is om te begin met die werk. Eind 1933 is die eerste aantal berymings van Totius en Ds. J. Kuhn voorgelê aan die Kommissie van Literatore, tot die samestelling waarvan op die eerste sitting van die Gesamentlike Kommissie besluit is. Hierdie Kommissie bestaan uit Prof. Dr. E. C. Pienaar (vir die Gefedereerde Kerke), Prof. Dr. G. Dekker (vir die Geref. Kerk) en die skrywer (vir die Herv. Kerk). In die verbygaan kan ek net vermeld dat ek in my deel van die werk deurgaans die gewaardeerde hulp gehad het van Prof. Dr. C. M. van den Heever.

BOTSING. Die Gesamentlike Kommissie vergader toe weer in Bloemfontein op 14 en 15 Februarie 1934 teneinde die verslae van reviseurs en literatore te oorweeg. „Uit die bespreking het geblyk a.e.k. dat 'n sterk begeerte bestaan vir net één Psalmberyming in Afrikaans vir al die Hollandse Kerke in Suid-Afrika.” Maar: „A.a.k. weer dat deur wedersydse ontoegeeflikheid die hele saak gevaar loop om te misluk.” [Notule van die Gesamentlike Kommissie, Febr. 1934]. Die moeilikheid het ontstaan oor wysiginge wat aangebring moes word in die werk van Totius. Na baie redetwis is eindelijk besluit om die berymings terug te verwys na 'n Kommissie van 5 reviseurs „met die verstande dat elke kerklike vertalingskommissie sy eie verteenwoordiger benoem om die ingediende berymings van Totius en van andere te oorweeg, en die wysigings, wat nodig is aan die hand te gee, wie se bevindinge tewens aan drie literatore voorgelê moet word, teneinde rapport uit te bring oor die literariese en estetiese aspek van die berymings. Die bevindings van hierdie twee Kommissies sal dan vir finale goedkeuring voorgelê word aan die Gesamentlike Kommissie.” [Notule, Febr. 1934].

Skynbaar was die moeilikheid deur hierdie beslissing bygelê, maar ongelukkig is die besluit soos hierbo geformuleer nie al te danig duidelik nie. Tog, die Gesamentlike Kommissie verdaag—onverrigter sake. Die goedstemming wat by sommige verteenwoordigers na hierdie vergadering geheers het, blyk uit 'n brief van Ds. J. G. M. Dreyer (van die Herv. Kerk) van 24 Augustus 1934 aan Ds. J. Kuhn (die tweede verteenwoordiger): „In Nov. kom ons, die reviseurs, miskien weer bymekaar. Miskien! Ja, want bes moontlik spat ons nog uitmekaar.”

Op die Februarie-vergadering van die Gesamentlike Kommissie, het die verteenwoordigers van die Geref. Kerk 'n hele reeks eise gestel waarin o.a. die volgende:

- „(4) Dubbele berymings in die toekomstige Psalmboek, moet alleen in besondere gevalle, waaroor die Kommissie gesamentlik moet oordeel, toegelaat word.

„(5) Hierdie Kommissie van die Geref. Kerk moet die reg behou om later te beoordeel, aan die hand van juridiese advies, in hoeverre 'n saamgestelde Psalmberyming, die kopiereg van die Geref. Kerk in hierdie saak affekteer.” [Notule, Febr. 1934].

In Julie 1934 het die Kommissie van Reviseurs weer in Bloemfontein vergader om uitvoering te gee aan hulle opdrag om „wysiginge, wat nodig is aan die hand te gee.” Alle wysiginge aan die werk van Totius is hier stelselmatig beveg. Harde woorde het geval en sommige van die voorgestelde wysiginge is bestempel as „verleliking” en „ondeurvoelde goed.” Daar ontstaan ook moeilikheid deurdat die hoërop-genoemde opdrag aan die resiveurs nie te ondubbelsinnig gestel was nie. Die meerderheid van die reviseurs het gemeen—tereg ook volgens die bewoording van die opdrag—dat die literatore slegs 'n mening moet uitspreek oor die voorgestelde wysiginge van die reviseurs sonder verwysing na die oorspronklike teks van die berymers. Hierdie reviseurs wou ewewel nie ingaan op die besware van die verteenwoordiger van die Geref. Kerk teen bogenoemde opvatting nie, met die gevolg dat die Kommissie van die Geref. Kerk op 15 Augustus 1934 'n brief rig aan die Voorsitter van die Gesamentlike Kommissie waarin o.a. die volgende te lees staan: „Ten einde misverstand te voorkom, moet ons nou dadelik meedeel dat tensy die Psalms van Totius *in Totius se redaksie* saam met die deur die subkommissie gerediveerde redaksie aan die literatore voorgelê word, ons, handelende as verteenwoordigers van die Geref. Kerk, wat die outeursreg van Totius se beryming besit, genoemde beryming terugtrek vir verdere beoordeling en ewentuele gesamentlike publikasie.” Dis 'n stok wat meermaal gebruik sou word!

Gevolg—die redelikheid van die eis word toegestaan, iets wat waarskynlik voorheen al sou geskied het as die optrede van al die verteenwoordigers altyd ewe besadig was.

Ewel, die Gesamentlike Kommissie vergader toe weer op 23 en 24 Mei 1935 in Bloemfontein. Die verteen-

woordigers van die Geref. Kerk kom nou met 'n nuwe veeleisende voorstel vorendag, bestaande uit ses punte waarin die hele voor-geskiedenis van die Psalmberyming met Totius se aandeel beknopt geskets word, en wat só eindig: „Op grond hiervan, en in aanmerking nemende dat geen ander Psalmberyming aan die Gesamentlike Kommissies voorgelê is nie, (maar alleenlik afsonderlike Psalms wat nie gekies is nie), en op grond van die genoemde antesedente, stel die Deputate van die Geref. Kerk nou, aangesien daar vir die Gesamentlike Kommissie geen ander prosedure moontlik is nie, voor:

(a) Dat die Psalmberyming van Totius in sy geheel aanvaar sal word deur die drie Hollandse Kerke in Suid-Afrika, met dien verstande dat vir die nog nie gerevideerde Psalms ook reeds ingesonde berymings deur literatore oorweeg sal word

(g) dat alle veranderings, hetsy voorkomende in die rapport of nie, wat deur Totius nou geaksepteer word, of sal word, die werk van Totius sal wees, sodat die persone of Kerke van wie hierdie wysigings oorspronklik afkomstig is, enige kopieregte, wat hulle in hierdie wysigings mag hê, moet sodeer en oormak aan die Geref. Kerk, en sodanige kopieregte sal by aanname van hierdie voorstel, beskou word as gesedeer en oorgemaak aan die Geref. Kerk;

(h) met die oog op voorgaande moet die Wysieskommissie ooreenkom om die kopiereg van goedgekeurde wysies, waarin komponiste nog kopiereg mag hê, of waarvan sekere liggame eiendomsreg mag besit, op ooreen-te-kome voorwaardes aan die Geref. Kerk oor te maak.” [Notule, Mei 1935].

Dit lok die gesegde uit van Dr. Gerdener „dat sy beswaar daarteen is dat dit hom voorkom as 'n drastiese breuk met die verlede, dat die Ned. Herv. en Ned. Geref. Kerke nie geken word nie dat die Gereformeerdes alles vra en niks gee nie.”

VERTALERS VAN BYBEL IN AFRIKAANS EN KOMITEELEDE.

Agterste ry: Ds. W. J. Naude, Dr. J. H. Greyvenstein, Ds. J. P. H. Steyn, Mnr. H. J. Otto, Ds. A. S. E. Yssel, Ds. H. P. M. Steyn.
2de Ry: Ds. G. J. du Plessis, Ds. H. Pienaar, Ds. J. Kühn, Prof. J. A. du Plessis, Ds. D. Postma, Dr. J. H. Eybers, Ds. J. G. M. Dreyer, Ds. C. W. M. du Toit (Skr.).
Voor: Prof. Dr. J. D. du Toit, Prof. Dr. B. B. Keet, Prof. Dr. J. D. Kestell (Voorsitter), Prof. Dr. E. E. v. Rooyen, Dr. H. C. M. Fourie.

Besluit word:—

(1) om punt (g) te aanvaar;

(2) dat 'n revisiekommissie bestaande uit 3 lede van die Gefedereerde Kerke en een elk van die Herv. en Geref. Kerke, tesame met 2 literatore en Totius as amptelike lid benoem word om na oorweging eind-Oktober in oorleg met Totius sy finale teks te oorweeg en in oorleg met hom af te werk.

BERYMINGS VAN Behalwe die bykans volledige beryming
Ds. J. J. KUHN. van Totius, het ook Ds. J. J. Kuhn van
Germiston 'n dertigtal berymings inge-
stuur. Wat was die oordeel oor sy werk?

In 'n brief van 9 Julie 1934 skryf Dr. M. L. du Toit as volg aan Ds. J. G. M. Dreyer, i.v.m. dubbele berymings wat vir beoordeling aan hom gestuur was: „Ek sou seker die werk van Kuhn nie opsy stoot nie. Sommige van sy werk is net so verdienstelik as die van Totius, maar aan sy taal moet nog gewerk word.” Hy gee in 5 gevalle die voorkeur aan Ds. Kuhn se beryming, drie waarvan later ook deur Prof. C. M. van den Heever en die skrywer geplaas is bokant die van Totius. Op 'n latere datum skryf Ds. Dreyer persoonlik aan Ds. Kuhn dat sy beryming van Psalm 69 gekies is, met Totius s'n as tweede keuse (24/8/1934). In dieselfde brief kom ook die volgende sin voor: „Die bevinding van die ander lede is dat jy jou te na aan die Nederlands hou en dat daar baie aan jou geskaaf sal moet word, eenvoudig omdat jy nog niks geëmdendeer het, terwyl Totius dit al herhaaldelik gedoen

het, b.v. 'n hele lot van die besware van v. d. Heever en Coetzee het hy tegemoet gekom."

Wat was Ds. Kuhn se eie opvatting oor die saak? In Oktober 1934 skryf hy 'n artikel „bedoel vir publikasie in die Kerk Almanak van die Ned. Herv. Kerk in 1935," waarin o.a. die volgende te lees staan (billikheidshalwe moet ons hierby ook in ag neem dat Ds. Kuhn in daardie tyd siek was, met „verblindende hoofpyne"): „Ek het sowat 30 Psalms berym, maar dit was onder baie ongunstige omstandighede. Ten eerste was die Kommissie van die Gereformeerde Kerk so verbasend haastig met die saak, dat hulle nouliks aan ander Kerke 'n kans wou gee, om ook iets aan die beryming te doen! Die gevolg hiervan was, dat ek met die grootste haas die bogenoemde berymings moes doen." Hy gee toe dat sy berymings op baie plekke hersien en verbeter sal moet word—dit veral op die wenk van Ds. J. Dreyer. „Maar wat gee dit? — Die eindresultaat sal tog maar dieselfde wees! Dit beteken teen die stroom oproeï, want die hele saak is 'n „foregone conclusion!” „Die hoofpunt is dit: die Kommissie van die verskillende Kerkgenootskappe was van begin af begerig om een Psalmbundel vir die Holl. Kerke van S.A. uit te gee. En vir twee jaar lank het ons nou geworstel om daardie ideaal te verwesenlik, maar ek voel, ons is nog net so ver daarvandaan verwyderd, as op die eerste dag. Maar wat is dan die moeilikheid?—Die moeilikheid is dit, dat die Geref. Kommissie ook saam met die ander Kerke een gesamentlike bundel wil hê, maar dit moet 'n bundel wees, wat van begin tot end deur Totius berym is, en waarvan die Geref. Kerk die outeursreg (kopiereg) besit! Die verste, wat hulle sal toegee, is om 'n paar doeblette toe te laat Natuurlik, sodanige doeblette is dan maar net 'n lappie vir die bloei." Hy meld dan ook dat hy alle belangstelling in die saak verloor het.

Hierdie uitlatings van Ds. Kuhn kan nie beskou word as uit afguns nie, want hy voeg by: „Baie van sy (Totius) berymings is pragtig, en ons sal dit graag in ons Psalmbundel sien maar daar is ander, wat ons

minder mooi en geskik vind,"—'n uitspraak waarin hy gesteun word deur die oordeel van bykans al die literatore wat in die saak betrokke was.

VERDERE VERLOOP. In Julie 1935 het die kleiner Revisiekommissie weer vergader in Pretoria, waarna 'n verslag in die pers verskyn het waarin o.a. die volgende staan: „Van die berymings het Totius 148 gelewer Drie verdere berymings is gelewer deur Ds. J. J. Kuhn. In een geval het die Kommissie die keuse tussen die beryming van die twee berymers laat oorstaan. Alleen vir Ps. 110 word nog 'n vertaling gesoek." (Die Vaderland, 16 Julie 1935). In September 1935 het die Revisiekommissie weer vergader om die uitstaande werk af te handel. Nou sal die drukwerk eintlik kan begin.

Dus, ondanks alle onderlinge verskil van opvattinge, verdeeldheid, botsing van belange wat op meer as een keer gedreig het om die samewerking te laat afspring, was die onderliggende eenheidsgevoel en die behoefte van die volk te groot, groot genoeg, om opnuut weer die bewys te lewer dat ons mense kan saamwerk *as dit moet*.

WYSIES EN GESANGE. Sedert 1915 het die Kaapse Kerk heelwat koste gemaak met die doel om mooier wysies te kry vir die onsingbare wysies van die huidige Sangbundel. Met hierdie werk is voortgegaan totdat in 1933 die voorstel vir samewerking gemaak is. Daarna het die werk van die Kaapse Kommissie opgegaan in die groter verband van die werk van die Gesamentlike Kommissie.

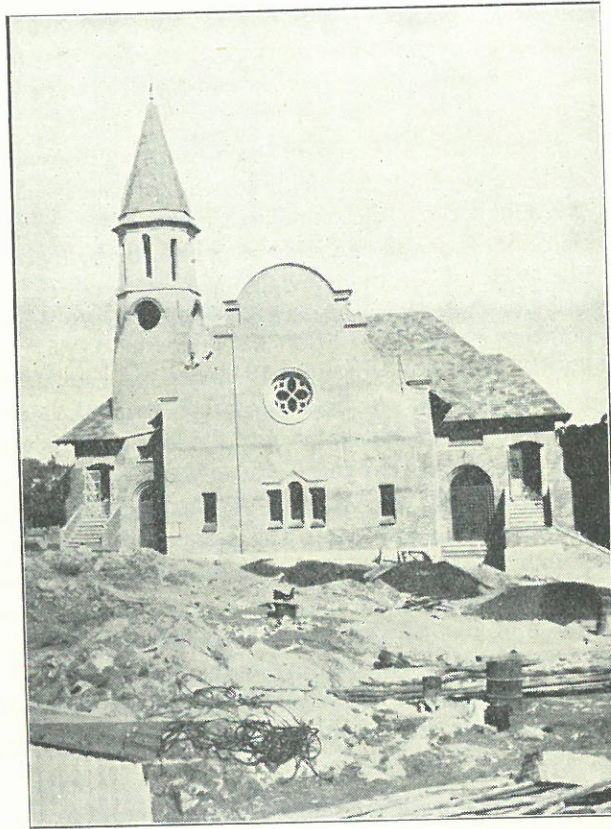
Ook aan die beryming van die Gesange word gewerk. Die Geref. Kerk gebruik natuurlik nie hierdie gedeelte van die sangbundel nie. Wat hulle betref, is hierdie werk dus ook afgedaan. Die orige Kerke werk egter verder saam.

SLOTSOM. Na 58 jaar van taaie volharding, onderlinge geskil, tydperke van eensgesindheid en van twis, van toegewyde ywer en opoffering, sal al drie Hol-

lands-Afrikaanse Kerke dus binne afsienbare tyd naas die Bybel in ons moedertaal, ook die liturgiese stukke en die Sangbundel in Afrikaans besit. En daarmee is dan opgerig die grootste taalmonument wat in enige taal opgerig kan word.

ABEL COETZEE, M.A.

Universiteit van die Witwatersrand,
Johannesburg, 18 Oktober 1935.

NUWE KERK VAN DIE GEMEENTE JOHANNESBURG.

KOMMISSIE VIR NUWE SANGWYSIES VIR SOMMIGE PSALMS.

Agter: Ds. Joh. Dreyer, Ds. V. Coetzee, Prof. P. K. de Villiers, Ds. N. H. v. d. Walt, Ds. D. J. Hugo,
Voor: Dr. S. H. Rossouw, Prof. J. D. du Toit, Ds. E. G. Malherbe (Voors.) en Ds. P. H. v. Huysteen (Skr.).

ISAAC DA COSTA.

'N GROOT DIGTER VAN DIE HERVORMDE KERK.

(Deur Tj. Buning.)

Dit word dikwels in Suid-Afrika beweer dat die sterkuitgesproke godsdienssin van die Afrikaner 'n erfenis is van die Hugenate-voorouers, en dat ons Hollandse voorvaders op hierdie gebied weinig tot vorming van ons volkskarakter bygedra het.

So'n bewering kan geredelik weerlê word, nie alleen op geskiedkundige gronde deur te wys op die Tagtigjarige Oorlog vir geloofsvryheid in Nederland, maar ook in die Hollandse letterkunde hoef 'n mens maar te dink aan manne soos Thomas a Kempis, Erasmus, Vondel, Camphuysen, Luyken, Revius, ens.

Wel vind ons in Holland na die Goue Sewentiende Eeu 'n periode van insinking waarin die Rasionalisme hoogty vier, maar hierdie verskynsel kom ewe sterk ook in die letterkunde van ander Europese lande tot uiting. Dis juis as 'n vorm van verset teen die verheerliking van die Rede en die menslike verstand gedurende die 18de Eeu, die eeu van verstarring en materialisme, van revolusie en ongeloof, dat aan die begin van die 19de Eeu 'n nuwe geestesstroming, nl. die Romantiek, begin baanbreek.

'n Groot geestelike weergeboorte van die mensdom soos die Romantiek kan nie in 'n paar woorde in 'al sy verskeidenheid gekenskets word nie. Een verskynsel is egter aan die hele beweging gemeen, n.l. die nadruk wat nou weer op *Gevoel* gelê word. By sommige skrywers ontaard dit in oorgevoeligheid, wêreldveragting, lewenswanhoop en mensehaat, maar juis hierdie geestelike stuurloosheid laat die behoefte aan 'n godsdienstige herlewering ontstaan.

Hierdie religieuse ontwaking begin in Engeland, vgl. die Wesleys, en versprei dan na Switserland, waar die beweging die naam van die Réveil kry. In Holland

is die groot digter, Bilderdyk, die eerste verteenwoordiger van die nuwe rigting op godsdienstige gebied, maar dis veral sy leerling, Isaac da Costa, wat ons in hierdie artikel kortliks wil bespreek.

Isaac da Costa het afgestam van 'n aansienlike Portugees-Joodse familie wat in 1580 om geloofsvervolging na Amsterdam gevlug het. In die jaar 1813 het hy vir die eerste maal met Bilderdyk kennisgemaak. Laasgenoemde was so getref deur die 15-jarige seun se groot begaafdheid dat hy aan sy vrou gesê het: „Daar zal iets zeer groots van groeien.” Ook op die jong da Costa het die onderhoud 'n diep indruk nagelaat, soos blyk uit sy bekende gedig *David*:

„Daar stond ik voor den man, uw dienstknecht,—zijn
gelaat

den worstlaar teeknend, die met tranen en gebeden
genâ zocht nacht bij nacht voor de ongerechtigheden
van 't volk dat hem verstiet

En hij, hij zag mij aan met vaderingewanden
of 't waar, en strekte lang de palmen zijn handen
omhoog en over mij.”

Da Costa word nou een van Bilderdyk se leerlinge. Meer en meer begin laasgenoemde hom beskou as sy geestelike erfgenaam wat sy werk sal voortsit. Toe da Costa in 1817 na Leiden gaan om daar in die regte te studeer, het Bilderdyk kort daarna ook verhuis. In Leiden het dit Bilderdyk nie aan leerlinge ontbreek nie. 'n Klein groepie uiters begaafde studente, waaronder da Costa, Capadose, Carbasius, die twee van Hogendorps het gereëld by die huis van die meester saamgekom om laasgenoemde se voorlesings oor die vaderlandse geskiedenis te volg.

Deur sy Joodse afkoms, sy aristokratiese aanleg, sy ongelukkige jeug was da Costa veral ontvanklik vir die staatkundige en godsdienstige denkkeelde wat Bilderdyk verkondig het. Meer en meer word hy die alleenstaander, die vereensaamde, wat die tydgees bestry soos veral blyk uit sy opsienbarende strydskrif *Bezwaren tegen den Geest der Eeuw* (1823).

Die jaar tevore het hy en sy vrou, Hannah Belmonte, en ook sy vriend dr. Abraham Capadose publiek oorgegaan tot die Hervormde Kerk. Die geskiedenis van da Costa se bekering is interessant. Al in 1819 het hy op die punt gestaan om hom te laat doop, veral op aansporing van Bilderdyk wat die volgende digreëls tot hom rig:

„Wees braaf en Christen! en mijn zoon,
Zoo was 't niet vruchtloos dat ik leefde,”

Die vrees om sy sieklike vader nog meer verdriet te doen het da Costa weerhou om sy nuwe geloof openlik te bely. In 1822 het egter verskillende invloede saamgewerk om hom tot die belangrike stap te bring: Ten eerste die dood van sy vader. Daarby kom nog die indruk wat die werk van 'n bekeerde Jood, D. Juan Heideck, n.l. sy *Defensa de la Religion Christiana*, op hom maak. Gedurende hierdie tyd maak hy ook kennis met die mistiek-godsdienstige verse van die Franse digter, Lamartine, terwyl die verskyning van *De Ondergang der Eerste Wereld* van Bilderdyk hom met bewondering vervul.

'n Nuwe vriend, die inniggelowige Willem de Clercq, wat die tweestryd in da Costa se gemoed opgemerk het, het hom aangespoor om die onherroeplike stap te doen. Maar nog het da Costa geaarsel tot op 17 Junie 1822 'n gebeurtenis plotseling hom tot handeling gedwing het. Da Costa het nl. saam met 'n Deense baron, Dirckink van Holmsfeld, en 'n jong Jood die Nieuwe Kerk in Amsterdam besoek waar 'n prinsie uit die Oranjenhuis gedoop sou word. Pas was hulle in die kerk of da Costa se jong Joodse vriend begin Christus bespot. Vir da Costa was dit 'n „zielsfoltering.” Hy het homself die vraag gestel of hy ander kan kwalik neem as hyself nie die moed het om Christus te bely nie. Na hulle teruggekeer het huistoe, het hy die voorval aan sy moeder vertel, in snikke uitgebars en uitgeroep: „Het is mijn Messias!”

Nou breek daar 'n nuwe tydperk aan in da Costa se lewe. Met al die vurige hartstog van die bekeerling verdedig hy sy nuwe geloofsopvatting:

„Zie daar der eeuwen heilverwachting!
 Zie daar de hoop van Israël!
 De prijs van lijden en verachting!
 De borstweer voor den wrok der hel!
 Die hoop te leven, die te sterven,
 is plicht, is vreugde, is heilgenot!
 Eer dat die onze ziel zou derven,
 vernietig' haar de hand van God.”

[Israël.]

'n Grootse verskiet gaan voor hom oop. Hy wil die digterlike siener en profeet word wat die ongeloof van die eeu bestry met sy gevelede vers:

„Voor mij! één doel slechts heeft mijn leven!
 Eén uitzicht vult geheel mijn ziel!
 En moog mij de adem eer begeven,
 dan dat dit uitzicht mij ontviel!
 't Is: met der Dichtkunst geestverrukking
 het Ongeloof en zijn verdrukking
 omver te stooten van zijn troon!
 Hij, die de Goliaths doet treffen,
 kan de aard van 't ongeloof ontheffen
 door éenen dichterlijken toon!

(Vryheid.)

In 1840 breek die belangrike periode in da Costa se digterlike loopbaan aan. Hy word geïnstalleer as lid van *Het Koninklijk Nederlandsch Instituut* en dra by hierdie geleentheid sy eerste groot „tydsang” voor, nl. *Vijf en Twintig Jaren* met die verheffende slot:

„Laat—wat de wentelende jaren
 van worstelingen of gevaren
 van dreiging of verleiding baren,—
 trots Eeuwgeest en Algodendom,—
 laat met de galmen van uw snaren
 het wachtwoord van Gods Geest zich paren,
 en lovende ten hemel varen:
 „kom, Koning Jesus! kom, ja kom!”

Ook in sy latere tydsange soos *Wachter wat is er van den Nacht?* en *De Chaos en het Licht* besing da Costa die woelige gebeurtenisse van sy tyd, maar altyd is sy doel om deur sy kuns sy volk te wys op hulle hemelse vaderland:

„Ja! stort in mijn aadren die kracht van gelooven,
 die hoogten ter neêr stort, en marmer verbreekt
 die hemelvuur inroep en afdwingt van boven,
 en ijskoude harten in liefdebrand steekt!
 Ja! geef mij te galmen met loven en danken,
 in vlammenden ijver, in worstlenden moed,
 in lieflijke psalmen, in donderende klanken:
 vall' hemel en aarde voor Jesus te voet!”

[God met Ons.]

Da Costa se bekendste gedig is seker *Hagar*. Ook vir ons hier in Suid-Afrika is hierdie grootsopgesette werk van belang omdat dit Totius geïnspireer het tot die skryf van *Verse van Potgieters Trek*. Nie alleen het hy hom as Calvinis aangetrokke gevoel tot die werk van die grootste Calvinistiese digter in Nederland nie, maar ook is die gevoel nog versterk deur sy omgang met prof. Jan Lion Cachet wat 'n vroeëre leerling van da Costa was en onder laasgenoemde se invloed ook die Joodse geloof verlaat het.

In sy latere lewe is da Costa deur baie swaar slae getref: vyandskap, vervreemding van vriende, armoede en siekte, maar met christelike lankmoedigheid kon hy uitroep:

„Valle alles om ons heen! Wij loven! GOD ZAL ZORGEN!”

Een Christendom zonder kruis gaat, als een bij zonder angel, dood.

M. VAN RHIJN.

Wie niet in God gelooft, die gelooft in den duivel.
 GUNNING.

DIE VADER EN MOEDER VAN DIE GEMEENTE RENSBURGRUS, KENYA.

Hierdie is die portret van „Ou Oom Jan en Tant Lettie” van Rensburg, twee mense wat waarlik genoem kan word die Vader en Moeder van hierdie gemeente. Jan Janse van Rensburg, gebore 7 Oktober 1849, en sy vrou, Aletta Susanna gebore Potgieter, gebore 17 Julie 1851, was van die eerste Trekkers na Brits Oos-Afrika. Oom Jan het aan die hoof gestaan van 'n groot geselskap Boere wat hulle hier kom vestig het, en as 'n mens luister na die verhare van moeilikhede en ontberings (en ook grappe) wat dié geselskap moes deurmaak, dan staan mens verstom vir die heldemoed en deursettingsvermoë van die eerste Trekkers na hierdie land.

Toe Ds. Kühn in 1910 die gemeente hier gestig het, is Oom Jan gekies as Ouderling, en as sulks het hy baie jare die Kerk gedien. Vandag is hy nog by elke kerklike byeenkoms te sien. Tant Lettie is blind, maar ook sy stel nog lewendig belang in die vooruitgang van die gemeente.

A. BRANDT.

Rensburgrus, Kenya,
15 Sept., 1936.

BET-SEAN VOLGENS BYBEL EN OPGRAWINGS.

Die moderne Beisan is 'n spoorwegstasie aan die lyn van Haifa na Damaskus. Haifa is die bloeiende, veelbelowende hawestad aan die Noordwes-helling van die bekende Karmel-gebergte. Dit lê aan die pragtige Baai van Akko, en is blykbaar voorbestem om die ver naamste hawe van Palestina te word. Die wonderwerk van die groot oliepype, wat die kosbare vloeistof van Mosul aan die Tigris, naby die ou Nineve, dwarsdeur die Siriese woestyn na die Middellandse Seekus bring, vind in Haifa sy eindpunt. Na Jerusalem en Jaffa is Haifa nou reeds die derde grootste stad van Palestina; dit het alle kans om die grootste te word. Mens kan van Egipte per stoomskip na Haifa reis of ook per trein deur die Palestynse kusvlakte. Van Haifa af verlaat die spoorweg die kus en gaan in Suidoostelike rigting langs en deur die Vlakte van Jizreël, die groot vrugbare vallei om wie se besit in die eeu van die geskiedenis voor en na Christus so dikwels en swaar geveg is, die volkere-slagveld van die Ou Nabye Ooste. 36½ myl van Haifa word die stasie Beisan bereik. By Beisan draai die spoorlyn Noordwaarts om na 18 myl die Suidpunt van die See van Galilea te bereik.

Mens kan ook van Jerigo deur die Jordaanvallei Beisan bereik, as mens nie terugskrik vir 'n rit van 'n 15 uur te perd en die oortrek van 'n 12-tal spruite nie. Die Jordaan dal maak by Beisan 'n vertakking na die Noordweste in die rigting van die Vlakte van Jisreël. Dis die dal van die rivierrand die Nahr Dsjaloed. Waar dit in die Jordaan vloei is 'n drif met die naam Abara, wat wel beskou word as die Bet-Abara waar, volgens Johs. 1: 28, Johannes die Doper werksaam was (dis onseker of dit dieselfde plek was wat in Gideon se geskiedenis Bet-Bara genoem word, Rig. 7: 24, 25).

So lê Beisan op 'n baie belangrike punt. Dit beheers die Jordaandal Noordwaarts en Suidwaarts, en dit beheers die toegang van die Jordaandal tot die Vlakte van Jisreël en omgekeerd. Die teenswoordige dorp is distrikshoofplaas, en het 'n 3,000 tot 4,000 bewoners. Soos so dikwels in Palestina lê die moderne dorp nie op dieselfde plek as die ou histories-belangrike nedersetting nie, maar op kort afstand. Dit het egter die ou naam, in 'n bietjie gewysigde vorm, behou. Beisan is die ou Bet-Sean of Bet-San van die Bybel (in die Hebreeus Beet-Sje'aan en Beet-Sjaan uitgespreek), wat reeds in die Misjna, d.i. die oudste gedeelte van die Talmoed, Besan (Beesjaan) genoem word. Die ou stad was blykens die opgrawings vanaf die vierde duisendtal jare voor Christus tot in die tyd van die Arabiese oorheersing, wat begin het in die sewende eeu na Christus, dus 'n vierduisend jare lank, geleë op 'n heuwel, wat aan drie kante steil oprys uit die omliggende dale, en alleen aan die Westekant 'n natuurlike toegang gehad het. Dis op hierdie heuwel, wat die naam van Tell-el-Hosn d.i. Heuwel van die Vesting, dra, dat die Amerikaanse opgrawings uitgaande van die Museums van die Universiteit van Philadelphia in 1921 begin het, wat met onderbrekings tot vandag toe voortgeset is, en wat een van die vrugbaarste en best geslaagde opgrawings uit die periode na die Groot Oorlog van 1914-1918 genoem kan word. Johann Ludwig Beerekhardt, wat in 1805-1816 Palestina bereis het, was die eerste, wat die Tell-el-Hosn met die ou stad Bet-Sean vereenselwig het; en die program van die Engelse Palestine Exploration Fund noem reeds in die stigtingsjaar van die vereniging 1865 hierdie heuwel as een van sy voorgenome opgrawingsplekke. Maar eers sedert 1921 het Bet-Sean begin sy lank begrawe geheime weer aan die lig te bring deur die vernuf, finansiële en wetenskaplike kragte van die Amerikane. Die opgrawings het agtereenvolgens onder leiding gestaan van Clarence S. Fisher, Alan Rowe en G. M. Fitzgerald.

„En Manasse het Bet-Sean met sy onderhorige plekke en Ta'anag met sy onderhorige plekke en die

inwoners van Megiddo met sy onderhorige plekke nie verdrywe nie; en die Kanaäniete het verkies om in hierdie land te bly woon.” Hierdie berig uit Rigters 1: 27 wat ooreenkom met 'n min of meer gelykluidende in Josua 17: 11 en 12, leer ons dat Bet-Sean nominaal behoort tot die stam van Manasse, maar dat dit in werklikheid nooit 'n eg Israelitiese stad geword het nie.

Dit word in een adem genoem met Tāanag en Megiddo, die twee sterk vestingstede aan die Suidekant van die Vlakte van Jisreël. Inderdaad het hierdie twee sterk stede tesame met Bet-Sean die vestingreeks gevorm wat die sterk bolwerk van die Kanaäniete was, wat die vrugbare vlakte bewoon en bebou het. Die ligging van die Tell-el-Hosn laat gemaklik verstaan hoe moeilik te verower die ou Bet-Sean kon gewees het as dit in staat van verdediging gebring was.

„Die Kanaäniete het verkies om hier te bly woon,” staan daar so ewe nugter. Die rede waarom hulle dit somaar kon „verkies” was nie alleen die sterk ligging nie, maar veral: „al die Kanaäniete wat in die lae streke woon, het ysterwaens, dié van Bet-Sean met sy onderhorige plekke sowel as dié van die laagte van Jisreël (Jos. 17: 16). Verskeidene wa-modelle van klei het by die opgraving aan die lig gekom, vanaf die begin van die 14de eeu, dit is juis die periode voor die besetting van die Noorde van Kanaän deur die Israeliete.

„Maar toe Israel sterk word, het hy die Kanaäniete dienspligtig gemaak; hy het hulle egter nie heeltemal verdrywe nie.” Hierdie berig wat volg op dié oor Bet-Sean in Rigt. 1: 27, vind in die geskiedenis van die stad sy bevestiging. Dis onder koning David dat ons kan sê dat Israel sterk geword het, dit is in die veertigtal jare om die jaar 1,000 v. Chr. Die laaste Egiptiese koning wat blykens die opgrawings Bet-Sean in sy mag gehad het, was Ramses III wat ongeveer 1200-1170 geregeer het. Hy was die laaste Farao wat die aansprake van Egipte op die land Palestina nog metterdaad kon laat geld; Egipte versink dan in 'n magteloosheid, wat hom verhinder het om buite die eintlike landsgrense enige mag

uit te oefen. Dit was die kans vir die ou bewoners van Kanaän om weer baas in eie land te word. Ongelukkig vir hulle moes hulle die mag deel met nuut ingekome volkstamme, wat gedeeltelik oor see, gedeeltelik oor land met ossewaens, Sirië en Palestina ingetrek het juis in hierdie eeue. Hierdie volkstamme was verwant met die oudste bewoners van die Griekse eilande en vasteland. Die Kanaäniete, wat self blykbaar uit verskillende volksdele bestaan het en nooit die regte saamhorigheid getoon het wat vir die vorming van 'n ryk onmisbaar is, het dus tesame met die immigrante uit die Weste die mag in hande gehad vir 'n anderhalwe eeu, totdat „Israel sterk word.” Bet-Sean word in die Ou Testament nie vermeld onder die verowerings van Koning David nie; tog het dit waarskynlik in sy tyd onder Israelitiese bestuur gekom. Die opgrawers bring die geweldadige verwoesting onder die vierde puinlaag waardeur die tempelgeboue verniel en die kleiteël-mure kliphard gebrand is deur die vreeslike hitte van die brandende koring- en olievoorrade in verband met die verowering deur David. In Salomo se tyd was Bet-Sean tesame met Täänag en Megiddo en omgewing een van die twaalf distrikte waarin hierdie ryksorganisator sy gebied verdeel het; Baäna, die broer van die rykskanselier, was goewerneur van die distrik met Megidda as residensie (1 Kon. 4: 12). Dis die laaste wat ons oor Bet-Sean hoor in die Ou Testament. Eers in die apokriefe boeke uit die Hellenistiese tyd word die stad weer genoem, en wel met die naam Shythopolis d.i. „Stad van die Skite”, blykbaar na die ruitervolk wat in die tyd van die profeet Jeremia soos 'n gésel oor die lande van Voor-Asië getrek het en wat miskien in die ruïnes van hierdie grensstad van die ou gebied van Israel 'n deel van sy stamgenote agtergelaat het.

Met hierdie geskiedenisbeeld kom die opgrawingsresultate merkwaardig goed ooreen. Onder die puinlaag wat die nedersetting uit die Hellenistiese tydperk (300 voor — 300 na Chr.) verteenwoordig het die opgrawers direk gestoot op oorblyfsels uit die tyd voor 1000 v. Chr. Die lang periode van 7 eeue vanaf die tyd van

David tot die begin van die Hellenistiese periode was dus blykbaar vir Bet-Sean 'n tyd van verlatenheid en vergetelheid, waarin sy geskiedenis om so te sê stilgestaan het.

Een episode uit die geskiedenis het ons hierbo oor- geslaan. Dis die wat ons beskryf vind in 1 Samuel 31 en I Kronieke 10 en waarna in II Samuel 21: 12 verwys word. Dis dié van die tragiese einde van Israel se eerste, en eers so veelbelowende Koning Saul. Die stryd, wat Koning Saul reeds met so sombere voorgevoelens tege- moet gegaan het, die laaste waarin hy sy volk sou aan- voer, het gewoed op die gebergte Gilbóa in die nabyheid van Bet-Sean. „En toe die Filistyne die volgende dag kom om die gesneuweldes te plunder, kry hulle Saul en sy drie seuns daar lê op die gebergte Gilbóa. En hulle het sy hoof afgekap en sy wapenrusting uitgetrek, en in die land van die Filistyne rondgestuur om die blyde bood- skap te bring vir hulle afgode en vir die volk. En sy wapens het hulle neergelê in die tempel van Astarot. en sy lyk teen die muur van Bet-San vasgeslaan.”

Verder word in die beide hoofstukke vertel, dat die inwoners van die Oorjordanse stad Jabes daarna hoor, die hele nag deurtrek en die lyke van Saul en sy seuns van die muur van Bet-San afgehaal het, dit—seker weens hulle gruwelike verminktheid—by Jabes verbrand het en die bene aldaar begrawe. So het hulle op treffende wyse hulle dankbaarheid betoon aan hul gesneuwelde vors vir dat hy als sy eerste regeringsdaad hulle stad van die belegering deur die Ammoniete bevry het. Later nog het Koning David in piëteit die bene laat opgrawe en in die familiegraf van Saul se geslag laat herbegrawe (II Sam. 21: 11—14).

Uit hierdie verhaal blyk dit in die eerste plek dat Bet-San tydens die end van Saul se regering in die mag van die Filistyne was. Die Filistyne is die vir die Bybel- leser meer bekende van die bogenoemde Griekse seevolke en kusbewoners wat in Sirië en Palestina ingetrek het. Die opgrawing van Bet-Sean het verskeie spore nie net van die invloed van hulle kultuur nie, maar selfs van

hulle aanwesigheid in die vestingstad opgelewer. Allerlei opgegrawe potte en vase, standertjies en merkwaardige tempelhuissies van klei vertoon sulke „Westerse” invloede. Dreineerpype onder 'n straatplaveisel is gevind wat laat denk aan die beroemde afwateringsstelsel van die stad Knossos op die oud-Griekse eiland Kreta. Die Farao's van die sogenaamde XIXde Dinastie het eers gebruik gemaak van die „seevolke” as huurtroepe om die bewoners van Kanään en die invallende nomade stamme te bestry. Blykbaar was reeds tydens Farao Seti I 'n garnisoen van hierdie huurlinge in Bet-Sean gevestig. Die merkwaardigste spore van die verblyf van sulke „Griekse” stamme is die mensvormige doodkiste of beter doodkruike wat op die begraafplaas buitekant die stad gevind is. Hulle is van klei en meer as manshoog. Hulle deksel het die vorm van 'n mensegesig, as 'n soort masker op die deksel aangebring. Die gesig stel die gestorwene voor met geslote mond en oë; die arms word sketsmatig en te klein aangedui. Die mangesigte is baardloos en dra 'n diadeem of hoofsierraad, die vrouegesigte is gesluer. Hulle laat dink aan maskers en vase wat by vroeg-Griekse opgrawings gevind is. Ook by opgrawings in die Suide van Palestina en in Egipte is sulke mensvormige doodkiste van klei gevind; hulle stam uit die sogenaamde Ysterperiode, wat vir Palestina omstreeks 1200 voor Chr. begin. Op Palestynse bodem is by daardie gesigsdoodkiste meestal vaatwerk gevind wat bekend staan as die „Filistynse.” Die „Westerse” huurlinge het hulle blykbaar met die Egiptiese soldate en met die bewoners van die land vermeng en so gee die vondste van Bet-Sean die skouspel van 'n vermenging van drie kulture. Die egte Filistyne het seker min moeite gehad om tot hierdie „kosmopolitiese” stad toegang te kry.

Die tempels van Bet-Sean is miskien wel die meer belangwekkende van sy vondste. Natuurlik is daar maar net die fundamente en basisse van die mure en pilare (van die laasgenoemde ook 'n paar kopstukke) oor. Maar deur vernuftig kombineer van die reste en gegewens het dit aan die Amerikaanse opgrawers onder medewerking

van bekende argeoloë van ander nasionaliteite geluk om 'n sodanige rekonstruksie van 'n paar van die tempels te gee, dat hulle bou en inrigting ons helder voor oë staan. In die *Quarterly Statement* van die Palestine Exploration Fund van Januarie 1931 vind mens duidelike tekenings van vier van Bet-Sean se tempels en 'n ewe duidelike plattegrond van 'n vyfde.

Dit skyn asof elke puinlaag, d.w.s. elke nedersetting, sy heilgdom, een of meer selfs, gehad het, behalwe die Israelitiese periode. In die boonste laag is reste van 'n moskee, 'n Mohammedaanse heilgdom gevind, daaronder dié van 'n Christelike kerk, waarvan nog pragtige mosaieke teruggevind is, uit die Hellenistiese tyd is oorblyfsele van 'n Griekse tempel ontdek, dan kom daaronder die puinlaag van die 7 eeue stilstand sonder heilgdom, maar dan in die Vde puinlaag van boaf, wat deur seelstene en klipplaatinskripsies gedateer kan word as verteenwoordigende die tyd van die Egiptiese koning Ramses II (1292-1225 v. C.), is daar van twee tempels wat gelyktydig bestaan het soveel reste gevind dat hulle model kon gerekonstrueer word. Die laag daaronder tydens Seti I (1313—1292 v. C.) het een tempel gehad, dié daaronder tydens Amenofis III (1411—1375) en vroeër ook een, en die IXde puinlaag wat opgegrawe is en wat die tyd van Tutmoses III (1501—1447) verteenwoordig bevat weer die fundamente van twee tempels. Sodat tesame ses Kanaänitiese tempels aan die lig gekom het. Die Suidelike uit die pasgenoemde onderste laag was die tempel van die god Mekal „die Heer van Bet-Sean”, 'n godsnaam wat waarskynlik beteken: die Verteerder, en miskien in verband staan met die verterende hitte en koorse waaraan die omgewing van Bet-Sean blootgestel is. Hierdie godsnaam was tot die vonds van die klipmonument by die opgrawings totaal onbekend. Daar is verskillende godename b.v. in II Konings 17—19, wat ons nog nie kan „tuisbring” nie; die vonds van die Mekal-steen laat verstaan dat ons oor die godsdienst van die Kanaäniete nog maar onvolledig ingelig is en dat daar nog baie verrassings aan die lig kan kom.

Vir die Bybelleser is die vraag van belang of die tempels wat in 1 Samuel 31 en I Kronieke 10 in verband met Saul se dood genoem is, miskien terug te vinde is in die opgegrawe tempels van Bet-Sean. Die opgrawers meen dat dit die geval is. Die twee heiligdomme uit die tyd van Ramses II en sy opvolgers kom daarvoor in aanmerking.

Die Noordelikste van die twee was blykens 'n daarin gevonde kliptafel gewyd aan die godin Autit, wat daarop genoem word „die koningin van die hemel. Gebiedster van al die gode”. Ons weet uit Jeremia 44 hoe geliefd die diens van die hemelkoningin in Palestina was, selfs onder die Israelitiese vroue. Die tempel van hierdie godin Autit kan baie goed dieselfde wees as wat in I Sam. 31: 10 genoem word „die tempel van Astarot” (ek verkies hierdie oorsetting met die Statenvertaling bo die Afrikaanse „die Astarte-tempels”), waarin Saul se wapens deur die Filistyne neergelê is, Autit eweas Auat was veral 'n krygsgodin; geen wonder dat juis in haar tempel die oorlogstrofeë neergelê is. In I Kron. 10: 10 word hierdie tempel sonder eienaam genoem: „die huis van hulle god” (of gode of godin—die Hebreeuse taal het nie 'n eie woord vir godin nie). Maar dan word daar verder gesê dat Saul se hoofskedel in die huis van Dagon vasgeslaan is. Nou is daar 'n tweede tempel uit die tyd van Ramses II, die Suidelike, wat volgens 'n daarin gevonde seelsteen gewy was aan die god Resjef, die vuur-, koors-, pes- en onweersgod, wat waarskynlik die plek ingeneem het van die ou god Mekal.

Waarom die Kroniekskrywer hier van die huis van Dagon praat is onseker; Dagon was die bekendste Filistynse god. En die Kroniekskrywer het 'n sewetal eeue na die dood van Saul sy boek geskryf; hy vermeld ook nie eenmaal die naam van dié stad Bet-Sean in hierdie geskiedenis nie. Hoe dit mag wees, die Bybel gee die indruk wat deur die opgrawings bevestig is, dat Bet-Sean meer as een tempel tegelyk gehad het, een vir sy godin en een vir sy god.

Bet-Sean, reeds die naam van die plek laat vermoed dat dit 'n centrum van godsverering moet gewees het. Die element Bet tog beteken Huis en het in eienaam meestal die betekenis godshuis, heiligdom. Ons het hierbo reeds gesien hoe die Tell-el-Hosn, die heuwel wat Bet-Sean se geskiedenis verteenwoordig deur vier duisend-talle van jare, minstens 'n negetal godshuise gedra het. Mens sou van die agtereenvolgende bewoners van die heuwelstad kan sê wat Paulus van die Atheners gesê het: dat hulle in elke opsig baie godsdienstig was. Wat ter soort van godsdiens verteenwoordig nou die eienaam van die stad?

Die waarskynlikste betekenis van die tweede deel van die stadsnaam is ook na my mening: Slang. *Sjan* en *Sjean* is waarskynlik verkorte, vergemaklikte uitsprake van *Sjahan* (die *h* is eintlik 'n skerp, stemlose *g*). Van agteraf gelees, dus *nahasj*, is dit die gewone Hebreeuse woord vir slang. In die Arabies is daar weer 'n ander volgorde van die medeklinkers, naamlik *hanasj*. Nou bestaan daar 'n Babiloniese godheid *Sjahan*, wat ook *Sjan* uitgespreek is. Op 'n rolseel in besit van die Museum van die Universiteit van Philadelphia word die god *Sjahan*, seun van die Sonnegod, afgebeeld met as sy simbool 'n staf waaromheen twee slange kronkel, die bekende simbool van die geneeskunde. Hierdie god word ook wel vroulik voorgestel. Bet-Sean beteken dus waarskynlik: Huis (of Heiligdom) van die Slangegod (of -godin).

Nou is by geen enkele opgraving in Palestina so baie afbeeldings van slange gevind as in Bet-Sean. So is daar bv. in die puinlaag wat die tyd van Amenofis III verteenwoordig tien voorwerpe van godsverering gevind met slangesimbole, vernameklik in die vorm van 'n Uraeus (die bekende Egiptiese koningslang) op 'n standertjie. Dat partymaal die slang voorgestel word met vroueborste wys wel op 'n beskouing van die slang as 'n vroulike godheid. Meermale word die slang afgebeeld as om 'n melkskottel of by 'n hol kleistander opkronkelende. Baie merkwaardig is die klein afbeeldings in klei van tempeltjies met twee verdiepings; uit die vensters kyk of

in die vensters staan of sit mensefiguurtjies, en slange kronkel by die mure op. So was die slang blykbaar die geliefde godsdienstige simbool in Bet-Sean; miskien wel omdat hy die gevreesde dier was wat die omgewing van die stad verpes het. Beisan lê namelik in 'n warm, vogtige klimaat, 430 voet benede die peil van die Middellandse See, en van Beisan af daal mens nog weer 300 voet na die depressie van die Jordaan-dal. Met die hitte van die omgewing en sy gevare van vergiftige diere en koorssiektes mag ook samehang die verering van die gode Mekal „die Verterende” en Res'ef die vuurgod. Die bewoners het miskien gedink dat die beste manier om hierdie skadelike invloede te bestry was om hulle te vereer en so te versoen en gunstig te steun.

Bet-Sean was 'n centrum van slangeverering, maar nie die enigste plek in Palestina nie (sien bv. Dr. J. Simons, *Opgravingen in Palestina*, Roermond, 1935, bl. 372). Selfs Israel het sig nie aan die bekoring van daardie verering kan onttrek nie; die vrees vir die geheiminnige en lewensgevaarlike wat hom in die slang openbaar, was ook vir hulle te magtig. 'n Koning Hiskia was nodig om met geweld 'n end te maak aan sulke afgodery, wat tot in Jerusalem, in die nabyheid van die heilighdom van die HERE self, deurgedring het (II Kon. 18: 4). So was dit net in die klein volkie Israel dat daar ander kragte gewerk het, Openbaringskragte wat die mense geleer het om in protes teen die algemene geloof van die kultuurryke van daardie tye, die slang nie as 'n goddelike wese te beskou en te vereer nie. Volgens Genesis 3 is die slang nie meer as een van die skepsele van die Almagtige nie, eerder 'n verpersoonliking van die bose as van die goddelike, 'n skepsel waaroor God die Heer soewerein beskik en wat Hy in Sy geregtigheid en genade 'n „tot hiertoe en nie verder nie” toeroep.

Die bostaande is maar net 'n greep uit die rykdom van nuwe gegewens wat die opgrawers van Bet-Sean aan die lig gebring het, en wel vernaamlik virsover dit die Bybelse berigte oor die stad illustreer. Daar is nog baie ander

resultate wat van die grootste betekenis is vir ons kennis van die ou Palestina en omliggende lande. Wat ons genoem het is egter reeds meer dan voldoende om die betekenis van hierdie onbaatsugtige ondersoekingswerk te laat besef en ons dankbaarheid op te wek jeens die geleerde opgrawers en hulle senders vir die verrykking van ons kennis aangaande die agtergrond en inhoud van die Bybel, wat ook in sy grondleggende deel, die Ou Testament, vir ons die Woord van God is.

B. GEMSER.

GOUDEN LEVENSREGEL.

(Charles Kingsley.)

1

Mijn lieve kind!
Ik kan geen lied u geven.
Geen leeuwerik in 't duister zingen mag.
Maar zoo gij wilt, geef 'k u 'n wenk voor 't leven,
Voor elken dag!

2

Wees vroom, mijn kind!
En leer geen ijdelheden.
Doe liefdewerk, maar droom niet dagen lang.
Maak Leven, Dood, Graf, ja ook d' Eeuwicheden
Eén Liefdezang.

Potchefstroom.

W.P.J.P.

Help toesien dat ons Almanak in geen gesin van ons Kerk ontbreek nie. Stuur u vriend 'n eksemplaar. Dit kos maar net 'n shilling.

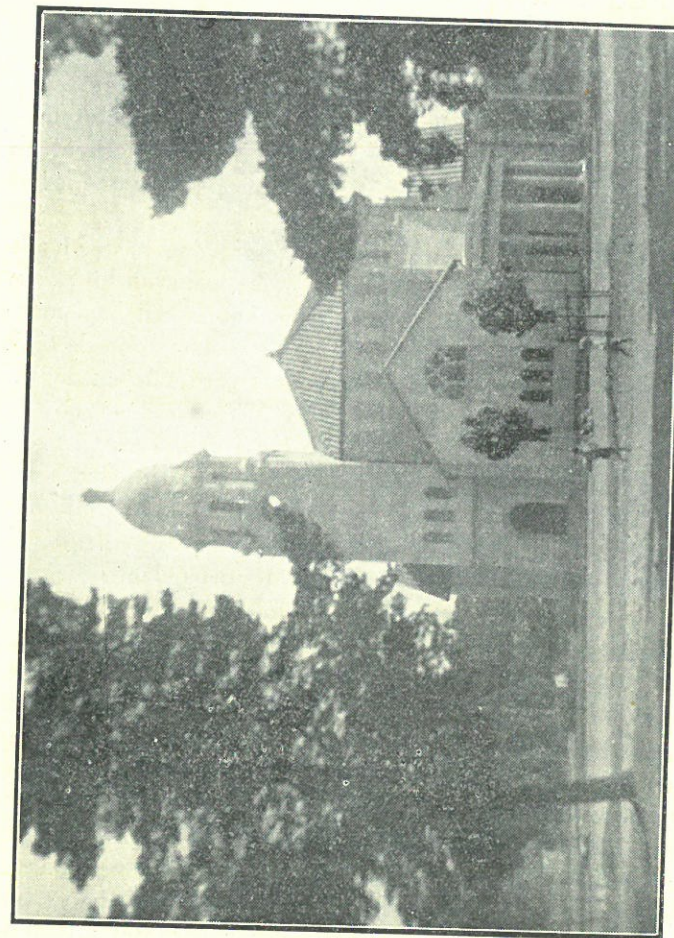

VYF GESLAGTE DIRK VAN DER HOFF.

Op newensgaande portret sien ons 'n inset van wyle ds. Dirk van der Hoff in die boonste linkerhoek. Die ander vier persone, wat algar nog leef, dra ook die naam Dirk van der Hoff. Die persoon wat sit en die kind op sy skoot het, is ds. Van der Hoff se oudste seun Dirk van der Hoff. Sy seun Dirk van der Hoff staan links van hom, en die se seun Dirk van der Hoff staan weer regs, en die se seun Dirk van der Hoff is die kind wat op die skoot sit.

Ons plaas hierdie portret uit eerbied vir die nagedagtenis van wyle ds. Van der Hoff, die Voortrekkerpredikant in Transvaal wie se naam ons in die Hervormde Kerk nie moet vergeet nie.

S. P. E.

HERVORMDE KERK IN KRUGERSDORP.

EEUWIGHEIDSVORSTELLINGEN IN 'T OUDE EGYPTEN.

Vanaf de vroegste tijden zijn de Egyptenaren overtuigd geweest van 'n leven na de dood. Hun voorstellingen aangaande dat leven mogen veel aan helderheid te wensen hebben overgelaten, ze hebben op 't gewone leven grote invloed uitgeoefend.

Enorm was de zorg aan de gestorvene besteed. 't Mocht hem aan niets ontbreken. Alles waarvan hij in z'n leven op aarde placht gebruik te maken, werd hem meegegeven. In 't bijzonder rustte op de oudste zoon de taak ervoor te zorgen, dat alles wat voor 't verder-leven onontbeerlijk geacht werd, in orde was. Deze had ervoor te waken, dat regelmatig de spijzen bij 't graf werden neergezet, waarvan de gestorvene zich kon bedienen. De dode moest ervoor gevrijwaard worden, dat „hij niet honger behoefde te eten noch dorst behoefde te drinken.” Talloze magiese teksten, mede in 't graf gelegd, dienden bovendien om allerlei onheil in de andere wereld te bezweren.

Maar niet alleen werd er na de dood voor de gestorvene gezorgd. Reeds tijdens 't leven werden vele voorzorgsmaatregelen genomen, opdat men verzekerd kon zijn van alles, wat men in 't hiernamaals begeerde te bezitten. Daarvan spreken nog de geweldige pyramiden, reeds tijdens 't leven der koningen gebouwd. Daarvan getuigen de grote vermogens aan bepaalde personen vermaakt—zowel aan bepaalde kinderen als aan mensen die er hun beroep van maakten—, onder voorwaarde, dat alle seremoniën zouden worden vervuld, die voor 't verder-leven van de dode van 't hoogste belang waren. Zo was men niet meer afhankelijk van de goedwillendheid van z'n kinderen, maar wist zich overtuigd, dat alles zou geschieden naar eigen wens. In 'n pyramide tekst heet 't dan ook: „Arm is de erflater, door wie niets beschreven

is.” M.a.w. arm is hij, die geen testament heeft achtergelaten om zijn dodenkultus te regelen.

Uit 't feit dat de oude Egyptenaar zich zo zeer bezig hield met 't hiernamaals zou men kunnen afleiden, dat hij weinig interesse had voor 't leven op deze aarde. Deze gevolgtrekking is echter niet juist. De oude Egyptenaar wilde zeker niet zo spoedig mogelijk deze wereld verlaten om die der eeuwigheid binnen te gaan. Hij begeerde niets liever dan zo lang mogelijk op de aarde te leven. 'n Leeftijd van 110 jaar te bereiken was z'n hoogste ideaal. Hij wist van 't leven te genieten. Hij genoot van de koele Noordewind, legde zich neder in de schaduw der sykomoren of ging wandelen in door hemself aangelegde tuinen. Dan weer zocht hij z'n vermaak in 't varen tussen de lotusbloemen en papyrus planten. Genoegzame afleiding bood hem dan 't vissen en 't vangen van allerlei vogels. Zo aangenaam was hem dit leven, dat hij 't eeuwige leven op dezelfde wijze voorstelde als aan de oevers van de Nyl. Alleen met dit onderscheid dat daar nimmer met teleurstellingen of welke andere aardse onaangenaamheden ook behoefde gerekend te worden. Aan 't mislukken van de oogst behoefde men nimmer te denken, 't koren werd zelfs 7 ellen hoog.

De korenbouw werd dus evengoed in de Taruvelden uitgeoefend als op de aarde. Enkele vignetten uit 't Dodenboek laten zien, dat ook daar geploegd, gezaaid en geoogst moest worden. Dit eeuwigheidsideaal stamt uit oude tijden, waarin ieder zich met de landbouw bezig hield. Er kwamen echter tijden, waarin velen zich niet meer met de veldarbeid inlieten. Voor hen was 't zeker geen ideaal op de eeuwige velden zware landarbeid te moeten verrichten. Daarom gaf men aan de voorname doden figuren in menselijke gestalte mee, die deze arbeid in 't hiernamaals moesten overnemen. Dat is altans in 't Nieuwe Rijk de betekenis van de zgn. uschebti's, welke men in groot aantal in de graven heeft gevonden. De Egyptenaar wilde in 't hiernamaals gaarne blijven, wat hij op aarde was, daar ontvangen, wat hij hier steeds had gekregen.

In de eeuwigheid werden dezelfde verschillen gevonden, welke op aarde konden opgemerkt worden. 't Is 't werk der priesters geweest om 't hiernamaals zo uit te beelden, dat 't 'n heerlijk verblyf werd voor de mens. Ze hebben door hun spekulaties 't oude volksgeloof, dat de dode aan 't graf verbonden dacht, grondig gewyzigd. Ze hebben echter niet kunnen bewerken, dat 't oude volksgeloof verdween. Met grote taaiheid hield 't volk daaraan vast. 't Enige wat de priesters konden doen was hun voorstellingen naast die welke in 't volk leefden te plaatsen. Ze hebben er zich by moeten neerleggen, dat vele oude opvattingen bleven bestaan, zelfs in hun systeem doordrongen.

De voorstelling aangaande 't verder leven, eventueel onder gunstiger omstandigheden, is vermoedelijk in Egypte 't eerst met de persoon van de koning in verbinding gebracht. Zulk 'n uitzonderingspositie van bepaalde personen staat niet op zich zelf. Er zijn Afrikaanse stammen, die in vroegere tijd alleen de hoofman begroeven. Op de Tonga eilanden gelooft men, dat alleen de vorsten verder leven. De gewone mensen bezitten dit voorrecht niet. We zien nu in Egypte, dat al de voorrechten die de Farao bezit in de loop der tijden ook door de gewone mensen worden opgeëist.

De koning heeft in de primitieve wereld steeds 'n biezondere plaats ingenomen. Hij is drager van de „macht”. In hem is alle macht gekonsentreerd. Deze is voor z'n onderdanen onontbeerlijk. De koning gebiedt over alles. Hij schenkt 't leven, zoals een van de meest voorkomende titels van de Farao vertaald kan worden. Die „macht” maakt de koning gans anders dan andere mensen, doet hem 'n zeer biezondere positie innemen. Hij staat apart. „Goede god” wordt hij reeds bij z'n leven genoemd.

't Verschil met de gewone mensen kwam bovendien daarin uit, dat de Farao zich op goddelijke afstamming beroemde. „Zoon van God” is een van 's konings titels.

Men kon 't zich niet voorstellen, dat de Farao die in z'n ganse leven onderscheiden was van de gewone

stervelingen, in de dood hun lot zou delen. De geweldige pyramiden waren niet voldoende om 't onderscheid te doen uitkomen. In de pyramideteksten, die over 't geheel enkel op de gestorven koning betrekking hadden, werd nader gesproken over 't lot van de koning na z'n dood.

Deze pyramideteksten laten 'n geweldig protest horen tegen de dood. Telkens weer lezen we: „Gij sterft niet.” „Gij gaat niet ten onder in eeuwigheid.” „Gij leeft! Gij leeft!” Men kon zich niet indenken, dat de koning stierf. „Gij zijt niet weggegaan als 'n dode, gij zijt weggegaan als 'n levende.” De koning is de enige die niet sterven kan, die eeuwig leven bereikt, omdat hij reeds tijdens z'n leven op aarde eeuwig leven bezit. Hij behoeft 't dus niet meer te ontvangen, wanneer hij bij z'n heengaan van de aarde de eeuwigheid binnengaat.

Dit voorrecht heeft de gewone mens niet. Er zijn tijden geweest dat de vorsten, die leefden aan 't Egyptiese hof, de koninklike toestemming om zich te laten begraven in de nabyheid der pyramiden als 'n grote gunst aanvaardden. In de loop van de tijd worden hun idealen voor 't hiernamaals groter en gaan hun wensen uit naar de eeuwigheid, welke de koning bezit. En zij hebben deel gekregen aan de voorrechten van de Farao. Maar daarby is 't niet gebleven. In latere tijden werden ook aan de gewone stervelingen dezelfde voorrechten toegekend. In de pyramideteksten is hiervan nog weinig te bespeuren. Wel in de jongere sarkofaagteksten en 't Dodenboek, die zich bezig houden met 't hiernamaals voor de gewone mens.

Aan de ene kant is dus 't streven merkbaar om 'n ieder 't eeuwig leven toe te kennen. Aan de andere kant wordt 't onderscheid tussen de koning en de onderdaan niet uitgewist. De onderdaan moet 't eeuwige leven op een of andere wijze ontvangen, en de koning bezit 't qualitate qua. De koning blijft toch anders, is nimmer op één lyn te stellen met z'n onderdanen.

We willen dit nader trachten aan te tonen aan de hand van de Ka, een der zielsvoorstellingen, die tot 't oudste religieuze bezit der Egyptenaars behoort. Uit de

vele opvattingen aangaande de Ka, welke allen steunen op de teksten, blijkt, dat in de Ka geen „einheitlich” wezen is te zien. 't Is nodig 't oude volksgeloof te onderscheiden van datgene wat tot de latere priesterteologie behoort. Maar tevens is 't nodig ervan overtuigd te zijn, dat 't onmogelijk is ieder terrein presies af te bakenen. 't Is hoogstens 'n schiften met meer of mindere zekerheid, daar de teksten geen uitkomst geven.

In 't algemeen mag worden aangenomen, dat de ka, die ontstaat bij de geboorte van 'n mens, direkt in verband staat met 't leven. Hij speelt 'n beschermende rol. Toch is de verhouding van de ka tot de gestorvene duidelijker dan die tot de levende. Wij willen echter geen uiteenzetting geven over de betekenis van de ka. 't Gaat ons hier alleen om de verhouding van de koning en de onderdaan tot de ka.

De oude voorstelling zal vermoedelijk zo geweest zijn, dat de ka alleen 't bezit was van de koning. 't Is de levenskracht, waardoor de koning alles kan verrichten, wat 'n koning behoort te doen. „Wat de ka doet” is 'n aanduiding van de regering van de Farao. 't Koninklijk leven wordt gedragen door de ka. De ka, tevens 't bezit van de god, is tevens de drager van 't goddelijk leven. We merken hierbij op, dat 't niet uit te maken is, of 't eerste aan de god 'n ka is toegekend, of dat dit door de priestertheologie is geschied naar analogie van de koning.

't Feit echter dat de koning 'n ka bezit, geeft hem deel aan 't eeuwige leven. 'n Pyramide tekst zegt: „Wie gaat, gaat met (huc) z'n ka. Horus gaat met z'n ka, enz. 't Eeuwigheidsleven dat de koning reeds op aarde bezit wordt voortgezet in de eeuwigheid. Voor hem is er geen principieel verschil tussen 't leven op aarde en hiernamaals. Dank zij z'n ka is 't beide eeuwig, goddelijk leven.

Wanneer nu de gewone sterveling deel krijgt aan 't goddelijk leven, is 't nodig dat dit leven aan de ka gebonden wordt. Hij moet 'n ka *ontvangen*. De teksten doen veronderstellen, dat de gewone mens eerst na de dood in 't bezit komt van 'n ka. 'n Soortgelijke pyramide tekst

als boven luidt: „Wie gaat, gaat tot (hr) z'n ka. Osiris gaat tot z'n ka. . . . Pjpp gaat tot z'n ka.” Nu kan de prepositie hr „tot” betekenen, maar ook „met.” In Pyramide tekst 598 staat echter de prepositie n, die alleen maar vertaald kan worden met „tot.”

De oplossing is m.i. deze: Van de gewone sterveling wordt oorspronkelijk gezegd: gaan *tot* z'n ka. Hij ontvangt dus de ka, de drager van 't eeuwige leven, eerst na z'n sterven. Van de koning wordt gezegd: gaan *met* z'n ka. Hij bezit m.a.w. 't eeuwige leven reeds op deze aarde. Dat in bovengenoemde tekst ook van koning Pjpp gezegd wordt dat hij gaat *tot* z'n ka, (al mag hr vertaald worden door „met”) is 'n bewijs, dat de Egyptenaar later niet meer aan 'n scherpe onderscheiding heeft vastgehouden.

Intussen worden aan de goden meerdere ka's toegekend. Zo heeft de god Ra er 14, terwijl in latere tijd dit aantal aanzienlijk wordt uitgebreid. Daar echter de godheid wordt gezien als de maatstaf voor al 't leven op deze aarde, in 't biezonder voor dat der koningen, gaat ook de koning in dit voorrecht delen. In de pyramide teksten is, voor zo ver mij bekend is, slechts één plaats aan te wijzen, waar direkt aan de koning meerdere ka's worden toegeschreven. In Pyramiden tekst 396 wordt gezegd: „de ka's van Unas zijn achter hem.” Sedert de zesde dynastie is er sprake van, dat ook 'n gewoon mens meerdere ka's kan bezitten. Toch blijft 'n onderscheid gehandhaafd tussen koning en onderdaan, dat steeds weer berust op de positie welke de koning op aarde innam. Een pyramide tekst zegt: „Deze Unas is 't, die over de ka's gesteld is,” waarbij de ka's moeten opgevat worden als gestorvenen, die als ka in 't hiernamaals leven.

'n Zelfde ontwikkelingslijn is ook op te merken bij andere voorstellingen, die betrekking hebben op 't eeuwige leven. We noemen slechts de ba, de transformaties, 't worden van 'n ster. Allemaal privileges, welke waarschijnlijk 't eerst alleen aan de Farao zijn toegekend, maar later zijn overgegaan op de gewone mensen. Misschien

is zelfs, naar 't vermoeden van Sethe, de identifikatie van de dode met Osiris voor 't eerst bij de koningen opgekomen. In al deze voorstellingen zien we 't felle protest van de Egyptenaar tegen de dood. De dood is er, maar hij kan 't leven niet vernietigen. 't Leven wordt na de dood voortgezet. In de woorden van 'n oude pyramidetekst: „Er is geen goddelik zaad dat mij (Atum) te gronde zou gaan.”

L. J. CAZEMIER.

GEENEEN GEVONDEN DAN DEZE VREEMDELING?

Lukas 17: 11—20.

Dwars door de wereld is Jezus gegaan.

Dwars door het land van den Samaritaan.
Mijdend den omweg van 't „raak niet”-gebod.
Overal zoekend wat wegdreef van God.

Zie die melaatschen daar smeekeende staan.

Toont u den Priester, zegt Jezus hun aan.
Merk op en let, hoe deez' Drager der Wet
Dwars door de wereld zijn voetstappen zet.

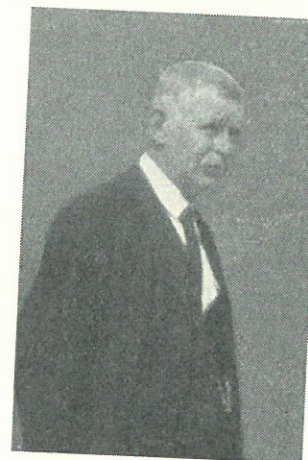
Tien zijn genezen, slechts één keerde weer.

Waar zijn de negen? zoo vraagt hem de Heer;
Tien zijn gereinigd en keerde slechts één?
Slechts deze dankbare vreemdeling alleen?

Dwars door de wereld gaat 't lichtende spoor,

En 't is mij, of ik die stemme steeds hoor:
Waar zijn de negen? Bracht slechts één Gode eer?
Maak velen, maak mij als die vreemdeling, o Heer!

(Oorgeneem uit „Woord en Geest.”)

JAN H. HABIG.

is gebore op 27 Febr. 1876 op Newlands, K.P. Sy skoolopleiding het hy in die Paarl gekry. In 1885 het sy familie na Johannesburg getrek. Tot met die tweede Vryheidsoorlog was hy aan die Z.A.S.M. verbonde. In 1903 het hy na die Vrystaat getrek en hom gevestig op die plaas Vredelust, Heilbron. Hy was getroud met Cornelia Maria Brits van Potchefstroom.

Op Heilbron was hy 'n gesiene inwoner. Hy was kaptein van die Skietvereniging, jarelank voorsitter van die Landbougenootskap en vrederegter. Sestien jaar lank het hy onafgebroke gedien as kerkraadslid en Skriba van die gemeente van Heilbron. Op 1 April 1936 is hy skielik oorlede.

JOH. DREYER.

MARTHA EN MARIA. (Luk. 10).

Martha, die disipel wat werk; Maria, die disipel wat bepeins. Die een 'n Kristen van die daad; die ander 'n Kristen van oordenking en beskouing. So word hierdie twee ons meestal voorgestel. 'n Teenstelling in die uitlewing van hulle geloof; die een wat sit aan die voete van Jesus, wat haar verheug in Sy woorde; die ander wat werk, ywerig in die vervulling van haar pligte.

So weet mense die volgelinge van Jesus te verdeel in twee groepe, die een wat sy tyd gebruik vir ondersoek en beskouing, die ander wat sy tyd gebruik tot vrugbare arbeid. Maar is dit so? Word ons in hierdie tafe-reel daardie teenstelling geteken?

Ons sien Martha hier besig. Waarmee? Ons kan ons dit wel enigsins indink. Daar kom baie besoekers; die moet verwelkom word; mens moet hulle tegemoet gaan en binne nooi; hulle voete moet gewas word; ete moet vir hulle klaargemaak word; hulle moet 'n plek aan die tafel kry, 'n ereplek of 'n plek van minder eer; die een moet vooraan sit, 'n ander een minder vooraan; aan allerhande sake moet gedink word. Vir al die dinge sorg Martha. Sy is besig om alles klaar te maak.

Jesus is daar. Hy sit daar. Hy spreek. Hy leer. Daar staan nie dat Hy daar spreek en leer nie maar dit mag ons wel aanneem want waar Hy kom daar spreek Hy, en waar Hy spreek daar leer Hy. By Hom sit Maria, by Sy voete, en luister. Sy laat Martha alleen sorg. As Martha daar ook by Jesus sou kom dan sou Maria waarskynlik daar tog ook nog bly sit; dan moes die gaste maar vir hulleself sorg, self maar hulle plek aan die tafel vind, self maar neem wat hulle nodig het.

En tog is dit geen onbelangrike dinge nie. Gaste moet mens goed ontvang; mens moet beleefd wees teen hulle en dit vir hulle aangenaam maak, vir hulle sorg. Martha vind dat dit belangrik is. Dit is so belangrik dat

sy haar aandag daaraan gee; dit is vir haar so belangrik dat sy hierdie skone geleentheid om by Jesus te wees en om Hom te hoor spreek, daaraan opoffer. Sy kies nie die goeie doel nie; sy kies die minder goeie.

Maar Maria weet beter. Die ander dinge kan maar wag. Al die gesorg, en gewerskaf, al die beleefdheidsbetonings en al die vriendskapsbetuigings dis op die oomblik van veel minder belang. Die belangrikste is nou om te hoor wat Jesus sê. Luister! hoor! om later te oorpeins en te verstaan; om later daarna te handel. Jesus sien die twee susters, hoe die een haar afsloof in betreklik onbeduidende werk en hoe die ander haar verlustig in Sy nabyheid en haarself verdiep in Sy woorde en toe Martha haar by Hom beklaag sê Hy vir haar dat haar keuse nie die beste is nie. Hy sê dit sag. Hy veroordeel Martha nie maar prys Maria: „Martha, Martha, jy is besorg en verontrus oor baie dinge: maar een ding is nodig; en Maria het die goeie deel uitgekies wat van haar nie sal weggeneem word nie.”

Jesus kon gesê het: Jy bekommer jou oor beuseling en laat die geleentheid om van die allerbeste te ontvang verbygaan.

Wie goed doen handel soos Maria. Hy hoor woorde van Jesus en oorpeins dit. Dit is die water wat die akker van ons lewe vrugbaar maak. Wie dit doen by hom sal die woestyn soos 'n roosboom blom, vrugte sal daar groei as vanself, nie slegs vrugte van vriendelikheid en gasvryheid nie maar vrugte van geloof en liefde. Sonder hierdie lewendige water is tog alle arbeid te vergeefs. Sonder die kennis van die Evangelie van Jesus is alle werk tog betreklik onbeduidend. 'n Enkele woord van Jesus opgevang is van veel meer waarde as 'n ganse dag van mensliwende arbeid.

So sien ons dus hier wel 'n teenstelling, maar nie 'n teenstelling van een wat die goeie doen en van 'n ander wat homself verlustig in die goeie, maar wel 'n teenstelling van die een wat sy tyd en aandag gee aan goeie werke maar nie genoeg put uit die bron waaruit goeie werke gevoed word nie en van die ander wat bowe-

al die wysheid seek, die Goddelike wysheid van Jesus Christus, om deur die wysheid vrugbaar te word in alle goeie werk.

Want dis duidelik dat ook Maria na Jesus se vertrek haar werk sal doen. Wie die woorde van Jesus ingedrink het sal in goeie werke toeneem. Hy sal 'n hof wees deur Hom geplant. Kragte sal van hom uitgaan soos water uit 'n fontein. Hy sal oorvloediger wees in goeie werke, as hulle wat minder die wysheid van Christus beluister, oorvloediger as hulle wat in die beslommeringe van hulle ywer nalaat om veel te sit aan die voete van hulle Leeraar.

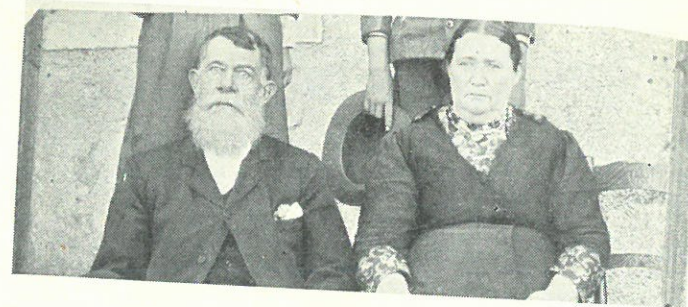
J. v. M.

ZORGEN.

Zie, ik liet in jonge jaren,
Kalm en onbewust,
— Zorgen hebben noch bezwaren
Ooit mijn ziel ontrust—
'k Liet den dag van morgen zorgen
Voor zijn eigen kwaad;
Wonderwel wist ied're morgen
Met het zijne raad.

Zie, ik gaf in later dagen,
Meer bewust, mijn lot
Zonder vreezen, zonder vragen
In de hand van God;
Wonderwel weet ied're morgen
Met het zijne raad —
'k Laat den dag van morgen zorgen
Voor zijn eigen kwaad.

JACQUELINE V. D. WAALS.

LUCAS CORNELIUS v. D. MERWE.

Lucas Cornelius v. d. Merwe is gebore op 29 Junie 1858.

Sy vader Petrus v. d. Merwe was in die slag met Dingaan in 1838 aanwesig. En as Voortrekkers-seun het Lucas (Oom Corneels soos hy in die wandeling bekend was) in Waterberg opgegroeï en sy hele lewe geslyt.

Met die Kerkvereniging het Oom Corneels tesame met sy ouers by die Herv. Kerk bly staan. Vanaf 1891 tot 1897 het Oom Corneels Waterberg se gemeente gedien as diaken, en vanaf 1897 tot sy dood toe (30 April 1932) as ouderling.

Sy belangstelling in die Herv. Kerk was onoortreflik.

Gedurende die lang tyd wat die Waterbergse gemeente vakant was, het hy steeds gehoop om voor sy dood nog die voorreg te mag hê om sy eie predikant te verwelkom.

Na die bevestiging van Ds. v. d. Berg was dan ook sy woorde gewees dat hy nou tevrede is om te sterwe, want sy wens is vervul geword. En toe hy dan ook op 30 April 1932 as gevolg van kanker weggeroep is, is aan die Gemeente van Waterberg 'n steunpilaar ontval.

Anna Maryna Susanna Geb. Smith is geb. 28 Mei 1861, en is eweneens gebore uit 'n Voortrekker-familie. Haar moeder het tot haar dood lidtekens gedra van Soeloe-assegaaisteke.

Die nagedagtenis van Mev. v. d. Merwe, wat oorlede is op 13 Junie 1931, sal by almal wat haar geken het in ere gehou word.

J. P. v. D. BERG.

Dr. A. W. BRONSVELD.

DR. A. W. BRONSVELD.

Dr. A. W. Bronsveld is op 16 Januarie 1839 gebore. Op 28 September 1862 het hy predikant geword in die Ned. Hervormde Kerk, en het as sulks in verskillende gemeentes gedien. Sy laaste gemeente was Utrecht, waar hy van 1880 tot op sy emeritaat op 1 Januarie 1915 gestaan het. Op 30 November 1924 is hy gestorwe. In hierdie universiteitsstad het hy groot invloed uitgeoefen op die teologiese studente, en gedurende tientalle van jare het hy opgetree as privaat dosent in die dogmatiek van die Hervormde Kerk. Vanaf 1868 tot aan sy dood was hy redakteur van die toenmaals bekende maandelikse tydskrif *Stemmen vir Waarheid en Vrede*, waarin hy o.a. in iedere maand 'n kroniek gegee het wat veel gelees is en waardeur hy op die loop van sake veel invloed gehad het. In 1886 het hy op prinsipiële wyse die Doleansie bestry en dit is mede deur sy optrede dat hierdie aanslag op die Hervormde Kerk misluk het. Op politiek gebied was hy 'n onvermoeide bestryder van dr. A. Kuyper, wat deur 'n koalisie met die Roomse party die Rooms-Katholieke Kerk tot 'n magsposisie gebring het. Dr. Bronsveld was 'n te goeie protestant om dit stilswyend aan te sien.

Hy was een van die mees betekenisvolle figure in die Hervormde Kerk van sy dae, en dit bevreemd ons dat in Holland nie meer aandag op hom gevestig word nie, want hy het nou nog deur sy beroemde Kroniek veel te sê aan Nederland. Ook vir Suid-Afrika. Dis te hope dat hierdie Kroniek en die hele optrede van dr. Bronsveld in 'n wetenskaplike studie beskryf word.

DOLEANSIE-VRUGTE.¹

Dit is nie ons bedoeling om in hierdie artikel te wys op die goeie vrugte wat Dr. Abraham Kuyper en die Doleansie (d.i. die afskeiding van Gereformeerdes uit die Hervormde Kerk van Nederland in 1886) vir die opbloeï van die Calvinisme afgewerp het nie. Dát daar goeie vrugte van die Doleansie-boom geval het, erken ons volmondig. Met die jubileum ter herdenking van die vyftigste verjaardag van die tweede afskeiding in Nederland is hierdie vrugte duidelik genoeg aangewys. Maar juis omdat hierdie kant van die Doleansie so een-sydig belig is en nog steeds belig word deur die Vrye-Universiteitskringe, is dit goed om ook lig te werp op die ander kant van die saak. Menslike onvolmaaktheid kleef ook hierdie werk van Dr. Kuyper aan. Dit het sy lig én sy skaduweekant. Dit moet selfs die grootste vereerders van Dr. Kuyper erken.

Ons wil dan kortliks wys op drie slegte vrugte van die Doleansie t.w. op staatkundig gebied, op die onder-wys en op kerklik-godsdiensig terrein.

I. OP STAATKUNDIG GEBIED.

Reeds in 1874 het Dr. Kuyper, die groot leier van die Dolerendes opelik posisie ingeneem teen Artikel 36 van die Nederlandse Geloofsbelydenis. Eers is sy besware aarselend na vore gebring. Later het hy dit tot die uiterste konsekwensies deurgevoer. Hierdie artikel wys die verhouding aan tussen kerk en staat en bepaal die pligte van die owerheid ten opsigte van die kerk. Dr. Kuyper wou die band tussen kerk en staat verbreek.² Wat hierdie punt betref het hy hom neergelê by die liberale leer van die Franse rewolusie. Dit wil sê dat

¹) Verkorte weergawe van 'n lesing gehou voor die predikante-vergadering in Maart 1936.

²) Het Calvinisme, oorsprong en waarborg bls. 65.

Dr. A. KUYPER.

hy die prinsipiële losmaking van kerk en staat, waarby die owerheid vry word om neutraal te staan teenoor God en sy woord, aanvaar het. Volgens hierdie leer het die owerheid regstreeks niks met die geestelike ontwikkeling van die volk te maak nie³ en is die Bybel vir die owerheid 'n geslote boek. Dit is egter in stryd met die reformatoriese leer van die duidelikheid van die Skrif. Die Bybel 'n geslote boek vir die owerheid is 'n Roomse beginsel. Dr. Ph. Hoedemaker, die profetiese figuur en teenstander van Dr. Kuyper, het gesê dat hy gewillig is om die stelling, dat die standpunt van Kuyper die beginsel is sowel van die Rewolusie as van Rome, teenoor wie ook te verdedig.⁴ Mede deur sy invloed is op die Sinode van die Geref. Kerke in 1896 'n beswaarskrif ingehandig teen 'n deel van artikel 36 onderteken deur die professore Rut-

³) Vergelyk die program van beginsels van die Antirevolutionêre Party.

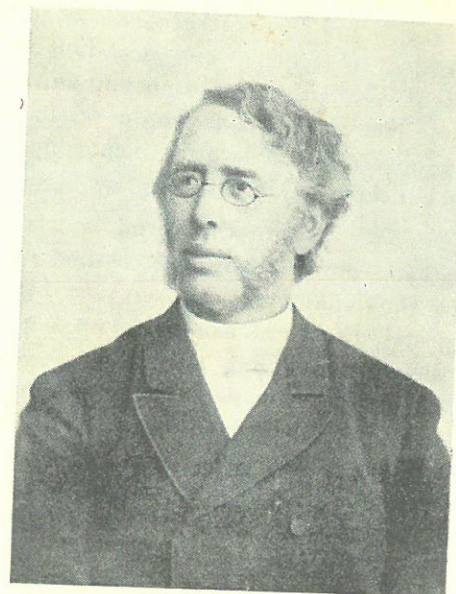
⁴) Dr. Ph. J. Hoedemaker Gedenkboek, bls. 201.

gers, Wielenga, Kuyper, Lindeboom, Biesterveld, Bavinck en die kamerlid Donner. Die Sinode van Utrecht in 1905 het ook daaroor gehandel en 'n deel van die artikel in hakies gesit d.i. op non-aktiwiteit geplaas. Die geskorste deel lui: „En hun macht is, niet alleen acht te nemen en te waken over de Politie (d.i. besture of ingestelde regerings, Joh. D.), maar ook de hand te houden aan den Heiligen Kerkedienst; om te weren en uit te roeien alle afgodery en valschen godsdienst, om het ryk des anti-christs te gronde te werpen, en het Koninkryk van Jezus Christus te doen vorderen, het woord des Evangelies overal te doen prediken, opdat God van een iegelijk geëerd en gediend worde, gelijk Hij in Zijn Woord gebiedt.”

Die aanranding van hierdie belangrike artikel het verreikende gevolge meegebring.

Die eerste nadelige gevolg is dat die owerheid voortaan net rekening behoef te hou met die tweede tafel van die wet wat die verhouding van mens tot mens bepaal, dat n.l. elkeen teenoor sy naaste regverdig is en dat opstand, moord, egbreuk, diefstal en lastering gestraf word. Maar volgens Gods Woord en die opvatting van Guido de Bres, Kalvijn, e.a. Hervormers moet die owerheid ook rekening hou met die eerste tafel van die wet en daar op let dat elkeen in die openbare lewe hom behoorlik gedra teenoor God. Dit behoort tot die amp van die owerheid om ooreenkomstig die eerste vier gebode van die Heer ook strafbaar te stel publieke afgodery en valse godsdienste, beelddienste, lastering van Gods naam en ontheiliging van die dag van die Here.

Die tweede nadelige gevolg van die aanvaarding van die neutraliteit van die owerheid ten opsigte van God is, dat die souvereiniteit of heerskappy van Christus daardeur uitgesluit word van die terrein van die staat en beperk word tot die terrein van die kerk. Dit is egter in stryd met die Skrif wat leer dat die owerheid regeer by die gracie van God en dus ook in die allereerste plaas aan God verantwoording verskuldig is. (Romeine 13.) Deur hierdie liberale standpunt word Christus alleen

Ds. Ph. J. HOEDEMAEKER.

geëer as „Koning” van sy kerk, terwyl sy heerskappy op grond van die Skrif tweeledig is, n.l. Hoof van sy kerk en tewens Koning van die konings van die aarde. (vgl. Psalm 2).

Die derde gevolg van die aanvaarding van die neutraliteitsbeginsel is dat dit lei na die huldiging van die souvereiniteit van die meerderheid, die getal. As die owerheid neutraal teenoor God is en nie aan Hom verantwoording verskuldig is nie, dan is die owerheid dit verskuldig aan die regerende party. Hierdeur word die gesag verskuif van God na die mens, die getal en dit is 'n suiwer rewolusionêre beginsel. Op hierdie manier kom in die plek van die eis: die owerheid moet die oppergesag van God eerbiedig, 'n ander eis n.l. die owerheid moet rekening hou met die mag van die Christene. Die klemtoon word dus verlê van God na die godsdienstige mens. In die plek van die souvereine God kom nou die souvereine, vrome volk. Hierdie standpunt lei, ons kan

sê noodwendig, na die begunstiging van die kerk van die regerende party, want absoluut neutraal is en kan geen mens en ook geen owerheid wees nie. Dit het duidelik geblyk o.a. deur die regstreekse bemoeiing van die Nederlandse regering met die jubileum van die eerste Afskeiding wat in 1834 gevier is, oor watter bemoeiing o.a. Prof. Dr. H. Visscher tereg gekla het.

Die vierde gevolg van die verminking van Artikel 36 is die ontkerstening van die nasie. Die Nederlandse volk word as *christelike* volk losgelaat. In die plek daarvan word gestel die christelike *deel* van die volk, „die party van die lewende God.” Die ander deel wat as paganisties (heidens) bestempel word, word aan die ongehoof prysgegee. Hierdeur is die christendom nie meer volksaak nie, maar privaat saak, geen saak van openbare, algemene belang meer nie maar die saak van 'n groep langs ander groepe. Die christendom wat na sy wese katoliek of universeel moet wees, is hierdeur teoreties verlaag tot 'n party.

Die vyfde gevolg van die aanvaarding van die neutrale staat deur Dr. Kuyper en sy party is dat Rome indirek daardeur gebaat is. In die oog van die owerheid het die Roomse Kerk op een lyn te staan gekom met die kerk van die Hervorming. Vir die wet bestaan daar nou geen kerk van Christus meer nie, maar al die kerke word slegs as genootskappe beskou, as vereniginge met 'n godsdienstige doel voor oë. Maar nog meer het Rome aan invloed gewin deur die steun wat Dr. Kuyper by die Roomse gesoek het om die mag in hande te kry. Hy het 'n koalisie regering gevorm met die Rooms Katolieke party en dit verdedig in stryd met Vraag 30 van die Kategismus en Art. 28 en 29 van die Ned. Geloofsbelijdenis deur te sê, dat in die bestryding van die rewolusie die hulp ingeroep moet word van Rome, wat „stoel op dieselfde wortel van die geloof.” Hierdie bondgenootskap met Rome het Dr. Kuyper verdedig ten koste van die konsekwente deurvoering van sy protestantse beginsels. Die gevolg van die kompromie was, dat die Protestante in die koalisie-regering nie meer so onverskrokke

kon opkom vir hulle eie beginsels nie. Daar is dan ook nooit só geswyg teenoor Rome nie, as juis dié tyd. Dr. A. Bronsveld, wat voortdurend daarop gewys en daarteen gewaarsku het, was toe die stem van een wat roep in die woestyn.

II. OP DIE GEBIED VAN DIE ONDERWYS.

Ook op die gebied van die onderwys het die neutraliteitsgedagte, voorgestaan ook deur die leiers van die Doleansie, wrange vrugte afgewerp. Deur samewerking van Roomse en Jode, wat gebruik gemaak het van die neutraliteitsbeginsel, is bybelse onderrig van die skole verwyder geword, met die gevolg dat 400,000 kinders in Nederland van godsdiens onderrig op die openbare skole verstoke is. Daarmee is 'n streep getrek deur die protestants-christelike verlede van die Geuse-volk en is voortaan nie alleen die staat neutraal teenoor God nie, maar ook elke staatsinstelling, ook die openbare staatskool en die staats-universiteit. Deur die s.g. christelike owerheid, wat sinds 1888 opgetree het, is hierdie liberale standpunt bestendig geword. Prinsipieël het die christelike owerheid op die liberale lyn gebly. Hierin het die Liberale, die Anti-rewolusionêre (Kuyper party) en die Roomse ooreengestem, omdat aldrie groepe hier uitgaan van dieselfde beginsel en dieselfde belang daarby het. Die openbare skool en Universiteit mag nie christelik wees nie. Dit volg uit hulle neutrale staatsbeskouing, wat geen *christelike* volk as sulks en geen openbare *christelike* Universiteit ken nie. „De Liberalen omdat hunne overtuiging dit meebrengt, de Rooms en Anti-revolutionairen omdat zij hierdoor in de gelegenheid zijn hunne bijzondere scholen, óók hunne bijzondere universiteiten, voorzover zij haar óf hebben óf begeeren, op allerlei wijze te bevoordeelen.”⁵

Teenoor die neutrale, openbare skool het Dr. Kuyper gestel die besondere of christelike skool, wat vry moet wees van staatsinmenging. Teenoor die neutrale staats-

⁵) De Volksbode, 7 Febr. 1903.

universiteite het hy in Oktober 1880 die Vrye Universiteit gestig.

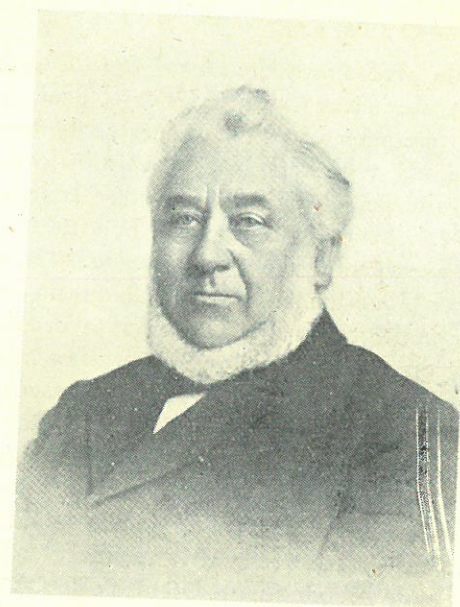
Deur die oprigting van die besondere of christelike skool teenoor die openbare skool is die algemene karakter van die skool prysgegee vir die besondere, die openbare vir die private. Dit is 'n stap agteruit, want hierdeur word die christendom ook op skoolgebied in 'n hoek gedruk en is dit nie langer publieke, maar private saak. Die christendom wat nie *van* die wêreld moet wees nie, maar *in* die wêreld, met albei bene in die volle stroom van die lewe moet staan, word nou private saak, nie meer volksaak nie, maar die saak van 'n groep. Sy lig word onder 'n maatemmer weggesteek. Dit is nou al 'n paar generasies wat in die openbare skole sonder bybel-onderrig opgegroeï het en die gevolg is bybellose of godsdienstlose geslagte.

Dat 'n christelike regering hierdie ontkerstening van die openbare skool toelaat terwille van die belang van die eie groep, het Dr. Hoedemaker as 'n skande⁶⁾ bestempel. „De subsidies uit de staatskas door een compromis én met Rome én met het ongeloof, dat zich in onze staatsinrichting heeft vastgezet, verkregen, vormen,” so skryf hy, „de schotel moes, waarvoor men zijn eerstgeboorterecht verkoopt.”⁷⁾

Die staatsteun verleen aan die besondere skole het die Roomse kloosterskole in dubbele mate ten goede gekom en wel omdat die salaris van kloosteronderwysers(-esse) deur hulle aan die Roomse kerkkas afgestaan word. Hierdie staatsgeld, wat vir die onderwys bestem is, word gebruik vir propaganda vir die kerk van Rome in die Protestantse Nederland. In 1926 b.v. is aan die kloosterskole die enorme bedrag van 6 miljoen guldens uitbetaal. In dolerende kringe word dit verdedig. Dit is egter opvallend dat in Roomse lande daar rekening mee gehou word, dat die salaris van die kloosteronderwysers(-esse) nie die onderwys nie, maar die Roomse Kerk ten goede kom. In dieselfde jaar as bo genoem n.l. 1926 is in die

⁶⁾ Rechts noch Links, bl. 20.

⁷⁾ Het Eerstgeboorterecht, bl. 17, 18.

Dr. G. J. VOS Az.

Roomse België maar net die helfte van die verskuldigde som aan die kloosterskole uitbetaal. In die Protestantse Nederland mag egter aan daardie salaris nie geroer word nie. Die voorstanders van die vrye of besondere skool verdedig dit netso hard soos die Roomse self. Die gevolg is 'n netwerk van Roomse kloosters oor die land versprei, ja selfs in dorpe met bykans alleen Protestantse inwoners.

Teenoor hierdie groot kloosterskole in die dorpe staan die versnipperde Protestantse groepskooltjies, elkeen van 'n besondere cachet voorsien. Volgens wet kan immers elke groep van ouers, wat 'n minimum van veertig leerlinge het, hulle eie groepskooltjie stig. Dis ongetwyfeld seker dat die beginsels op onderwys gebied, voorgestaan deur Dr. Kuyper en sy medestaanders van die Doleansie, nie alleen goeie maar ook baie wrange vrugte afgewerp het. Die vraag kan gestel word of die goeie vrugte van die besondere skool *met* die bybel kan opweeg teen die slegte vrugte van die openbare skool *sonder* die bybel.

III. OP KERKLIK-TEOLOGIES GEBIED.

Op hierdie gebied was die ideaal van die groot leier van die Doleansie 'n vrye kerk in 'n vrye, neutrale staat, netsoos hy op die gebied van die onderwys die vrye skool verkies het. In sy vrye kerk idee was hy 'n leerling van Vinet en van die Engelse en Amerikaanse Independenten. Reeds in 1874 het hy dit uitgespreek hoe die ideaal van die Amerikaanse vrye kerke hom teenlag.⁸⁾ In Kuyper reik Europa en Amerika mekaar die hand as beseëling van die vrye-kerk-gedagte.⁹⁾ Die ou Hervormde volkskerk wou hy oplos in vrye groepkerke. Hy het nie ingestem met Dr. Vos nie dat 'n vrye kerk netsoos 'n vrye staat 'n onmoontlikheid is.¹⁰⁾ Sy idee was die teenstelling van die Monos. Teenoor „die kerk van die menigte” van Monos het hy gestel „'n menigte van kerke.” „Naar den eisch der christelike vrijheid zullen de bestaande kerken,” so skryf hy, „zich in een veelheid van gemeenten oplossen. In al voortgaande splitsing moet het werk der Hervormers worden voortgezet; een ontbinding in deelen is luide geëischt.”¹¹⁾

Volgens hierdie verklaring behoort, na die mening van Dr. Kuyper, die scheuring en splitsing van die kerk by die christelike vryheid. Vandaar dat sy „reformasie” op separasie uitgeloop het. Deur sy separasie-standpunt het hy die eenheid losgelaat en die Korinthise verskeurdheid van die liggaam van Christus (1 Korinthe 1:10—13) gewettig. Deur sy leer van die pluriformiteit (meervormigheid) van die kerk van Christus op aarde het hy die verskeurdheid as normaal bestempel en het hy 'n verskeidenheid van kerke verkies bo die verskeidenheid in die een ou Volkskerk. Die Afsgekeidenes van 1934 het die verskeurdheid steeds as abnormaal gevoel soos blyk uit hulle „Akte van Scheiding en Weder-

⁸⁾ Het Calvinisme, oorsprong en waarborg..... vgl. ook Kromsigt-Oorthuys: „Grondslag en Wezen der Kerk, bl. 91.

⁹⁾ Volkskerk, Belijdeniskerk, Vrijekerk deur van Deelen, bl. 13.

¹⁰⁾ Groen van Prinsterer en zijn Tijd deur Dr. G. J. Vos, A.seun, bl. 130.

¹¹⁾ Vgl. sy preek: „Eenheid.”

kering.” maar die Dolerendes het die geskeie kerke beskou as die wettige voortsetting van die ou kerk van die vaders en wou, ook vandag nog, van geen terugkeer weet nie.

Deurdad Dr. Kuyper die eenheid van die kerk losgelaat en die verskeurdheid gewettig het, het hy die weg gebaan vir voortgaande versplintering. Die treurige gevolg hiervan is dat daar in die kleine Nederland nie minder nie as dertien verskillende kerke en kerkies is wat hulself gereformeerde noem. Dit lyk inderdaad na 'n Babiloniese spraakverwarring op kerklik gebied. Hierby kom nog die droewige feit dat die dertien mekaar beveg en bykans elkeen gee homself uit as *dié* Geref. Kerk by uitnemendheid, „die suiwerste openbaring van die kerk van Christus op aarde,” die „hier-alleen-recht-van-bestaan-hebbende kerk” a la Prof. K. Schilder van die Kampense Geref. skool.

Dat hierdie vrye kerk standpunt van die Dolerende kerke independentisties is, het Dr. Kuyper feitlik self erken waar hy skryf, dat die Independenten wat die eenheid van die sigbare kerk nie handhaaf nie, maar verwerp, dit eintlik beter ingesien het as die oue Gereformeerdes of Presbiteriane.¹²⁾ Met hierdie standpunt word die organiese eenheid van die kerk losgelaat en die kerk word beskou min of meer as 'n vereniging van gelowige individue of van plaaslike kerke.

Om sy separasie planne deur te voer het Dr. Kuyper hom laat verlei tot 'n paar afwykende beskouings in sy teologie. Ons het alreeds gewys op die leer van die *pluriformiteit van die kerk* wat nodig was vir die verwesenliking van die vrye kerk idee. Nou verbonde met die bestryding van die volkskerk gedagte en die verwesenliking van die vrye kerk idee, is ook die deur Dr. Kuyper voorgestane leer van die *veronderstelde wedergeboorte*. Dit wil sê dat elke dopeling veronderstel moet word *reeds* wedergebore te wees of soos Dr. Kuyper dit self uitdruk dat „meestentijds de eerste kiem des nieuwen levens *reeds* in den moederschoot of terstond na hun geboorte wordt ingeplant.”¹³⁾ 'n Endjie verder skryf hy dat die

¹²⁾ Het Calvinisme, Zes Stone Lezingen, bl. 91, 92.

¹³⁾ Het Werk van den H. Geest. Deel II, bl. 134 en verder.

woorde in die doopsformulier dat ons kinders „in Christus geheiligd en daarom als lidmaten Zijner gemeente behooren gedoopt te worden” deur al die Gereformeerdes so opgevat moet word dat die kinders gedoop word, omdat hulle „reeds de eerste genade bezitten.” Dit is ’n afwyking. „In Christus geheilig” beteken nie dat hulle veronderstel moet word reeds wedergebore te wees nie, maar dat hulle met die verbondsgemeente *afgesonder* is aan die Heer. Deur hierdie standpunt van Dr. Kuyper is die doop meer dan ’n verseëling van Gods genadeverbond. Dit wys die dopeling nie meer op wat hy *in Christus* besit nie, maar op wat hy *in sy wedergeboorte* besit. Die genadeverbond as *grond* van die kinderdoop word hier op die agtergrond geskuif. Terwille van die heiligheid van die genadeverbond wil Dr. Kuyper die verbond beperk en wil dat kinders, waarvan nie alleen die ouers nie maar ook die grootouers buite God en sy kerk lewe, nie gedoop moet word nie. Hierteenoor leer Kalvyn egter dat ook die nakroos van gelowige voorouers tot die liggaam van die kerk behoort. Sodra die verbond nie meer van kind tot kind d.w.s. van geslag tot geslag voortgaan nie, is die volkskerk los gelaat om plek te maak vir die vrye kerk. Prof. Haitjema noem hierdie leer van die veronderstelde wedergeboorte die kernfront ¹⁴⁾ in die teologie van Dr. Kuyper.

Die leer van die *Otonomie* (d.i. selfregering, selfstandigheid) van die plaaslike kerk, voorgestaan deur die leiers van die Doleansie het die weg geëffen vir die gemeente om af te skei van die Hervormde Kerk. Hulle het geleer dat die plaaslike kerk (gemeente) selfregerend is en homself kan vrymaak van die sinodale band deur uit die Hervormde kerkverband uit te tree. Hoe losser die band van ’n plaaslike gemeente met die algemene kerk hoe makliker kan die band verbreek word en die gemeente uit die kerklike verband uittree. Hierdie standpunt toon baie ooreenkoms met die van die Independenten. Hulle het immers die selfstandigheid van die plaaslike gemeen-

¹⁴⁾ „Zwischen den Zeiten” 1931.

tes geleer en het die kerklike vergaderinge, wat alleen by wyse van *akkoord* saamgevoeg is, wel as geoorloof beskou, maar het aan die besluite van die kerklike vergaderinge geen geestelike en selfs geen kerklike gesag toegeken nie. Die gevaar van hierdie afwyking op die gebied van die presbiteriale kerkreg is duidelik aangetoon deur Prof. H. G. Kleyn in sy „Algemeene Kerk en Plaatselijke Gemeente.” Ons verwys ook na wat Triglandt, ’n lid van die Sinode van Dordt en ’n outoriteit op die gebied van die Gereformeerde kerkreg hieromtrent leer in sy „Kerkelijke Historiën” bladsy 660. Hy weet ook van geen kerke en ’n outonome plaaslike kerk nie, maar van ’n algemene kerk en ’n plaaslike „kerkgemeente.”

As ’n plaaslike kerkraad sy outonome reg nie wil gebruik om uit die Hervormde kerkverband uit te tree nie, dan het lidmate van die gemeente volgens Dr. Kuyper nog die reg om kragtens „die *amp van die gelowiges*” dit te doen. Hierdie leer is deur Dr. Kuyper ontwikkel. Die ou Hervormde (Gereformeerde) vaders het net van vier ampte geweet t.w. die van professor, leraar, ouderling en diaken. Dr. Kuyper het daar ’n vyfde bygevoeg: „die *amp van die gelowiges*.” Hiermee het hy die lidmaat tot ’n soort offisiële ampsdraer gepromoveer. Daartoe het Dr. Kuyper ’n skyn van reg omdat die Ned. Geloofsbelydenis in Art. 28 inderdaad die woord „*amp van die gelowiges*” gebruik. Die oorspronklike Franse woord „*le devoir*” beteken egter nie *amp* in die gewone betekenis van die woord nie maar *plig*. ’n Ander uitgawe van die Belydenis lees dan ook: „Dit is aller gelovighen schuldige plicht” ¹⁵⁾ En met die „*skuldige plig*” word nie bedoel die *plig* van die gelowige om uit ’n *krank* kerk uit te tree nie, maar uit die *valse* kerk, in hierdie geval die Roomse. Dit is ooreenkomstig Kalvyn wat leer dat ’n kerk niesteenstaande ernstige gebreke in die tug, nogtans ’n ware kerk bly en dat ’n mens so ’n kerk netsomin mag verlaat as ’n mens sy kranke moeder mag verlaat. ¹⁶⁾

¹⁵⁾ Dr. F. J. Los: „Tekst en Toelichting van de Geloofsbelydenis der Ned. Hervormde Kerk,” bl. 239.

¹⁶⁾ Institutie IV, I, 10 en 18.

So het die geniale Dr. Kuyper, die kragtige stryder van die Calvinisme soos elke sondige mens sy feile en sy afwykings gehad en in meer as een opsig het hy met groot kennis en bekwaamheid die Calvinisme 'n nuwe kleed wou aanpas. Hoe dankbaar die aanhangers van die Calvinisme ook al mag wees vir soveel goed deur Dr. Kuyper tot stand gebring, tog is dit gewens om te sif en te weeg, want ook in sy beskouings is daar onkruid onder die tarwe, onkruid wat as tarwe, ongereformeerde beskouings wat as suiwer hervormd of gereformeerd aangedien word.

JOH. DREYER.

DR. H. C. M. FOURIE.

(Sien portret op bls. 100.)

In 1911 het Dr. H. C. M. Fourie die herderstaf op Bronkhorstspuit opgeneem. Na 'n dienstyd van dertien jaar aldaar het hy 'n beroep na die gemeente van Johannesburg aangeneem. In die goudstad het hy gearbei tot 1930 toe hy verhuis het na Groot Marico. As lid namens ons kerk van die Bybel-vertalingskommissie het hy deur sy groot kennis van die oorspronklike bybeltale verdienstelike werk gedoen. Saam met Prof. J. D. du Toit was hy een van die hoofvertalers van die Bybel in Afrikaans. Mag hy nog lank gespaar bly vir kerk en volk.

JOH. DREYER.

„God helpt niet enkel dragen,
Maar draagt ons zelve mee.”

Al weet ek self die weg ook nie, U weet dit altyd Heer. U weet die weg vir my.....dit is genoeg!

Die laaste woorde van Marion von Klotch,
'n Russiese meisie wat om haar geloof ter
dood veroordeel is.

BARCLAYS BANK

(DOMINION, COLONIAL and OVERSEAS.)

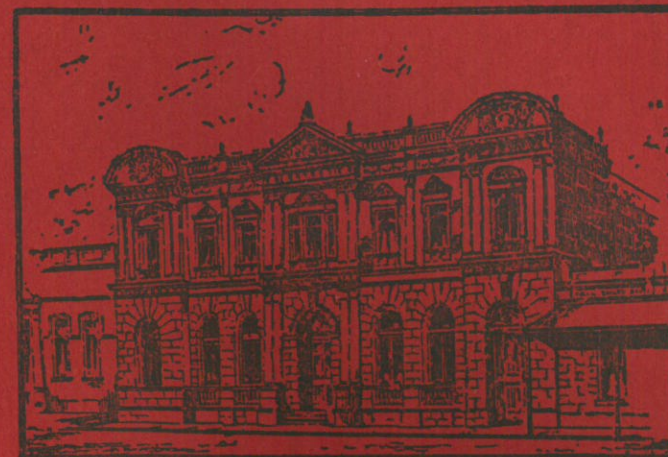
waarmee ingelyf is

Die Nasionale Bank van Suid-Afrika, Beperk.

PLAASLIKE HOOFKANTORE IN SUID-AFRIKA:
PRETORIA EN KAAPSTAD.

Plaaslike Komitee vir Rhodesië: Bulawayo.

Hoofagent vir die O.V.S.: Bloemfontein.

Die Hoofkantoor in 1891 van

De Nationale Bank der Zuid-Afrikaansche Republiek Beperkt.

**Diens vir Reise en Handel deur die Hele Wêreld.
Vaste Depositos en Spaarbankrekeninge Geopen.
Boedel- en Kurator-Besigheid word Onderneem.**